B103/A/40/3

LATVIJA AMERIKĀ

LATVIAN LANGUAGE WEEKLY

Published weekly by the

Latvija Amerika Publishing Limited.

Business Office: 125 Broadview Ave., Toronto, Ont., Canada M4M 2E9. Editor-in-Chief KRISS SIDARS. Phone 465-7902. United States Editorial Offices: New York, Editor V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx, N.Y., 10466; Chicago — Editor I. SIMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 10630; California — Editor KARLIS KALEJS, 3822 Markridge, La Crescenta, Ca. 91214.

6. N-RS TREŠDIENA, 1973. G. 7. FEBRUĀRIS 23. GADS WEDNESDAY, FEBRUARY 7, 1973

SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249 Cena 50 centi

Dziesma vieno

UZSĀKTA IEEJAS ZĪMJU PĀRDOŠANA VISIEM DZIESMU SVĒTKU SARĪKOJUMIEM KLĪVLANDĒ

Atklājot Klīvlandes apvienotās draudzes namā Amerikas latviešu 5. vispārējo dziesmu svētku rīcības komitejas pirmo sēdi šajā Dziesmu svētku gadā, komitejas priekšsēdis Edvins Auzenbergs norādīja, ka svētki, kas risināsies no 31. augusta līdz 3. septembrim, pulcēs Klīvlandē apmeklētājus ne vien no visas Ziemeļamerikas, bet arī citiem kontinentiem. Tā būs mūsu tautas kultūras parāde, tautas centienu manifestācija. Šo atziņu papildināja svētku rīcības komitejas goda priekšsēdis Kārlis Avens: „Dziesma bijusi mūsu labo un ļauno dienu pavadone, kas izvadījusi tautu cauri gadu simtiem, paaudžu paaudzēm, nav ļāvusi pagurt tās smagajos brīžos, likusi cīnīties un uzvarēt."

Četru svētku dienu sarīkojumi būs veltīti dziesmu svētku simtgadei. Intensīvs darbs risinās rīcības komitejas nozarēs, kārtojot sarīkojumu programmas, telpas un nakts mītnes koristiem un svētku apmeklētājiem. Svētku popularizēšanu veic informācijas nozare, izsūtot koriem, tautas deju kopām, organizācijām un draudzēm latviešu centros ASV, Kanadā un aizjūras zemēs informācijas materiālus un dziesmu svētku plakātu. Tas darināts pēc architekta gleznotāja Rūdolfa Āboliņa meta, kurā stilizēts dziedātājs putns uz trejdekšņa simbolizē dziesmu svētki simtgadi. Iecerēta arī dziesmu svētku popularizēšana ar latviešu pašu raidījumiem.

Svētku rīkošanā iesaistīta arī jaunatne. Tā piedalīsies arī sarīkojumos — tautas deju lieluzvedumā, dziesmu svētku galvenajā koncertā un citur. Savus sarīkojumus rīko Amerikas latviešu jaunatnes apvienība — paneļa diskusijas un balli. Latviešu kristīgā jaunatne pulcēsies savā salidojumā. Gaidas un skauti darbosies par izpalīgiem dažādos sarīkojumos.

Saistarā ar dziesmu svētku simtgadi, kopīgs darbs izveidojies arī citos kontinentos — Eiropā un Austrālijā. Svētku koncerta programmas iestudēšanai iespiests kopējs dziesmu krājums visiem koriem svētku koncertu iestudēšanai. Eiropas, Austrālijas un ASV dziesmu svētkos atskaņos kopējo dziesmu svētku simtgadei veltīto kantāti Sauc dziesma, ko komponējis Helmers Pavasars ar dzejnieka Andreja Eglīša tekstu jauktiem koriem, solistam un simfoniskam orķestrim.

Mūzikas nozares vadītājs Jēkabs Ūdris ziņo, ka svētku laikā ieplānoti pieci koncerti, kuros atskaņos arī dziesmas, kas dziedātas pirms 100 gadiem, pirmajos dziesmu svētkos Rīgā. Svētku galvenajam koncertam jau pieteikušies 54 koŗi no ASV, Kanadas un citām zemēm, kopskaitā ar 1800 dziedātājiem. Atklāšanas koncertā piedalīsies tikai daži izlases koŗi no ASV vidienes un tos vadīs jaunās paaudzes diriģenti. Svētki vispār būs bagāti mūzikāliem priekšnesumiem. Simfoniskajā koncertā atskaņos arī komponista Jāņa Kalniņa simfoniju, veltītu dziesmu svētku simtgadei, to diriģējot pašam autoram. Mūzikas nozare aicinājusi koŗu ansambļus veltīt visu atlikušo laiku dziesmu svētku programmas iestudēšanai. ASV un Kanadas lielākos latviešu centros jau noteikti rajonu kopmēģinājumi. Pēdējie trīs galvenie kopmēģinājumi paredzēti vasaras otrā pusē — Gaŗezerā, Toronto un kādā lielākā ASV austrumdaļas centrā. Dažās pilsētās tieši pēdējā laikā radušies glīži jauni koŗi ar jaunās paaudzes dziedātājiem un diriģentiem.

Tautas deju nozares vadītājs Kirils Michailovs ziņo, ka tautas deju lieluzvedumam pieteikušās 35 deju kopas no ASV un Kanadas ar 860 dejotājiem, pārspējot iepriekšējos dziesmu svētkus par desmit dejotāju kopām. Lieluzvedumā paredzēta arī kopīga draudzības deja, piedaloties igauņu, lietuviešu un latviešu dejotājiem. Lieluzvedumā ieplānotas 23 jaunatnes un bērnu dejas, kuŗu iestudēšanu koordinē Lidija Āboliņa no Bostonas, kas dziesmu svētkos vadīs arī tautas deju lieluzvedumu. Mūziku dejām spēlēs orķestris A. Štromberga vadībā. Atsaucīgas bijušas bērnu grupas, pieteicoties 320 bērniem, kas lieluzvedumā dejos 6 bērnu dejas.

Jaundeju uzvedumam pieteikušās jau 16 tautu deju kopas. Jaundejas izvērtēs īpaša komisija, kuŗai par priekšsēdi darbosies E. Karlsone-Bērziņa, bet par locekļiem A. Bāliņš, M. Baumanis, I. Kajaka-Ķeniņa un P. Ozoliņš. Labākās jaundejas godalgos. Tautas deju lieluzvedumā no Kanadas piedalīsies Hamiltonas Vija

(Turpinājums 18. lp.)

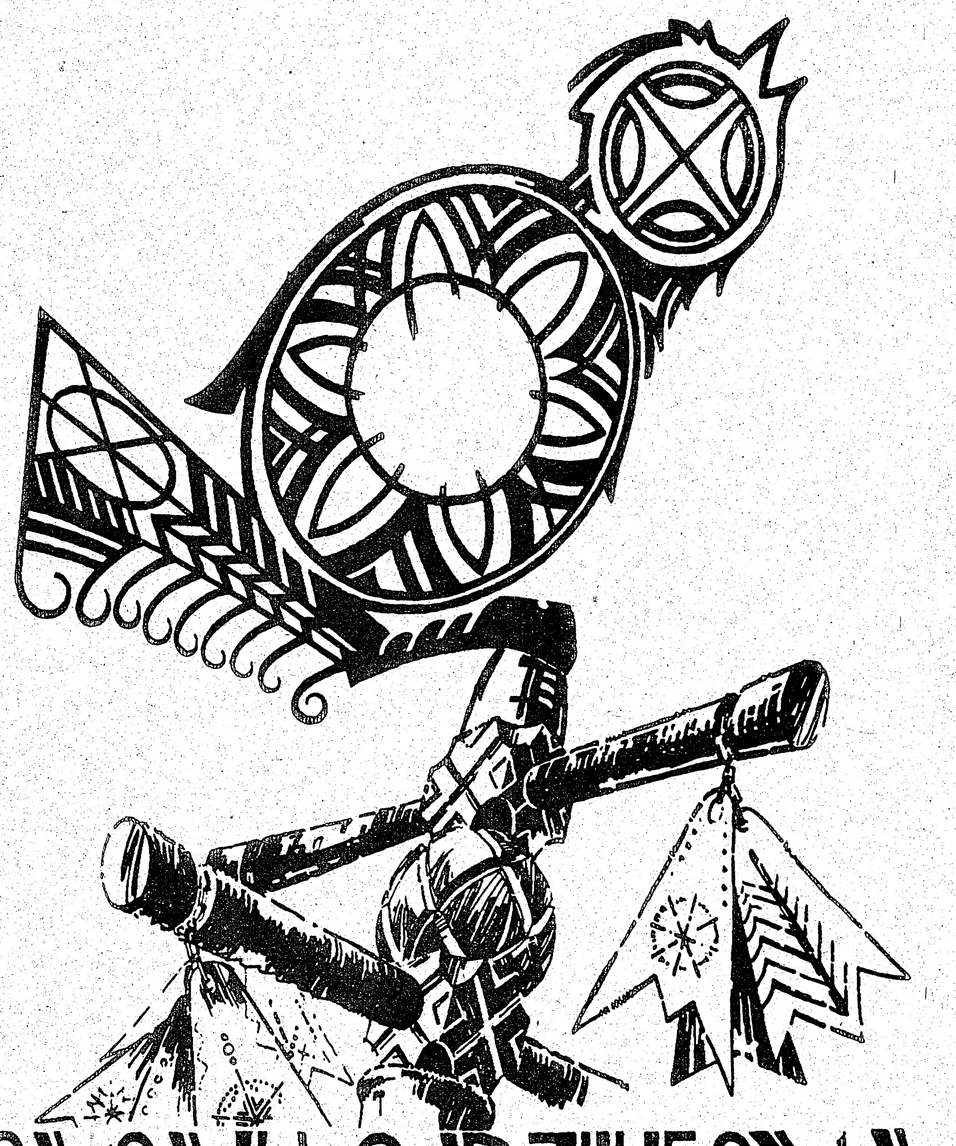

SAUC DZIESMA

LATVIEŠU 5. VISPĀRĒJIE DZIESMU SVĒTKI A.S.V.

1973 GADĀ, NO 31. AUGUSTA LĪDZ 3. SEPTEMBRIM. KLĪVLANDĒ, OHIO.

ASV latviešu 5. vispārējo dziesmu svētku plakāts

Neapdomīgs sacerējums

VIKTORA IRBES RAKSTS LATVIJAI AMERIKĀ PAR PĀRSTEIGUMU BOSTONĀ

Ziņas no Bostonas vēstī, ka jaunieši Draudzīgā aicinājuma akta laikā aicinājuši apmeklētājus parakstīt Divreiz divi nometnē sacerēto iesniegumu amerikāņu senātoriem un ASV prezidentam, lai gaidāmajā Eiropas drošības konferencē Savienotās Valstis anulētu Molotova un Ribentropa slepeno paktu, kuŗa rezultātā Baltijas valstis zaudējušas neatkarību, bet ja to nevarētu panākt, tad Latvijai būtu piešķirams autonomijas stāvoklis, kāds ir Pad. savienības satelitvalstīm Austrumeiropā.

Iesnieguma teksts sagatavots Divreiz divi nometnes politisko zinātņu seminārā prof. J. Dreifelda vadībā un to Bostonā nolasījis Juris Kaža. Rakstnieks Olģerts Liepiņš protestējis pret šādu iesniegumu un lūdzis to neparakstīt, jo mums nav nekāda pamata prasīt Latvijai satelitu valstu politisko statusu, ja ASV joprojām apliecinājušas, ka neatzīst Latvijas varmācīgo iekļaušanu Pad. saivienībā, bet ka atjaunojama tās neatkarība.

Par šāgada Divreiz divi nometni pie Bostonas mūsu presē maz rakstīts. Tā tas jau bijis daudzus gadus, kaut gan laiku pa laikam dzird lietas, ko par jaunatnes nometni nevajadzētu dzirdēt. Šeit nebūtu vainojama latviešu jaunatne, bet gan „vecie jaunieši", kas pavada jaunatni gandrīz vai visos tās lielākos sarīkojumos un dažkārt dod savus padomus un lekcijas. Šo pašu padomdevēju vārdi bija dzirdami kā Čikagā, tā Grotenvudā pie Bostonas, kā arī iepriekšējās Divreiz divi nometnēs. Šajās nometnēs lektoru skaitā ir liela daļa tādu, kas vai nu paši apmeklējuši okupēto Latviju, uzņēmuši sakarus vai vismaz šiem sakariem simpatizē.

Jau ilgāku laiku pirms pēdējās nometnes sākšanās bija dzirdami protesti, bet atklāta neapmierinātība izpaudās LN AK sēdē. Tomēr latviešu centrālo organizāciju vadītāji ASV nevēlas kaut ko iebilst pret lektoru izvēli. ALAs un PBL pārstāvji paši apmeklējuši arī pēdējo Divreiz divi nometni. Vairākiem no šiem „jauniešiem", vecumā no 40 līdz 65, ir gan labi panākumi saimnieciskā laukā, tie darbojas arī par mācības spēkiem augstākās mācības iestādēs, bet trimdas latvieši labprāt vēlētos redzēt viņu

(Turpinājums 20. lp.)

LATVIJA AMERIKĀ

Trešdiena, 1973. g. 7. FEBRUĀRIS 6. N-RS

Latviešu nedēļas laikraksts. Iznāk trešdienās. Izdevējs — Latvija Amerikā Publishing Ltd. Atbildīgais redaktors KRIŠS SIDARS. Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465-7902. Ņujorkas redakcijas vaditājs: V. Irbe, 4035 Rombouts Ave., Bronx, N.Y., 10466, U.S.A. Tālrunis 994-7917. Čikagas redakcijas vadītāja: I. Šīmane, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālr. 774-5744. Redaktors Austrālijā: Ed. Šmugajs, 28 Taffs Ave., Lugarno, NSW 2210, Australia.

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — par gadu $21.00, 6 mēn. $11.50, 3 mēn. $6.00. Atsevišķa numura cena 50 centu.

Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.50 tekstā $5.00 pirmajā vai pēdējā lappusē $10.00 par 1 collas slejas telpu. Sarīkojumu kalendārā 50 centu par vienas slejas rindu katra datuma vienā numurā.

ETHNIC PRESS ASSOCIATION 1970-1971

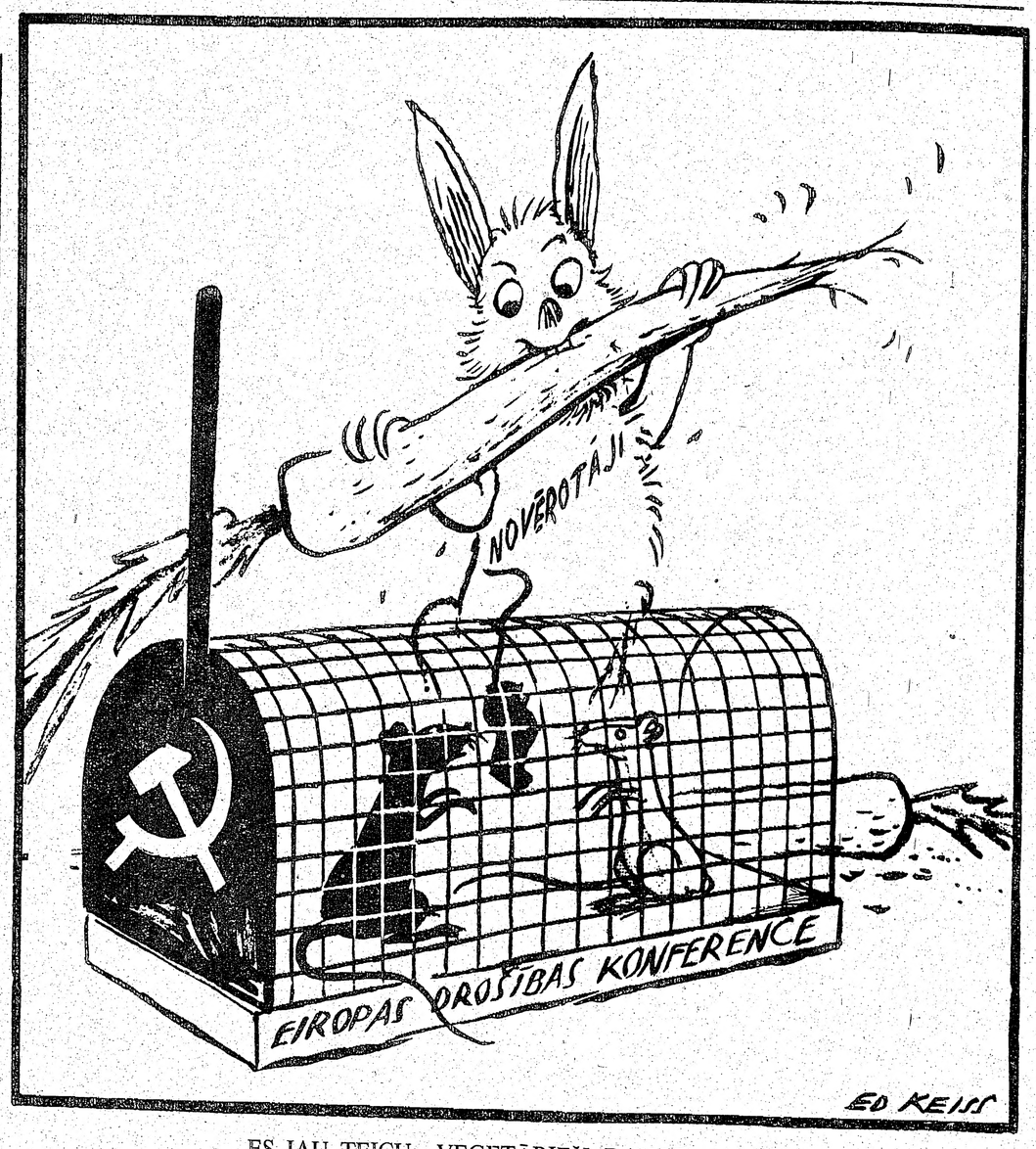

„ES JAU TEICU: VEĢETĀRIEŠI DAUDZ GUDRĀKI!"
Ed. Keiša zīmējums

Pagrieziena punkts

Simtgade, kuŗu svinēsim mūsu vispārīgajiem dziesmu svētkiem, nav gaŗš laika posms mūsu ilgās un pārbaudījumiem pilnās vēstures gaitā, bet tie latviešos ir aizkustinājuši kādus daudz senākus un dziļākus avotus. Dziesmu svētki nav kādas attīstības sākums, bet drīzāk gan pagrieziena punkts un kulminācija un tāpēc kļuvuši par mūsu nacionālā pārdzīvojuma visspilgtāko izteicēju. Tie 1003 dziedātāji, kas 1. vispārējos dziesmu svētkos 1873. gada 26. jūnijā pulcējās Rīgā, sabraukdami tur lauku orēs, iedimdināja dvēseļu sakustēšanos, kas vairs nebija apklusināma, kamēr piedzima Latvijas valsts. Tā bija pirmā reize, kad kopā dziedāja dažādu novadu ļaudis un apzinājās par tautu: „Viena meita Rīgā dzied, Otra dzied Valmierā, Abas dzied vienu dziesmu, — Vai tās vienas mātes meitas?

Tas nezināmais dainas autors, kam pieder vārdi „dziedot dzimu" ir ar tiem praviešojis mūsu vēstures gaitu. Latviešu nacionālā apziņa ir dziedot piedzimusi, un mūsu dziesmās ir kāds spēks, kuŗa maģisko lomu mūsu vēsturē mēs apjaušam, bet ne vienmēr protam pietiekami izskaidrot. Ir zīmīgi, ka Raiņa lugā Spēlēju, dancoju ļaunas varas apburto Leldi — latviešu tautu, izglābj koklētājs Tots, kuŗa dziesmā skan „zemes, pekles un saules balsis".

Ilgus gadu simteņus latvietis ir dziesmā remdējis savu sirdi un tā palicis nesalauzts. Kompensāciju par sūrā likteņa pārbaudījumiem latvietis guva dziesmās, tur viņš vienmēr bija uzvarētājs, un tautas dziesmas mūsu senčiem deva to gara spēka atjaunošanu, ko modernais cilvēks dažkārt meklē psichoterapijā vai viduslaikos grēksūdzē.

Tagad — 100 gadus vēlāk, pulcējoties dziesmu svētkos Ķelnē un citās vietās, apzināsimies, ka ir atkal jānāk jaunam pagriezienam — šai trimdai ir uzdevums uz vecā, nepārgrozāmā pamata celt jaunas un augstākas garīgās Latvijas torņu smailes, lai mēs varētu sagaidīt pagriezienu arī pasaulē un ar to saistītos mūsu tēvzemes likteņos. Ieiesim godbijīgi mūsu dziesmu pasaulē meklēt mūsu gara atjaunošanos un vārdu nākotnes brīnumam.

Jānis Andrups

PIRMS BRAUCIET, PĀRDOMAJIET!

Jau daudz rakstīts par viesošanos okupētajā dzimtenē, bet domāju, ka nebūtu lieki par to pārrunāt biežāk, pakavējoties pie tā, ko viesi pieredz Rīgā (un citur jau viņi netiek). Brīvāk tur var justies tikai tie, kuŗiem draugi vai radi komūnistu kalpībā. Pēdējo vidū režīma kalpi cer samekļēt propagandistus brīvajās zemēs. To galvenais uzdevums tēlot okupētās dzimtenes „labklājību". Izpalīdzība izpaužas ar komūnistu autoru darbu pārspiešanu dažos šejienes izdevumos, komūnistu ražoto filmu izrādēm un taml. Daudzi neapzinās, ka šīs filmas kalpo mūsu dzimtenes apspiedēju mērķu veicināšanai.

Roberts Apenītis, Mineapolē

Lasītāju vēstules

VAI NU GLUŽI TĀ IR?

J. Kalnietis, rakstot par Mērnieku laiku filmas izrādi Klīvlandē, piemin, ka diezin vai šoreiz bijusi īstā reize „piketēt" ar plakātiem, jo filmā neesot komūnisma propagandas, lai gan pats agrāk rakstīja par „sarkanā zīmuļa varas darbiem". Propaganda šoreiz varbūt vāji saskatāma, bet arī tas jau pieder pie propagandas, ja šis sarkanais zīmulis veicis savus pienākumus apzinīgi un mērķtiecīgi. Mērnieku laiki pagaidām ir tikai „izmēģinājuma balons". Filmas izrādes rīkotāji taču pateikuši, ka atkarā no panākumiem (katrā ziņā arī no skatītāju reakcijas) sekošot citas. Un tas taču vien jau ir panākums, ka mēs šo filmu pieņemam un pašu saņemšanu akceptējam — no kultūras sakaru komitejas un padomju vēstniecības Sav. Valstīs. Nudien — triumfs! Es vēl saprastu, ja pirms filmas izrādes sniegtu apm. 15 min. ilgu pskaidrojumu par tās saturu, rašanos u. t. t., jo Kalnietis atzīst, ka romāns jauniešiem pasvešs vai pavisam svešs, kas ir tiesa, un tie no filmas gūst pavisam greizu ieskatu. Savāds man liekas arī tas apstāklis, ka filmu izrādes pa lielākai daļai noorganizētas tādās latviešu kolonijās, kur palīdzīgu roku pielikuši daži vecākās vai vidējās paaudzes pārstāvji. Tāpat uzkrīt, ka paziņojumos netiek pieminēts okupētās Latvijas vārds, it kā apzinīgi no šī vārda „okupētās" izvairoties.

Mana pateicība Ojāram Ieviņam par lasītāja vēstuli Latvija Amerikā 27. decembŗa numurā, ar kuŗu viņš paudis savus ieskatus un nelokāmo stāju, kāda būtu jāieņem pret Latvijas okupācijas varas iestādēm un tiem, kas aizplīvurotā veidā vai atklāti pauž sadarbošanos ar šīm iestādēm. Ļoti vērtīgs bija arī raksts — Pārdomas un vērojumi pēc jaunatnes kongresa 13. decembŗa numurā. Esmu par šo lasītāju vēstuli un rakstu izmainījis domas arī ar citiem. Viņu vērtējums tāpat bija atzinīgs. Paldies arī redakcijai, kas šo rindu parādīšanos laikrakstā sekmējusi.

V. Zirnītis, Grand Rapids

AKCEPTI

Filmas Mērnieku laiki izrādes Grand Rapidos aizvadītas, sajūsma noplakusi. Dažam palicis sājums mutē, jo filmas Pad. savienībā ražo, kā to nosaka visuvarenā partija. Vairums vecākās paaudzes skatītāju izteicās, ka trūcis kopiespaida. Skati mainījušies lielā ātrumā, saraustīti. Jaunā paaudze filmu neizprata, jo tikai retais lasījis Mērnieku laikus. Var būt dažādi ieskati par to, cik piemēroti bija likt jauniešēm ģērbties tautas tērpos, pildot izrādes laikā dažādus uzdevumus, tā radot izrādei it kā nacionālu noskaņu, kaut gan nacionālisma izpausmes tagadējā Latvijā nonicina un nopeļ. Mēs akceptējam visu, ko un kādā veidā mums pasniedz...

Adalberts Seskuleja, Grand Rapidos

PIRMIE PANĀKUMI

Okupētās Latvijas varasvīri, kuŗus dirigē no Maskavas, var atzīmēt pirmos panākumus trimdas latviešu vienotās frontes šķelšanā. Ko nepanāca Dzimtenes Balss un pārējās melu lapeles, to tagad sekmīgi dara filma, grāmatas, skaņu plates, jā — pat cigaretes, ko atsūta vienam otram trimdas jaunietim kultūras sakaru komiteja, protams, bez maksas. Launākais ir tas, ka mēs jau sākam biežāk dzirdēt izteicienus: tur taču nekā nav no propagandas. Bet kur ir tīrā māksla, mūzika un kultūras dzīves atspoguļošanās un kur sākas propaganda? Vai tie paši Mērnieku laiki nav „piefrizēti"? Par to stāsta tie, kas filmu redzējuši šeit un okupētā tēvzemē, un tie tur — Rīgā nav muļķi, ko un kā mums pasniegt. Jo seviški mūsu jaunatnes vidū komūnistu varasvīri var atzīmēt panākumus, ievadot sakarus ar tiem. Vai tas jo spilgti neizpaudās arī jaunatne jubilejas kongre-sā Čikagā? To faktiski dirigēja tikai trīs vai četras personas, bet pārējie piebalsoja.

Made Sērmūksle, Mičigenā

JAUTĀJUMI

Medisonā, Viskonsinā, nodibinājusies Latviešu rakstnieku apvienība. Jaunā organizācija, kaut vēl nav izstrādāti statūti (tos solīts tikai pēc 6 mēn.), jau griezusies ar iesniegumu pie Klīvlandes latviešu dziesmu svētku komitejas, lai tā paredzētu laiku jaunās apvienības rakstnieku cēlienam. Vai jaunajā organizācijā varēs iekļauties arī biedri, kas sastāv Čikagas-Milvoku un Kalamazū preses kopā, un vai jaunā organizācija gribētu sadarboties, ja tuvākā nākotnē nodibinātos „Amerikas latviešu rakstnieku un žurnālistu savienība?"

M. P., Ilinojā

VAI BŪS BIEDRU?

Latviešu presē ziņots, ka nodibinājusies Latviešu rakstnieku apvienība. Tās dibinātāji O. Cakars, V. Nollendorfs un V. Zeps. Apvienība gan nodibināta, bet kur palikuši paši rakstnieki? Katrs neapmierinātŗs cilvēks var dibināt savu biedrību, bet tad vajadzīgi arī biedri.

Ziedonis Ziediņš, Ņujorkā

MASALAS ĀRSTĒJAMAS

Lasītāju vēstulē 3. janv. numurā Juris Kaža aizrādījis Tedim Zieriņam, ka apkaŗojis komūnismu „nepareizā vietā". Masalas ir masalas, tās nav šķiŗojamas, bet ārstējamas vienādi kā Latvijā, tā Vietnamā, tāpat komūnisms. Ar J. Kažas metodi komūnismu nevar apkaŗot. Sirsnīgs paldies T. Zieriņam. Lai mums būtu vairāk tādu cīnītāju.

Arvīds Kaktiņš Egbert, Ont.

Rosīga gatavošanās dziesmu svētkiem Rietumvācijā

TIE RISINĀSIES NO 19. LĪDZ 22. JŪLIJAM ĶELNĒ

Janvāŗa otrā pusē Hamburgā uz pārrunām tikās 3. Eiropas latviešu dziesmu svētku rīcības komitejas locekļi L. Apkalns, V. Lēmanis un J. Muchks no Zviedrijas. Vēl piedalījās LCK priekšsēdis A. Cipulis. Lielāko laiku veltīja pārrunām par īpaša svētku vadoņa iekārtošanu. Lai gan koŗi un deju kopas aicinātas iesūtīt savu vienību foto attēlus, tam nav izrādīta vēlamā atsaucība, jo laba daļa uzņēmumu vēl trūkst, tā aizkavējot svētku vadoņa iekārtošanu.

Svētku vadonis iznāks grezнā formātā un labā techniskā iekārtojumā, lai ietekmīgi reprezentētu latviešu dziesmu svētku simtgadi, atceroties 1. Vispārējos dziesmu svētkus 1873. gada 26. jūnijā Rīgā, kuŗos piedalījās 1003 dziedātāji.

Februārī iecerēta pirmā preses konference Ķelnē, informējot par mūsu dziesmu svētku simtgadi. Kopkoŗu mēģinājums Vācijā paredzēts aprīļa sākumā, iespējams, nedēļas nogalē, 7. un 8. aprīlī. Dziesmu svētku ieejas zīmes izsūtīs uz pieprasījuma un samaksas kārtībā. Pasūtinot tās visiem deviņiem sarīkojumiem ar tūlītēju samaksu, paredzēta 20 proc. atlaide. Pasūtinājumu lapas pieprasāmas: Vācijā — kasierim J. Ķiplokam, 5 Koeln 1, Severinstr. 140; Anglijā — M. A. Zariņa, 106 Hanover Rd., London, N.W. 10; Zviedrijā — G. Zvejnieks, Flintbacken 16, 117 42 Stockholm.

Grupu lidojumus uz 3. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem Ķelnē, kur tie risināsies no 19. līdz 22. jūlijam, kārto Latvian Vacation Club, c/o H. Kāpa, 12636 S.E. 161 St., Renton, Wash. 98055, U.S.A. Uz 5. Latviešu dziesmu svētkiem no 31. augusta līdz 3. septembrim Klīvlandē no Eiropas grupu lidojumus kārto J. Muchks Zviedrijā, Dvärgv. 5, S-17020 Kallhäll, Sverige.

3. Eiropas latviešu dziesmu svētku informācijas nozares adrese: 3. Lettisches Sängerfest, Abt. Information, 29 Oldenburg (Old.), Idar-Oberstеiner Str. 15, Germany.

„Stipra, stipra ir mana tauta"

R. BLAUMAŅA TRĪNES GRĒKI TLTA ĢIMNAZIJAS DRĀMAS PULCIŅA IZRĀDĒ

Kā katru gadu, tā arī šogad Draudzīgā aicinājuma dienā Toronto latviešu tautas augstskolas ģimnazijas drāmas pulciņa izrāde pulcināja jauniešu vecākus, draugus un skolas labvēļus lielā skaitā. Šogad R. Blaumaņa lugas uzvedumam ir vēl sevišķa nozīme — Mūsu tautas lielais drāmatiķis Rūdolfs Blaumanis jau sešdesmit piecus gadus staigā aizmūža ceļus. (Miris 1908. g.) Dzīvs un tautai neatņemams tas ir arī svešumā dzimušajiem un augušajiem latviešu jauniešiem. Ka tas tā, to liecināja skolas drāmatiskais pulciņš, pats izvēlēdamies pirms dažiem gadiem iestudēt Blaumaņa No saldenās pudeles. Tālos lai kos dzīvojošais drāmatiķis jauniešiem nemaz nav bijis tāls. No Saldenās pudeles bijusi labākā izrāde skolas drāmatiskā pulciņa pastāvēšanas laikā.

Šā gada luga ir ar savu atceres dienas nozīmību. Tai arī tēlotāju skaits kupls. Daudzie teātŗa mīļotāji var izspēlēties un plašā lomu pulkā iespēja saskatīt tos, kam ne tikai laba griba vien, bet vērojamas arī spējas, ja arī tikai pašā visniecīgākā iedīglī. Nn dažam labam saskatīšana vajadzīga turpmākam darbam. Prieks bija skatīties. — Spējas bija vairākiem tēlotājiem, dažiem pat pavisam mazās lomās.

Izturētākais tēls, kaut kautrs izteiksmes līdzekļos, bija Brenča tēlotājam J. Brammanim. Viņš ticēja tam, ko skatuvē darīja un juta. Tas ir jau sasniegums, kas vienam otram piedzīvojušam skatuvniekam negadās gaŗā darba posmā un strādājot katru dienu teātrī. Brammanim arī laimīga sagadīšanās ar partneri Silvija Rūtīte bija mīļiga Brenča iecerēta Made. Ar savu raksturīgi gauso runu, kas gandrīz visos teikumos paliek vienmuļi uz tā paša toņa, tēlotāja ir mainīga sarunās sajūtās. Labi veiktas ir viņas valšķīgās, slinkās izdarības saimnieces pērienu gaidot un straujā maiņā tā ar siltu čukstu saņem Bren-

(Turpinājums 18. lp.)

Toronto latviešu biedrības sestdienas skolas bazārā 11. februārī Latviešu namā mūsu laikraksta līdzstrādnieks Ed. Keišs zīmēs apmeklētājus, savu honorāru veltot skolas atbalstam. Karikatūrists ieguvis arī kanadiešu mākslas kritiķu labākās atsauksmes (Edmonton Journal), kad viņš savu Kanadas gaitu sākuma posmā viesojās Edmontonā, rādot savu zīmēšanas veiksmi. Par jaunu to varēsim pārliecināties latviešu skolas bazārā, no plkst. 2—5 pēc pusd., katram dodot iespēju iegūt savu šaržu, tā atbalstot mūsu skolu. Augšējā attēlā divi Ed. Keiša zīmējumi—dzejniece Astrīde Ivaskas un Ivars Ivasks.

Zentas Mauriņas pēspusdienā Toronto latviešu namā apmeklētāji parakstījās kopējai dāvanai rakstniecei. Daudzie paraksti un sveicieni liecināja, cik tuva Zenta Mauriņa ir latviešu saimei svešumā. Augšējā attēlā pie parakstu galda — L. Vīks un A. Ezergaile, aiz galda Biruta Senkēviča un M. Vilciņa; aizmugurē, savu kārtu gaidot: E. Lazda, O. Liepa, V. Pāvuls u. c.

Foto: J. Liģers

Volfganga Dārziņa darbu koncerts

Šis koncerts notika Kultūras dienu ietvaros, ko Toronto bija sarīkojusi LNAK Kultūras nozare. Izpildītājas bija Rita Dzilna-Zaprauska, soprāns, un Ilze Štrāle-Didrichsone, pianiste.

Pēc abu mākslinieču sekmīgās koncertturnejas bija liela interese dzirdēt viņas arī šeit. Diemžēl, ne visai daudzi to tā bija uztvēruši, jo klausītāju bija pamaz.

Koncerts bija vērtīgs kultūras sniegums. Vispirms — mūsu apstākļos reti, gandrīz vai nekad, izpildījums veltīts tikai viena komponista darbiem, kas tik ļoti nāktu par labu programmas stilam, kā arī dotu dziļāku ieskatu autora darbā. Otrs apstāklis — nopietnais darbs un izpratne, ar kādu mākslinieces veica savu uzdevumu.

No divi simti V. Dārziņa harmonizētajām tautas dziesmām dziedātāja bija izvēlējusies maz pazīstamas savdabīgas melodijas un sakārtojusi tās interesantā secībā. Dārziņa tautas dziesmu harmonizācija ir izteikta laikmetīgā idiomā, tālu no tā paveida, kas mums pazīstams un pierasts. Bet dzīvais izpildījums padarīja tās tuvas, jo dziedātāja mācēja izcelt tiklab tās, kuŗās iezīmētas skumjas, kā arī tās, kuŗās izteika laime un prieks. Skaidrā dikcija ļāva labi saprast tekstus. Ritas Dzilnas-Zaprauskas soprānam ir skaists tembrs, kam pamatā laba skola. Ar to tad arī viņa brīvi rīkojās, panākdama dabiskas balss un izteiksmes modulācijas.

Dziesmu pavadījumos Didrichsone rādīja, ka pirmām kārtām viņa tomēr ir soliste, jo dažubrīd gribējās dzirdēt lielāku pakļaušanos. Pianistes klavieru priekšnesumi izpelnījās vislielāko apbrīnošanu, izceļot jo sevišķi pēdējo programmas gabalu: Sonātu F mažorā. Likās, ka viņa šeit veic it kā kādu misiju, iestudēdama visus Dārziņa klavieru gabalus, kas prasa laiku, lielu pacietību un ne uzreiz nes pelnītos augļus. Jo — Dārziņa mūzika neglauda klausītāju dzirdi. Asiem akcentiem, savdabīgiem, nepierastiem ritmiem, tā tikai brīžiem iemirdzas siltākās skaņu krāsās. Mūzikā mēs it kā sagaidām kaut ko aizkustinošu dvēselei, bet aizmirstam, ka arī intellektam pienākas sava daļa. Un beidzot — vai mūzikai nav jābūt kā putna dziesmai, kas ar dabas dotajām toņu kombinācijām necenšas pēc kāda sevišķa, noteikta mērķa. Tas nenozīmē, ka māksliniekam būtu jāvairās turēties robežās, kuŗas uzliek kompoziciju forma. Labs vārds te ir jāsaka par Štrāleš-Didrichsones izpildījumu, kas viscaur izcēla mūzikālo līniju, un ar akcentiem un ritmiskajām maiņām rīkojās brīvi un pārliecinoši, nekur nezaudējot samērus. Jautājums vienīgi būtu par pedāla lietošanu, vai attiecīgajās vietās Dārziņš tiešām prasīja to tik noteikti izcelt?

Noklausoties interesanto programmu, radās vēlēšanās — uzzināt par komponista darbu kaut ko vairāk, sevišķi attiecībā uz tautas dziesmām: no kurienes nākušas pasvešās melodijas, pēc kādiem principiem tās harmonizētas? — Neviens uz to nevarēja atbildēt. Tāpēc būtu labi, ja par Dārziņa dzīvi un darbiem šo atbildi kādreiz varētu lasīt grāmatā. — Līdz ar to būtu saglabāta arī viņa piemiņa.

Ja tāda grāmata klusībā jau kaut kur tiktu rakstīta, tad laba ir ziņa, ka grāmatas izdošanai līdzekļi varētu rasties ar zināmas sabiedrības atbalstu. Komponistam, kas pilda tautas pūru, nepienākas palikt neievērotam. Tas nav pielīdzināms Skalbes pasaku varonim, kas visu glabāja sev.

Māksliniecēs saņēma pelnītus aplausus un piedevām — daudz skaistu ziedu.

Marta Tūtere-Kundrate

*

Labojums:

Iepriekšējā numurā M. Tūteres-Kundrates recenzijā par Andas Zirnītes koncertu pēdējā rindkopā 3. teikums jālasa: Darīdams to saskaņā ar savu iekšējo, garīgo struktūru, tāds mākslinieks nav imitētājs.

Redakcija atvainojas cienījamai recenzentei par gadījušos misekli.

REDAKCIJAI PIEŪTĪTI IZDEVUMI

Mazputniņš 169. n-rs, janvāŗa burtnīca, Jaunatnes literārās biedrības Ceļinieks izdevums, vāku zīmējusi Lelde Ore, redaktori Laimonis un Līga Streipi, 34. lp.

Zelta vārtu vēstis, Ziemeļkalifornijas latviešu ev.-lut. draudzes izdevums, vāku zīmējusi Elza Krimuldēna-Reinvalde, redaktors E. Reinvalds.

Brīvība 9./233. un 10./234. n-r (novembris - decembris), Latvijas sociāldemokratiskās strādnieku partijas mēnešraksts, redaktori B. Kalniņš un J. Ritums, atb. izdevējs E. Ogriņš, 8. lp.

Eduards Strupis

SIDRABENE

Ir Sidrabene upe tālā dzimtenē,
Pie kuŗas sirds man vienmēr sieta.
Tur runā ūdeņi un vēju maigās šalkas,
Runā druvas, pļavas, katra mīļa vieta.
Un atnes dvēselē man nebeidzamas alkas. .

Runā upes straume, tālāk steidzoties,
Caur plašo Zemgales līdzenumu.
Lokoties caur zilo mežu klāstiem,
Šalc tā senu teiku klāstu — drūmu,
Pilnu vēstures un seniem varoņstāstiem.

Aiznes straume gaišo, saules pielijušo dienu,
Lēni šūpodama mīļās saules gaišo smaidu . . .
Tumsā, naktī, straumē sabirst zvaigžņu pulki,
Pilni cerību un tālu trimdinieku gaidu . . .

Mēs, tālēs izklīdušie — senu sapņu tulki,
Ir upe Sidrabene manā tālā dzimtenē.
Tur, sirdij mīļa — katra taciņa un vieta,
Šeit, katra taka — sveša, akmeņaina, cieta.
Deg nebeidzamas ilgas — vienmēr dvēselē . . .

Aivars Rupģis

Vērotāja piezīmes

SAVAS TAUTAS UN LATVIJAS LABĀ

(Turpinājums)

Mūsu tautu un zemi skārušas un skar ne tikai industriālizācijas un techniskās revolūcijas radītās pārmaiņas, bet arī strauji, viesuļveidīgi notikumi tā, ka, kailo dzīvību un savu eksistenci glābjot, mums nav bijis laika plaši un vispusīgi dokumentēt, izvērtēt un izprast notikumus.

Visa mūsu personīgā pieredze būtu jāsaglabā laikmeta labākai un pilnīgākai izpratnei. Taču šai sakarā mēs trimdā esam pārāk šaurā veidā izpratuši tā dēvēto „saglabāšanas un jaunrades" formulu, neuzsverot, neizceļot šai kultūrvēsturiskajā darbā atsevišķas ģimenes un katra individa lomu, bet domājot tikai šaurā lokā par gara kultūras pašiem „augstākiem" izpaudumiem mākslās, literātūrā, mūzikā.

Ko latviešu ģimenes vai katrs latvietis atsevišķi praktiski varētu darīt tā dēvētās „saglabāšanas un jaunrades" laukā? Ko varētu darīt sava laikmeta dokumentācijas un līdz ar to savas tautas un Latvijas labā?

Ierosmes labā minēsim dažas temas, dažus ļoti praktiskus darbus. Tie nebūt neizslēdz citus, kas šeit nebūs nosaukt vārdā. Šeit minētais domāts kā palīgs iztēles rosināšanai, kā pieturas punkts pašiem pirmajiem, varbūt arī kardinālākajiem soļiem.

ĢIMENES CHRONIKA

Katrai ģimenei, kuŗai rūp savi pamati, būtu jābūt ar savu mazāk vai vairāk plašu chroniku, tas ir, ģimeni skarošu atgadījumu aprakstiem. Katrai ģimenei būtu jānodarbojas ar savu ģimenes vēsturi, jo bez saitēm ar savu latvisko pagātni taču nav iespējams veidot latvisku nākotni.

Ģimenes chronika varētu ietvert senču sarakstu — viņu dzimšanas, miršanas datus, tuvākos un tālākos radus pasaulē un Latvijā, viņu nodarbošanos, adreses; ģimenes gaitas Pirmā un Otra pasaules kaŗa notikumos; bēgšana no Latvijas, pamestie īpašumi un kultūras vērtības; jaunas dzīves atsākšana Rietumos u. t. t.

Ģimenes chronika varētu tapt ar rēgulārām atzīmēm un ar neparedzētiem pienesumiem, piemēram, no radu stāstījumiem no vēstulēm un citādi.

Pievienojot savu māju zīmējumus, skicējot savu agrāko īpašumu kartes, sniedzot saimnieciskus un citus datus, ģimenes chronika top par kultūrvēsturisku dokumentu, kas tālu var pārsniegt ģimenes robežas.

Ģimenes chronikas viegli pavairojamas un katra bērna ģimene viegli apgādājama ar pamatmateriālu, kuŗam turpinājumā top jaunās ģimenes stāsts.

ATMIŅU PIERAKSTĪJUMI

Gados ļoti vecie latvieši ir ne tikai ar ārkārtīgi bagātu dzīves pieredzi, bet zina daudz raksturību no agrākiem laikiem, kuŗas var zust līdz ar viņu aiziešanu, piemēram, sava novada paražas, darba rīki, darba veidi, dzīvojamās telpas, virtuve, pieliekamais, pagrabs, klēts, sava novada dziesmas, teikas, pasakas, sakāmvārdi, parunas, ziņģes; apvidus vārdi, vietu, māju nosaukumi; neparasti, traukšmaini cilvēki, revolūcionāri, „pasaules lāpītāji" un citādi īpatņi; sava novada pārbaudījumu vai grūtību laiki — plūdi, sausums, slimības, sērgas, abi pasaules kaŗi, dažādu okupāciju laiki.

Katrā ģimenē varētu būt vecā māte vai vecais tēvs, liecinieki tieši par tiem laikiem, kuŗus mēs nepazīstam, kuŗus vairs nekad neatgriezīsim, kuŗi aizies ar aizgājējiem nebūtībā, ja netiks dokumentēti, pierakstīti.

ATMIŅU STĀSTĪJUMI

Katram, kas dzīvojis cauri abiem pasaules kaŗiem, Latvijas brīvības gadiem un svešu varu okupācijām Latvijā, personīgā pieredze glabā dažu labu liecību, kuŗām var būt neatsveŗama loma agrāko laiku labākai, pilnīgākai izpratnei. Mūsu vidū vēl dzīvo 1905. gada revolūcijas aculiecinieki, latviešu strēlnieki — plašu kaŗa lauku pārstaigātāji, baigā gada un vācu okupācijas notikumu aculiecinieki, tāpat daudzu citu latviešu vēsturē svarīgu, bet joprojām kontroversālu notikumu līdzgaitnieki vai liecinieki. Visu viņu liecības ļoti var palīdzēt pagātnes dokumentēšanai, kontroversālo notikumu labākai, pilnīgākai izpratnei.

KULTŪRVĒSTURISKU MATERIĀLU APZINĀŠANA

Par svarīgu un neatliekamu darbu kļūst arī to kultūrvēsturisko materiālu apzināšana, kuŗi atrodas atsevišķu personu rīcībā, bet kam šķiet, ka pēc viņu nāves materiāli var zust.

Piemēram, atsevišķu individu rīcībā var būt kartes, rokas grāmatas un daiļamatniecības priekšmeti, senas rotas un trauki, dokumenti un foto attēli, manuskripti un daudz kas cits.

Iniciatīvai šai gadījumā būtu vienlaikus jānāk ir no atsevišķiem individiem, ir no Pasaules brīvo latviešu apvienības piekritīgās nozares.

Vai šeit minētajiem ierosinājumiem sava laikmeta dokumentācijai radīsies jauni sekotāji? Vai būs plaša atsaucība, kāda nepieciešama, lai saglabātu pa pasauli izkaisītas tautas grupas ziņā esošus dārgumus? Vai trimdiniekiem vēl būs vēlēšanās pārvarēt to laika un ģeografisko attālumu, kas viņus šķiŗ no tautas un agrākajiem notikumiem? Vai būs vēlēšanās emocionāli identificēties ar savas tautas pagātni, tagadni un nākotni? Vai kūtrums, piespiešanās trūkums, bezrūpīga ērtību mīlēšana nebūs mūs ņēmusi jau par daudz savā varā? Vai tad cilvēkam ir jācenšas, ja viņam par neko nav jāsniedz norēķini, nav jāatbild un neviens viņu nemeklēs rokā, lai sauktu pie atbildības? Vai mūsu latviskās sirdsapziņas balss īstenībā būs vairs tikai kā grūti saklausāms pīkstiens?

Toronto latviešu kreditsabiedrība
Latvian (Toronto)
Credit Union Limited
491 College St., Toronto 174, Ont.
m a k e t
5% par noguldījumiem,
5½% par ilgtermiņa noguld.
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus, **Reizē ar naudas noguldīšanu vai aizdevumu izsniegšanu kreditsabiedrība izdara dzīvības apdrošināšanu līdz $2000.00 vai $5000.00.**
Birojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā,
sestdienās no pl. 9 — 1 pēcp.
TĀLRUNIS
924-2551
924-2552

Austrālijas DV jauna vadība

DAUGAVAS VANAGU SALIDOJUMS ADELAIDĒ

Nesen aizvadīto Austrālijas latviešu kultūras dienu laikā notika arī Austrālijas DV salidojums, kuŗā apsprieda vairākus svarīgus jautājumus, pieņēma lēmumus un ievēlēja arī vadību nākošajiem 3 gadiem. DV Austrālijas valdes priekšsēdis tagad ir Jāzeps Masulāns Sidnejā, bet vanadžu priekšniece — Elga Rodze-Ķīsele. Abi viņi ir plaši pazīstami sabiedriski darbinieki, kam piedzīvojumi organizāciju administrijā un vadībā.

DV 21. delegātu sapulce risinājās DV namā Adelaidē, kur delegātus uzrunāja DV Adelaides nodaļas valdes priekšsēdis Miķelis Miezis un DV Austrālijas valdes līdzšinējais priekšsēdis Valentīns Rolavs, pēc tam kopīgi nodziedot Daugavas vanagi, sasauksimies. Pēc sapulces vadības ievēlēšanas un delegātu mandātu noskaidrošanas V. Rolavs paziņoja, ka DV apvieno 9297 biedrus, no tiem 2452 vanadzes, un ka par jauno DV priekšnieku ievēlēts J. Frišvalds no Anglijas.

Valdes un revīzijas komisijas ziņojumus pieņēma ar pateicību darba veicējiem. Tāpat pieņēma Informācijas centra darbības pārskatu. No nodaļu ziņojumiem izrietēja, ka DV Adelaides nodaļa ar 446 biedriem vēl vienmēr ir skaitliski lielākā DV nodaļa pasaulē, bet otra — DV Toronto nodaļa Kanadā. Brisbanē kļuvuši populāri DV „bunkuru vakari", melburniešu lauku īpašumā. Vanagi ierīkojuši peldbaseinu, pertieši labā sadarbībā ķērušies pie jaunā nama celšanas, sidnejieši sevišķi atbalstījuši jaunatni.

Bez priekšsēža J. Masulāna DV Austrālijas valdē par locekļiem vēl darbosies J. Sprogis, A. Auniņš, J. Driba, L. Priede, T. Galviņš, A. Urlovskis, J. Eizenbergs un V. Tauriņš; valdes loc. kandidāti L. Ramans, E. Apsītis un J. Niedre. Revīzijas komisijā ievēlēja B. Evertu, O. Beimani un H. Vītolu.

Debatēs iztirzāja DV Austrālijas valdes un Latviešu apvienības Austrālijā kopīgu līdzekļu vākšanu, vienojoties, ka arī turpmāk atstās DV nodaļām brīvu technisko izkārtojumu. Šo jautājumu plaši izdebatēja arī Latviešu apvienības Austrālijā kopsanāksmē. Aprūpes bulžets 1973. gadam 3700 dol., administrātīvais — 2974 dol. Par informācijas centra vadītāju izraudzīja Gvido Bogdanoviču, ko kā abu organizāciju pārstāvi apstiprināja arī Latviešu apvienības Austrālijā kopsanāksmē. Izdarīja arī redakcionārus grozījumus statūtos, lai Sidnejas nodaļa varētu kārtot veco ļaužu mītnes iegādes jautājumu.

Daļa delegātu nebija apmierināti ar DV mēnešrakstu un tajā ieguldītajām financēm, apsveŗot pat tā iespiešanas iespējas Austrālijā, Beigās vienojās, ka palielināms žurnāla abonentu skaits, lai tas būtu 37% no biedru daudzuma. DV 25 gadu jubilejas izdevuma redaktora pienākumi uzticēti agrākajam DV priekšniekam V. Hazneram. Salidojuma dalībnieki atzina, ka jādara viss iespējamais, lai izdevums būtu iespaidīgs. Bija arī debates par dokumentu glabāšanu, kā arī par šāgada Tautas balves kandidātiem.

DV nama pagalmā Adelaidē salidojuma beigās notika Lielā junda, kuŗā aizlūgumu vadīja prāv. Dr. P. Grieniņš un māc. V. Voitkus.

Ed. Šmugajs

Hamiltonas latviešu skolas Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā DV CV jaunatnes nozares referente Baiba Šmita - Kalēja pasniedza godalgas un atzinības balvas skolas audzēkniem, kas bija piedalījušies DV rīkotajās rakstu darbu sacensībās, uzņēmumā no kreisās: Sandra Lazdiņa, Pēteris Lapiņš, Andrejs Papiņš un Andris Pulciņš. Rindas galā B. Šmita - Kalēja.

Foto: J. Gailītis

Katrs gads latviešu valodas gads

KULTŪRAS DIENAS ŅUJORKĀ

Latviešu kultūras dienas Ņujorkā 27. janvārī Barbizon Plaza viesnīcas telpās ar svētbrīdi ievadīja māc. R. Zariņš. Rīcības komitejas priekšsēdis P. Norvilis norādīja, ka šogad saskaņas latviešu valodas un dziesmu gads. Apskatot latviešu problēmas Latvijā, viņš aicināja nesajaukt okupantu gājienus un nolūkus ar pašas latviešu tautas interesēm.

Atklājot Kultūras dienas, Pasaules brīvo latviešu apvienības priekšsēdis U. Grava norādīja, ka šinī laikā Ņujorkā parasti pulcējas latviešu kultūras lietpratēji, lai pārrunātu mūsu kultūras problēmas un pasniedza pagājušā gadā piešķirto Kultūras fonda goda diplomu Dr. Jānim Kļaviņam kā atzinību par sasniegumiem medicīnā. Amerikas latviešu apvienības priekšnieka vietnieks A. Lejiņš savā runā norādīja, ka dzejnieku un mākslinieku darbi mainās, kaut mums tas nepatiktu. Viņa aicinājums bija izvērtēt kultūras darbu un likt apcirkņos vērtīgāko. Alfreds Bērziņš runāja par Draudzīgo aicinājumu, kas ar kultūras jaunradi kalpojis tautas nacionālās apziņas stiprināšanai. Rakstveida apsveikumu bija sūtījis Dr. A. Dinbergs.

Kultūras dienu pirmajā cēlienā latviešu jaunieši pauda savus ieskatus par aizvadīto latviešu valodas gadu. Raimonds Kerno beidzis Fordhama universitāti, pēc profesijas advokāts; darbojas Ņujorkas jaunatnes pulciņā un Amerikas latviešu jaunatnes apvienībā. Viņš pieskārās arī ALJAs kongresam Čikagā no 24. — 26. novembrim un domāja, ka nepareizs bijis apgalvojums, ka jaunatne šajā kongresā nav spējusi izteikties latviski. Liela daļa runājusi latviski ļoti labi. Pārrunās jaunieši izteikušies tekošā latviešu valodā. Arī pašam referentam laba latviešu valoda. Viņš tomēr brīdināja no pārlieka optimisma. Latviešu valodas gadā jaunatne vairāk pievērsusies savai tēvu valodai tikai tāpēc, ka tā populārizēta. Katram gadam vajadzētu būt latviešu valodas gadam.

Jaunatnes darbinieks Georgs Apelis intervijās izvērtējis 40 Ņujorkas apkārtnes jauniešu atbildes. No visiem atbilžu devējiem savās sarunās jaunieši latviešu valodu lietojuši— bieži: 25%, daļēji: — 63% un maz — 12%. Zēni latviski runājuši mazāk nekā meitenes. Latviešu valodu bieži lietojuši 16% zēnu un 38% meiteņu, bet daļēji 71% zēnu un 50% meiteņu. Pēdējā gadā 47% jauniešu lasījuši latviešu grāmatas (42% zēnu un 58% meiteņu). Nelasītāji izteikušies, ka latviešu grāmatas neesot interesantas vai arī jauniešiem nepiemērotas. Kultūras sarīkojumus pēdējā gadā apmeklējuši 75% no iztaujātajiem jauniešiem; zēni biji čaklāki apmeklētāji (83%) nekā meitenes (62%). Latviski pēdējā gadā rakstījuši tikai 43%, pa lielākai daļai vēstules. Vēl piezīmējams, ka 27% rakstījuši „dažreiz", bet 30% maz vai nemaz. 70% izteikušies par kāda valodas vai literatūras kursa apmeklēšanu Ņujorkā, ja tāds būtu. Latviešu valoda nepieciešama tautas pastāvēšanai trimdā, domā 83% no iztaujātiem.

ALJAs vicepriekšsēde austrumu apgabalā un jaunatnes darbiniece Aija Spirģe domāja, ka latviešu valodas kursi Rietummičigenas universitātē ir stūrakmens latviešu valodas kopšanai, Kursi dod iespēju arī iepazīties ar jauniem un laikmetīgiem latviešu rakstniekiem. Jaunatnes darbinieks Guntars Ģedulis domāja, ka latviešu valodas gads ir ietekmējis dažus, bet ne visus jauniešus. Viņš latviešu valodas pratējus jaunatnes vidū bija iedalījis trīs grupās. Ar labām un tekošām valodas zināšanām jaunieši piedalās dažādās sanāksmēs, tiem ir interese par latviešu kultūras mantojumu, tuvas saites ar veco paaudzi. Otra grupa ar apmierinošām valodas zināšanām piedalās jauniešu sanāksmēs, bet dažreiz tur dzied amerikāņu dziesmas, apmeklē ballītes, sarunājas angliski. Vāji valodu zinātāji parasti nepiedalās jauniešu sanāksmēs un salidojumos, bet ja tur ieradušies, tad tikai, lai satiktos ar latviešu jauniešiem.

Cēliena vadītāja Dzidra Liepiņa domāja, ka valodas gads manāmi uzlabojis latviešu valodas runāšanas spējas jauniešos. Dažādie jauniešu sarīkojumi būtu varējuši notikt arī bez latviešu valodas gada. Nav iedomājams, viņa norādīja, ka amerikāņi izsludinātu angļu valodas gadu. Tas drīzāk atgādinot ķīniešu paražu, kad katram gadam dodot kāda dzīvnieka vārdu.

Tēlotājas mākslas lietpratēji pārrunāja strāvojumus jaunākajā latviešu gleznotāju paaudzē. Cēliena vadītājs J. Siliņš no Floridas šķiroja vecās un jaunās paaudzes māksliniekus. Latviešu mākslinieki vislabāk nostādīti Austrālijā. E. Šturma diapozitīvos rādīja jauno gleznotāju darbus trimdā. R. Krūkliņš savukārt rādīja 11 Latvijas mākslinieku darbu attēlus, aizrādot, ka Rīgā bijušas 80 izstādes. Prof. A. Annus norādīja, ka latviešu gleznotājiem ir divas pasaules: „šeit un tur". Viņš aicināja jaunatni sargāt latviešu mākslu.

Prata institūta studente Dz. Lejiņa runāja par visjaunākajiem latviešu māksliniekiem, kam trūkstot latviskās vides. Apskats par gleznotājiem bija garš un izplūdis. Vairākas reizes no zāles atskanēja saucieni, lai referenti izsakās īsāk. Kultūras dienas Ņujorkā, kuras rīkoja Ņujorkas latviešu organizāciju padome, Latviešu akadēmisko mācības spēku apvienība, Latviešu humānitāro zinātņu asociācija, Latviešu preses biedrība, DV apvienība Ņujorkā un Jaunatnes pulciņš Stops, pirmajā dienā pulcināja 150 apmeklētāju.

Vk

Gunārs Bračs
Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē prezidija jaunais priekšsēdis Sidnejā.

LŪGUMS LATVIEŠU MEDIĶIEM

Latviskām problēmām veltītā rakstu krājumā ARCHĪVS XIV sējumā paredzēts ievietot pēc iespējas pilnīgu pārskatu par latviešu medicīnisko personālu brīvajā pasaulē: ārstiem, zobārstiem un akadēmisko gradu ieguvušajām žēlsirdīgajām māsām, arī par bakteriologiem, farmaceitiem un veterinārārstiem.

Visi mūsu akadēmiski izglītotie mediķi lūgti sniegt par sevi šādas ziņas:

1. Vārds un uzvārds (event. dzimtais vārds precētām sievietēm). 2. Kad un kur dzimis. 3. Ja precējies, laulības partnera vārds un arods. 4. Bērni, viņu dzimums un vecums. 5. Studijas: universitāte, kāds un kad iegūts grads. 6. Strādā praksē, institūtā (kādā amatā). 7. Adrese. 8. Citas ziņas (publikācijas, apbalvojumi u.c.).

Lai iegūtu informāciju arī par tiem, kam vairs nav kontakta ar latviešiem un kas tādēļ uz šo aicinājumu neatsauksies, lūgums pieteiktīes personām, kas būtu ar mieru izskatīt attiecīgās zemes ārstu un pārējā medicīniskā personāla sarakstus. No šiem sarakstiem tad, spriežot pēc vārda un uzvārda, izrakstīt mediķus, kas varētu būt latvieši, kā arī tos, kas beiguši Latvijas universitāti. Sarakstos parasti ir minēts vārds, grads, kvalifikācija un adrese. Redakcija pēc saņemtiem sarakstiem griezīsies pie attiecīgām personām un lūgs atbildi uz iepriekšējiem jautājumiem. Kaut gan jācer, ka būs maz to, kas paši neiesūtīs lūgtās ziņas, tomēr ir svarīgi, lai Archīvs varētu ievietot pilnīgas ziņas par latviešu medicīnisko personālu brīvajā pasaulē. Tādēļ pārskatā uzņemamas arī tās personas, kas no latvietības atsvešinājušās.

Archīva līdzšinējos sējumos sniegti pārskati par latviešu rosību brīvajā pasaulē dažādās nozarās. Nolūks ir dokumentēt šo rosību un tādējādi to saglabāt nākotnei. Archīva redaktors pateicas par līdzšinējo atsaucību, ko snieguši iepriekšējos sējumos apcerēto akadēmisko profesiju locekļi, un ir pārliecināts, ka mūsu mediķi nebūs mazāk atsaucīgi.

Ziņas sūtāmas, adresējot: Prof. E. Dunsdorfs, c/o Archīvs, 3 Dickens St., Elwood, Vic. 3184, Australia.

Lielajā kopsolī

Latviešu apvienība Austrālijā pārdēvēta par Latviešu apvienību Austrālijā un Jaunzēlandē. Delegātu kopsanāksmē dalībniekus DV namā Adelaidē uzrunāja līdzšinējais prezidija priekšsēdis V. Eglīte. Svētīšanas vārdus teica māc. V. Voitkus. Latvijas konsulāta vadītājs O. Rozītis uzrunā uzsvēra, ka mēs visi pārstāvam Latviju un ka mums vajadzīgi ne vārdi, bet darbi. K. Tannis no Toronto nesa sveicienus no Latviešu nacionālās apvienības Kanadā, uzsverot, ka mūsu pamatuzdevumi ir tie paši Kanadā vai Austrālijā. Viņš paslavēja arī Austrālijas latviešu Kultūras dienu sarīkojumus un teica, ka par tiem stāstīs LNAK padomes sesijā.

Mandātu komisija ziņoja, ka kopsanāksmē pārstāvētas 29 organizācijas ar 68 balsīm. V. Eglīte norādīja, ka Latviešu apvienība Austrālijā ir organizāciju apvienība un visām organizācijām būtu jāietelp šinī apvienībā. Informācijas centra vadītājs A. Auziņš ziņoja par centra darbību.

Gaŗākas debates izraisījās pēc līdzekļu vākšanas komisijas ziņojuma. Kaut gan pagājušā gadā savākts par 40% vairāk nekā iepriekšējos gados, komisija ar rezultātiem tomēr nav gluži apmierināta. Sabiedrībai jāizskaidro, kāpēc nauda vajadzīga un kā līdzekļi izlietoti. Pieņem priekšlikumu, ka no savāktiem līdzekļiem 60% atstājami DV nodaļām vai latviešu biedrībām. Vienojās pasūtināt 2000 ASV izgatavotās PBLA Jumja zīmes ar saukli: Latviju latviešiem, latviešus Latvijai..

Dažas organizācijas Jaunzēlandē bija izteikušas vēlēšanos pievienoties Latviešu apvienībais Austrālijā, tādēļ apvienības jaunais nosaukums būs Latviešu apvienība Austrālijā un Jaunzēlandē, saīsinājumā LAAJ.

Sidnejas organizāciju izraudzītais kandidāts priekšsēža amatam G. Bračs iesniedza prezidija locekļu kandidātu sarakstu, pēc kuŗa prezidijā ievēlēti: priekšsēdis Gunārs Bračs, vicepriekšsēdis Jaundienvidvelsā G. Bogdanovičs, sekretāri A. Ploriņa un J. Čečiņš, kasieris J. Gulbis, loc. G. Bērziņš, Kultūras daļas vadītāja L. Bērziņa, Jaunatnes daļas vadītājs J. Dūšelis, Informācijas daļas vadītājs G. Bogdanovičs un Kultūras fonda valdes priekšsēdis Ed. Šmugajs. Revīzijas komisija: A. Ekspeders, G. Kārkliņš un E. Bārda. Ievēlēti arī atsevišķi vicepriekšsēži: Kanberā S. Sapiete, Viktorijā V. Rolavs, Dienvidaustrālijā E. Voitkuns, Kvīnslandē J. Kūkums, Rietumaustrālijā J. Pētersons un Tasmānijā J. Pārums. Vēl savs vicepriekšsēdis izraugāms Jaunzēlandes organizācijām.

Piekrita PBLA Informācijas biroja noorganizēšanai Stokholmā, tāpat lēmumam par globālo Kultūras fondu. Informācijas biroja darbību Stokholmā atbalstīs ar 600 dol. piešķirumu. Rakstu krājumu Archīvs turpmāk izdos PBLA kopā ar K. Zariņa fondu. Gaŗākas pārrunas izcēlās par Kultūras fonda budžetu, ienākumos un izdevumos līdzsvaru uz 16.600 dol. Divu dienu gaŗā kopsapulcē vēl pieņēma dažas svarīgas rezolūcijas, piem., jaunatnes organizācijām gādāt par to, lai 14. jūnija un 18. novembŗa aktos kuplā skaitā piedalītos jaunatne. Kultūras fonda referentu izraudzīšanu atstāja uz nākošo sēdi.

Ed. Šmugajs

ONTARIO

Government Information

ONTARIO VALDĪBAS INFORMĀCIJA

Nākotnes projekts transportam Ontario provinces pilsētās.

Speciālā sanāksmē
1972. gada 22. novembrī
Ontario Zinātņu Centrā Torontc,
Ontario valdība pašvaldību un likumiestāžu pārstāvjiem paziņoja par provinces nākotnes plāniem cilvēku un preču transportam.

Province turpmāk vairāk uzmanību pievērsīs transporta līdzekļiem, kas gādās par cilvēku masu transportu, bet ne tik daudz lielo lielceļu (Expressways) izbūvei, kā tas bija projektēts līdz šim.
Šim projektam ir sekojoša sešu punktu programma:

—Pilsētām tiks piešķirts 75% apmērā pabalsts jaunu autobusu, ielu dzelzceļu vagonu, troleibusu un līdzīgu transporta līdzekļu iegādei.

—Līdzekļi tiks piešķirti jaunu transporta veidu un līdzekļu pētīšanai.

—Pabalstīs pētījumus, kā novērst satiksmes sastrēgumus satiksmes kulminācijas stundās darbus sākot un beidzot, iespējami mainot darba laika sākšanu un beigšanu.

—50% apmērā atbalstīs automātisko (computer) satiksmes uguņu regulētāju.

—Atbalstīs esošo satiksmes līdzekļu paplašināšanu un uzlabošanu.

—Mēģinās panākt ciešāku sadarbību atsevišķu Ontario pilsētu satiksmes līdzekļu plānošanā.

The Hon. William G. DAVIS
Premier of Ontario

Baltijas archīvs Zviedrijā

IZSTĀDE „BALTIJAS VĒSTURE ZVIEDRU VALSTS ARCHIVA DOKUMENTOS" UN SIMPOZIJS PAR ARCHĪVU LIETĀM

Baltijas archīvs Zviedrijā sadarbībā ar zviedru Valsts archīvu bija no 19.—31 janvārim sarīkojis Valsts archīva telpās izstādi: „Baltijas vēsture Valsts archīva dokumentos." Izstādes atklāšanas dienā Valsts archīva telpās notika simpozijs par baltiešu archīvu, kas Zviedrijas baltiešos bija radījis lielu interesi.

Otra pasaules kara laikā uz Zviedriju pārbēga ap 40.000 baltiešu. To starpā bija daudz agrāko valsts darbinieku, saimnieciskās un kultūras dzīves ievērojamu personību. Daudziem no viņiem bija līdz dažādi dokumenti no sava darbības laika. Tādā veidā Zviedrijā nonācis viss igauņu parlamenta ārlietu komisijas archīvs.

Zviedrijā tagad darbojas kādas 250 baltiešu organizācijas un draudzes: 180 igauņu, 60 latviešu un dažas lietuviešu un jauktas baltiešu-zviedru organizācijas. Arī to archīvi nākošām paaudzēm būs ar lielu vērtību. Nav tomēr neiespējams, ka visi šie archīvu materiāli var aiziet bojā.

Rūpes par šo archīvu dokumentu saglabāšanu nākamām paaudzēm tagad uzņēmies pie Baltijas komitejas 1966. gadā nodibinātais Baltijas komitejas 1966. gadā nodibinātais Baltijas archīvs. Tā valdes pirmais priekšsēdis bija prof. B. Nērmanis, bet pēc viņa nāves igauņu vēsturnieks V. Mulds. Archīva valdē no latviešiem darbojas Br. Kalniņš un Latviešu nacionālā fonda pārstāvis A. Landsmanis.

Zviedrijas valsts mūzeja noorganizētā Baltijas vēstures dokumentu izstāde nav sevišķi plaša, izstādīti tikai kādi 40 dokumenti, 20 kartes un daži fotouzņēmumi.

Vecākais dokuments (Pāvesta Innocentiusa III dekrēts Livonijas bīskapam Albertam) ir no 1201. gada un jaunākais (Zviedrijas ārlietu ministrijas apkārtraksts par Igaunijas un Latvijas atzīšanu de jure) no 1921. g. 5. februāra. Šai apkārtrakstā teikts, ka Skandinavijas ārlietu ministru apspriedē 1920. g. no 28.—30. augustam atzīšana esot noraidīta ar motivāciju, ka „neviena lielvalsts vēl neesot tās oficiāli atzinusi". (Bet 1940. g. augustā Zviedrija atzina Baltijas valstu neatkarības iznīcināšanu, neskatoties, ka neviena no tām pašām lielvalstīm to nebija darījušas.)

No Baltijas valstu brīvības laika izstādīts vēl tikai viens dokuments — Zviedrijas pirmā sūtņa akreditēšanās runa pie Igaunijas valsts vecākā. No vēlākā laika ir tikai daži foto uzņēmumi un laikrakstu izgriezumi.

Izstādes atklāšanas dienā turpat archīva telpās notika simpozijs par baltiešu archīvu lietām. To atklāja zviedru Valsts archīva direktors O. Kromnovs. Viņš sniedza īsu pārskatu par Zviedrijas archīviem. Darbojas Valsts archīvs Stokholmā, kurā uzglabā viduslaiku, karaļa, riksdaga, centrālo valsts iestāžu un vērtīgākos atsevišķu personu un centralo organizāciju archīvus. Bez Valsts archīva pastāv vēl Kara lietu un 9 Zemes archīvi, kuŗos tiek uzglabāti lokālie materiāli.

Zviedru valsts archīvā vecākie dokumenti ir no 1160. gada. Valsts archīvs aizņem klintīs izbūvētu lielu 10 stāvu celtni, kuŗas 4 stāvi ir virs zemes, bet pārējie apakšzemes klintīs.

Baltijas archīva valdes viceprieksšēdis Br. Kalniņš iepazīstināja klātesošos ar Baltijas archīva izveidošanu un darbību. Archīvā pašreiz apm. 1000 permas ar dokumentiem, to starpā bij. Igaunijas valsts prezidenta Reijā un prof. B. Nermaņa archīvu materiāli. Pag. gadā Baltijas archīva valde vienojās ar Zviedrijas valsts archīvu par visu svarīgāko Baltijas archīva materiālu uzglabāšanu Valsts archīvā. Tādēļ Baltijas archīvs tagad vairāk darbojas kā vidutājs starp baltiešu archīva materiālu īpašniekiem un zviedru Valsts archīvu un par savu galveno uzdevumu uzskata baltiešu personīgo un organizāciju archīvu apzināšanu, izvērtēšanu un nodošanu Valsts archīva glabāšanā.

Zviedru docents I. Karlsons iepazīstināja klausītājus ar archīvu materiālu savākšanas, inventārizēšanas un saglabāšanas metodēm.

Igauņu archīvu darbinieks A.

(Turpinājums 16. lp.)

No kreisās: Baltijas archīva valdes vicepriekšsēdis Br. Kalniņš, igauņu vēsturnieki A. Sooms un J. Koits pie kādas vecas Baltijas kartes.

Centrālās kultūras dienas Čikagā

Amerikas latviešu Centrālās kultūras dienas risināsies 10. un 11. martā Čikagas latviešu namā. Galvenais sarīkojums — grafiku un lietiskās mākslas un metu izstādes.

Lai iepazīstinātu ar šī nozīmīgā sarīkojuma norisi, Čikagas latviešu biedrības valdes priekšsēdis V. Vīksniņš bija sasaucis paplašinātu valdes sēdi, kurā piedalījās ALAs Kultūras biroja vadītājs M. Grīns, ALAs Kultūras biroja tēlotājas mākslas nozares referents mākslinieks A. Sildegs, ALAs Kultūras biroja lietiskās mākslas nozares referents O. Grīns un Čikagas organizāciju pārstāvji. Sēdi atklājot, V. Vīksniņš atzīmēja, ka Čikagas latviešu biedrībai, kuŗa piedalās Kultūras dienu organizēšanā, aprit 37 darbības gadi.

ALAs Kultūras biroja vadītājs M. Grīns ziņoja, ka Centrālo kultūras dienu priekšdarbi sākti pirms gada, bet tagad ir izstrādāts norises plāns. Grafiskās mākslas izstāde notiks pirmo reizi. To iekārtos ALAs Kultūras biroja tēlotājas mākslas referents māksl. A. Sildegs ar techniskiem palīgiem, bet lietiskās mākslas izstādi iekārtos ALAs Kultūras biroja lietiskās mākslas referents O. Grīns ar daiļamatnieku piedalīšanos no ASV, Kanadas un Austrālijas.

Kultūras dienas atklās 10. martā plkst. 1 dienā. Par kultūras jautājumiem referēs prof. V. Klīve. Tālāk paredzēts mag. phil. A. Kalniņa referāts ar eksponātiem par prof. J. Endzelīnu, tā atzīmējot viņa 100. dzimšanas dienu. Referātam pieslēgsies mūzikāli priekšnesumi ar tenora E. Kupča, pianista V. Treimaņa un vijolnieka A. Matisona piedalīšanos. Plkst. 4 pēc pusdienas atklās izstādes, pēc tam māksl. O. Jēgena referāts par grafisko vai latviešu mākslu vispār. Pirmās dienas beigās iecerēts Kalamazū vīru koŗa un Grand Rapidu jauktā koŗa koncerts. Pēc koncerta Latviešu biedrību Sadarbību centra sēde.

Blakus izstādēm būs atvērts arī lietiskās mākslas izstrādājumu tirdziņš. Čikagas latviešu biedrības dāmu komiteja rūpēsies par kafijas un uzkodu galdu.

Svētdien, 11. martā, rakstnieku rīts ALAs Kultūras biroja literātūras un preses nozares vadītāja H. Puriņa vadībā, uz kuŗu aicinās 3—4 ārpus Čikagas dzīvojošus rakstniekus. Plkst. 12 dienā latvisko tērpu demonstrējumi aktrises E. Tauriņas vadībā, bet par rotām un ietērpiem paskaidros O. Grīns un I. Graudiņš. Paredzētas arī diskusijas par latviešu daiļamatniecību.

Kultūras dienu beigās skaņu filmas Latvieši brīvajā pasaulē 1972. gadā pirmizrāde. Filmu uzņēmis ALAs Kultūras biroja filmu nozares referents filmu režisors V. Lapenieks. Iecerētas divas izrādes.

Ilze Šīmane

Ņujorkas latviešu biedrībai 80 gadu

Ņujorkas latviešu biedrība 13. janvārī Mocarta zālē rīkoja 80 gadu jubilejas atceri, piedaloties ap 130 viesiem. Biedrības vārdā viesus sveica priekšnieks Č. Lācis, bet vakara norisi vadīja K. Salmiņš. No Pasaules brīvo latviešu apvienības sveica priekšsēdis U. Grava, no Amerikas Latviešu apvienības priekšnieka vietnieks A. Lejiņš, no Ņujorkas latviešu ev.-lut. draudzes māc. R. Zariņš, bet no DV apvienības priekšnieks K. Kitners; No Filadelfijas brīvo latvju biedrības A. Rudzis, Ņujorkas latviešu organizāciju padomes vārdā J. Skrundēns, bet fragmentus no A. Ruņģa grāmatas Pats esi kungs, pats lasīja K. Ģērmanis. ALAs priekšsēdis I. Spilners un Čikagas latviešu biedrības priekšnieks V. Vīksniņš bija sveikuši ar rakstu.

Ņujorkas latviešu biedrība ir vecākā Ņujorkas organizācija, dibināta 1893. gadā. Toreiz ASV saimnieciskās krizes laikā streikoja dzelzceļi un rūpnīcas. Bezdarbu sāpīgi izjuta ieceļotāji, jo nebija sociālās palīdzības. Ņujorkas latviešu biedrību dibināja kā palīdzības organizāciju, kas uzkrāja līdzekļus slimības pabalstiem, nodibināja bēŗu fondu, turēja godā latviešu valodu un tautiskās izdarības. Tās devīze bija „Draudzība, labdarība, vienība". Draudīgas saites nodibinājušās ar latviešu biedrībām Bostonā, Filadelfijā un Čikagā.

Pēc Otra pasaules kaŗa jaunie ieceļotāji iestājās biedrībā,bet daži statūtu noteikumi kavēja gados jaunākiem iestāties. Pēc vairāku gadu debatēm nolēma statūtus mainīt, un kopš 1969. gada tā pārveidojusies par kultūrālu organizāciju. Brīvprātīgs iestādījums ir bēŗu fonds, bet slimības pabalsti atcelti. Ņujorkas latviešu biedrība kā organizācija iestājusies ALA tikai pēdējos gados. Agrāk valdīja uzskats, ka no iestāšanās ALĀ jāatturas.

Biedrība cerēja iegūt pati savu namu, un pie tās pastāv nama fonds. Paredzētam uzdevumam tas nav izmantots, bet no nama fonda procentiem maksā īri par biedrības telpām Manhetena centrā. Šī gada sākumā biedrības līdzekļi pārsniedza 43.000 dolaru. 80 gadu pastāvēšanas laikā biedrībai bijuši daudzi priekšnieki. Jubilejas vakarā no kādreizējiem priekšniekiem bija ieradušies O. Jordans, R. Egle un J. Straume. Tur bija arī vecākā biedrības biedre Elza Štrausa, kas biedrībā darbojās pāri par 50 gadiem.

Latviešu biedrības 80 gadu jubilejas vakariņās piedalījās 98 dalībnieki. Biedrības priekšnieks Č. Lācis norādīja, ka biedrības darbība sevišķi rosīga bijusi ap 1935. gadu priekšnieka Džoņa (Jāņa) Lenova vadībā. Tad radies latvisks gars. Tagad biedrības mērķis ir kopt un padziļināt latviskās tradicijas un etnisko mantojumu.

Biedrības valdē darbojas: priekšnieks Č. Lācis, viņa vietniece M. Zaueršteina, sekretārs J. Grīnblats, kasiere A. Restberga. —be

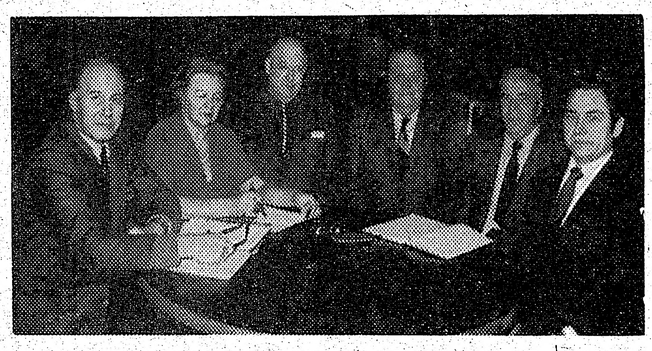

Ņujorkas latviešu biedrības valde, no kreisās: priekšsēdis Č. Lācis, vietniece M. Zaueršteina, sarīkojumu komitejas loceklis J. Kuznecovs, sekretārs J. Grinblats, revidents R. Ebens un sarīk. komitejas priekšnieks K. Salmiņš.

Foto: K. Salmiņš

IESPĒJA SAMAZINĀT JŪSU 1972. G. PERSONIGĀ IENĀKUMA NODOKLI!
(Income Tax)

Jau šodien varat izmantot JAUNO „Income Tax Act sec. 146". Šis likums atļauj jums, IENĀKUMA NODOKĻA MAKSĀTAJIEM, noguldīt kārtējus depositus reģistrētā, personiskā pensijas plānā un ATVILKT šos noguldījumus no jūs taksējamiem ienākumiem.

Šī ir vienreizēja izdevība krāt nākotnei, izmantojot KRIETNU PERSONĪGA IENĀKUMA NODOKĻA (Income Tax) IETAUPĪJUMU!

Piezvanat man, vai iesūtat sekojošo kuponu, parādīšu jums, kā patiesi ietaupīt uz ienākuma nodokļa (Income Tax) rēķina!

Mārtiņš Grimba
Birojā: 364-8153 Mājās 757-8669
MUTUAL OF NEW YORK
2 Carlton St., Suite 1311, Toronto 2, Ontario
Vārds, uzvārds .....
Adrese: .....
Dzimšanas gads ..... Telefons .....

Pasūtiniet tagad labāko dāvanu uz LATVIJU

SPECIĀLOS rubļu CERTIFIKĀTUS

INTERTRADE EXPRESS CORP.

to jums teica pirmā un to saka jūsu piederīgie.

Par tiem jūsu piederīgie var iegādāties visu, ko vēlas, par daļu no parastās vērtības, jo katrs SPECIĀLAIS RUBLIS ir vismaz 4 reiz vērtīgāks par parasto rubli. Tas ir apm. tā, kad jūs būtu iegājuši veikalā ar $100 un nopirkuši mantas $200 vai $300 rubļu vērtībā, vai pat vairāk.

Speciālo rubļu certifikātus var arī ļoti izdevīgi apmainīt pret parastajiem rubļiem.

PILNĪGA GARANTIJA UN APDROŠINĀTS.

Tikai INTERTRADE EXPRES Corp. dod jums ātru pakalpojumu. Certifikātu piegāde mājās apm. 3 nedēļu laikā.

Speciālā rubļa vērtība ir $2.35

ŠĪ CENA IR VISS, KAS JUMS JĀMAKSĀ. NEKĀDU CITU IZDEVUMU.

Jūs varat sūtīt katru summu, ko vēlaties. PIEPRASIET MŪSU ILUSTRĒTOS KATALOGUS.

PASŪTINIET TAGAD TIKAI

caur

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd. Street, Fifth Floor

NEW YORK, N.Y. 10010, tālr. 982-1530

Ļoti svarīgi — Automobiļi

Tikai uz īsu laiku.

Ātra piegāde.

..... Cenas US$

ZHIGULI VAZ 2101	**$3,214.-**
MOSKVITCH 412 IE (Export Model)	**$3,298.-**
MOSKVITCH 408 IE	**$3,033.-**
ZAPOROZHETS ZAZ 968	**$2,026.**

Pieprasiet mūsu speciālo ilustrēto apkārtrakstu ar automašīnu attēliem. Pieņemam pasūtinājumus arī DZĪVOKĻIEM.

PĀRSŪTĀM LIETOTAS DRĒBES.

Mums ir 23 gadu pieredze šinīs darījumos un mums ir tūkstošiem apmierinātu klientu.

Speciālie rubļu certifikāti ir labākā dāvana

Intertrade Express Corp., 125 East 23rd. Street, New York, N. Y. 10010, kas speciālizējusies jau 23 gadus dāvanu sūtīšanā uz Pad. Savienību, ziņo, ka speciālie rubļu certifikāti ir labākā dāvana piederīgajiem Latvijā.

Speciālie rubļi ir četrreiz vērtīgāki par parastiem, tāpēc tie ir izdevīgāki. Saņēmēji ar tiem var iegādāties visu speciālajos Vneshposyltorg ārzemju valūtas veikalos par apm. ¼ no mantu vērtības parastajos rubļos. Priekšmeti, kas parastajos veikalos maksātu 10 rubļu, iegūstami par 2½, vai pat lētāk.

Certifikātus var izdevīgi apmainīt arī parastajos rubļos.

Speciālo rubļu cena ir $2.35. Jūs varat sūtīt, cik vēlaties, un tie tiek piegādāti jūsu piederīgiem 3 — 4 ned. laikā.

Pieprasiet jaunāko cenrādi un pārliecinieties, cik vērtīgi ir speciālie rubļu certifikāti.

Tukākai inform. rakstiet: INTERTRADE EXPRESS CORP. 125 East 23rd. Street, 5th Floor, New York, N. Y., tālr. 932-1539.

(31. turpinājums)

„Bet ko viņi darīs ar mani? Es negribu braukt atpakaļ. Es gribu palikt te, Amerikā, kur neviens mani nepazīst," Gastons steigā nobēra, izmisīgi un bezpalīdzīgi raudzīdamies inženierī.

„To tu tiesā paskaidro, un es nedomāju, ka tev būtu kādas grūtības dabūt uzturēšanās atļauju, ja Kanada nepieprasa tavu deportāciju. Bet vienu lietu tev būs jādara, pie tam ļoti steidzīgi," Grīva labsirdīgi pasmaidīja.

„Jā, jāmācās angļu valoda," Gastons nobeidza Ritvara domu.

Skaļrunī ieskanējās iestādes vadītāja balss, aicinot Gravu savā kabinetā.

„Vai tagad tu manis dēļ dabūsi rājienu?" Gastons uztraukts ievaicājās.

„Ne,domāju, man pašam savas ķibeles," Ritvars vienaldzīgi noteica un abi ar Gastonu izgāja no piecdesmitās istabas.

„Ienāc pie manis rītā desmitos no rīta. Varbūt varēsi man piepalīdzēt pie zīmēšanas," Grīva draudzīgi paspieda Garsona roku.

„Paldies tev, daudzkārt paldies. Es jau tagad jūtos kā brīvs cilvēks," jauneklis sirsnīgi atbildēja.

Arī inženieris jutās kā brīvs cilvēks, vakariņojot iestādes priekšnieka glīti iekārtotajā mājā.

*
* *

Ritvars ar lielu interesi un prasmi strādāja pie plāniem, bet kad apkārtnes iedzīvotāji sāka iededzināt krāsainās Ziemsvētku dekorācijas, spuldzītes ap namiem un kokos, Ritvars kļuva grūtsirdīgs. Klusībā viņš bija cerējis uz paroli pirms svētkiem, bet ziņu par to vēl nebija nekādu. Tēvs arī likās ar katru dienu kļūstam vārgāks un mātei lielāka darba un pienākumu slodze, jo Elīza vēl joprojām viesojās Kanadā. Aija, mīļā, labā Aija! Neraugoties uz nevaļu un personīgās dzīves pārmaiņām, Vizuma kundzes pasts pienāca kārtīgi, vienmēr informējot Ritvaru gan par notikumiem ikdienā, gan par Grīvas lietu, ko kārtoja Brents. Kādreiz Aijas vēstulei bija pievienota arī Elīzas zīmīte, kas bija rakstīta priecīgā un draudzīgā noskaņā. Pa retai vēstulei pienāca arī no bērniem. Larisa un Harijs viņam bieži atsūtīja pa grāmatai vai laikraksta izgriezumam, kas viņu varētu interesēt. Māte bija atsūtījusi paciņu ar piparkūkām un pīrādziņiem, ko Ritvars dalīja ar Gastonu, kas inženierim ar katru dienu vairāk pieķērās, kā mīlošs dēls tēvam. Inženieris vēl arvien cerēja uz paroli, bet kad pienāca decembra vidus un neviens par viņu nelikās zinis, Ritvars saprata, ka tas nozīmēja soda izciešanu pilnos apmēros.

Elīzai promesot, vecie Grīvas pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi savā īpašumā Plasida ezera kūrvietā, Adirondaku kalnos. Elīza lūdza Cildu uzņemties jauno Grīvu mājas pārraudzību. Mazbērniem veco Grīvu kādreizējā vasaras mītne bija mīļāka par pašu māju, tāpēc viņi priecājās bez gala, ka vectēvs un vecmāte nolēmuši tur pavadīt savas vecumdienas.

Pēc Pateicības dienas Plasida ezera kūrvietā vasarnieki ar dēļiem nostiprināja logu slēģus, apraka rožu krūmus un pārziemotājus stādus, apslaucīja kājceliņus, nogrāba pēdējās rudens lapas, ko vējš bija izmētājis pa zālājiem, atvadījās no pastāvīgiem iedzīvotājiem, vai, kā viņi tos dēvēja, „ziemas ļaudīm", un aizbrauca atpakaļ uz lielpilsētām. Pārziemotāji zāģēja un skaldīja malku, jo ziemas vakaros bija tīkami pulcēties ap kamīnu, lasīt, klausīties mūziku vai strādāt rokdarbus.

Vasarniekiem aizbraucot, pastnieka ierašanās kļuva arvien nozīmīgāka, un Grīvas māte bieži vien pagājās viņam pretim, lai dzirdētu jaunākos notikumus mazajā ziemas ļaužu saimē, kā arī apprasītos pēc padoma. Pārceļoties savā īpašumā uz dzīvi, Grīvas mātei bija jārūpējas ne tikai par slimā vīra labklājību, bet jāapkopj arī mājas iekšpuse un ārpuse. Visvairāk Grīvas māte bažījās par sniega tīrīšanu, jo pērnvasar vecais Grīva sarāja kaimiņa Olsena mazdēlu Niku, kas bija nošāvis stirnu māti un atstājis mežā. Larisa to nejauši uzgāja. Mazie stirnēni staigājuši ap beigto māti īdēdami, mēģinādami to uzmodināt.

Kad Grīvas māte uzticēja savas raizes pastniekam Džerijam, viņš piemiedza kreiso aci un pasmaidīja: „Ja mēs sāktu katru aizrādījumu un aizvainojumu kraut vienā kaudzē, tā apraktu visu mūsu miestu. Darbs ziemā Nikam nāk tikai par labu. Viņš jau tagad, pāris mēnešos, aptaukojies kā pērnā gada baroklis."

Grīvas māte gan iesmējās par pastnieka piezīmi, bet tomēr tā neiedrošināja viņu runāt ar Olsena mazdēlu.

„Jūs pajautājiet viņam. Jums viņš neteiks nē, un lieta būs nokārtota," Džerijs noteica un aizkliboja pa lielceļu uz Nika vecātēva mājas pusi.

Nākamajā dienā Grīvas māte aizgāja uz pilsētiņu iepirkties. Kad viņa pārnāca mājās un paraudzījās uz kalniem, tai likās, ka gaisā bija neparasts un nogaidošs klusums, it kā laiks būtu apstājies. Gaiss smaržoja pēc pirmā sniega. Nebija ilgi jāgaida, kad lielas, mīkstas sniega pārslas, lēni virmodamas, tuvojās zemei. Grīvas māte stāvēja gaitenī un aplaida skatu stingri celtajai sešdesmitgadīgajai ēkai. Jā, toreiz amatnieki arī šai zemē lepojās ar sava darba izturību, nevis ātrumu.

Vecie Grīvas īpašumu saņēma kā dāvinājumu no sava bijušā darba devēja, lielās kūrvietas viesnīcas un vairāku moteļu īpašnieka Johansena.

„Jūs abi man esat kļuvuši tikpat tuvi un mīļi kā mani nelaikā vecāki. Nekad savā dzīvē neesmu saticis patiesākus un uzticamākus cilvēkus kā jūs abi, tāpēc gribu, lai jūsu bērni un bērnu bērni meklē patvērumu pie jums, nevis jūs pie viņiem."

Māja nebija liela, toties cilvēki, kas tur dzīvoja, padarīja to ievērojamu. Pie mājas bija desmit akru zemes, no kuriem sešus pārdeva vasarniekiem, tā nodrošinot Grīvam arī materiālo labklājību.

Grīvas māte iegāja virtuvē un uzvārīja piparmētru tēju. Viņa sakārtoja traukus, tēju un cepumus uz paplātes un ienesa Grīvas tēvam. Vecais kapteinis sēdēja braucamajā krēslā pie galda un šķiroja ģimenes uzņēmumus, kas bija samesti juku jukām lielā papes kastē.

„Kā veicas ar archīvāra darbu? Vai varēsim drīz ielīmēt albumos?" māte jautāja un nolika paplāti uz kafijas galdiņa. Atbildes vietā Grīvas tēvs pasniedza sava tēva un mātes uzņēmumu.

„Kādas savādas un īpatnējas drānas viņi toreiz valkāja. Paskaties, cik tavai mātei bija tievs viduklis!" Grīvas māte izsaucās.

„Man tās ir skumjas atmiņas," Grīvas tēva balss ieskanējās paskarbi. „Viņu trūkumu es vēl arvien izjūtu."

(Turpinājums sekos)

TORONTO ZIŅAS

● Svētdien, 4. februārī, tūlīt pēc dievkalpojuma Sv. Jāņa baznīcā notika archibīskapa A. Lūša priekšlasījums par tematu: Baznīcas nozīme latviešu tautas likteņgaitās un kultūras vēsturē. Referātā bija minēti fakti un ziņas, kas mūsu tautas vēsturē reizēm tendenciozi iekrāsoti un dod aplamu ieskatu par gadsimtos aizgājušiem notikumiem un vēsturiskām personām. Referātā ar uzmanību noklausījās arī iesvētāmie jaunieši. Draudzes dāmu komitejas darbinieces bija gādājušas par kafiju un cepumiem.

● Kultūras dienu ietvaros komponistam Volfgangam Dārziņam veltīto koncertu ar solistes Ritas Dzilnas-Zaprauskas (soprāns) un pianistes Ilzes Štrāles-Didrichsones piedalīšanos 1. februārī Unitāriešu baznīcas zālē noklausījās ap 100 apmeklētāju. Koncertu ar īsu uzrunu ievadīja LNAK Kultūras nozares vadītājs Dr. E. Upenieks, uzsvērdams, ka stipra tauta ciena savus gara kultūras cēlājus un novērtē viņu darbus. Volfgangs Dārziņš ir neatkarīgās Latvijas laika komponists, kas piedzīvojis brīvības zaudēšanu un trimdu. Viņš mūzikā sarakstījis šī posma vēsturi, ietverot mūsu tautas tikumus un cilvēku mīlestību. Volfgangs Dārziņš pa pagātnes tekām meklē brīvu, skaistu Latviju. Mūzikas gara saites ir tās, kas vieno šķirto tautu. Cerams, ka arī Latvijā, no Liepājas līdz Daugavpilij un Rīgā, skandē latviešu mūziku, nobeidza Dr. E. Upenieks, novēlot klausītājiem skaistu vakaru ar Volfgangu Dārziņu un abām māksliniecēm. Dziedone Rita Dzilna-Zaprauska nodziedāja duci tautas dziesmu aranžējumu un 3 piedevas, pianistes Ilzes Štrāles - Didrichsones pavadījumā, kas atskaņoja arī 5 Dārziņa kompozicijas. Abas mākslinieces saņēma ziedu veltes.

● Latviešu nama dāmu komitejas rīkotā modes skatē 1. februārī Latviešu namā bija pulcējušies ap 100 interesentu. Skatē paskaidrojumus sniedza J. V. Stefensone, bet demonstrēja modelis no Simsona preču nama. Skate ilga pusotras stundas, parādot, ka ar dažādām tērpa sastāvdaļām — jaciņām un piederumiem var papildināt un kombinēt dažādus tērpus. Šāgada mode veltī lielu vērību tērpu piederumiem, kā cepurēm, somiņām, lakatiņiem un kurpēm. Tērpu garums mazliet apsedz ceļgalus, bet ir arī tērpi virspus ceļa. Pavasara mode ieturēta gaišās pasteļkrāsās. Dāmu komitejas darbinieces pacienāja skates dalībnieces ar kafiju un cepumiem.

● Baltiešu filatelijas un numizmatikas ceturtā izstāde notiks 17. un 18. martā Lietuviešu centrā (1011 College St.). Izstādē paredzēti nacionāli un vispārēji klāstu temati — katrā logatā 6 standarta lieluma albuma lapas. Piedalīties aicināti lietuviešu, igauņu un latviešu filatelisti un numizmati, neatkarīgi no dzīves vietas. Sevišķu ievērību veltīs jauniešu klāstiem. Labākos klāstus godalgos. Izstādes rīcības komitejā darbojas priekšsēdis H. Maeste, viņa palīgs K. Kaminskis, sekretārs M. Zichmanis, kasieris E. Michelsons, locekļi H. Blūms un A. Dilkus. Latvieši — izstādes dalībnieki var pieteikties pie kluba sekretāra P. Rudlapas, 117 Westrose Ave., līdz 20. februārim. Turpat pasūtināmas piemiņas aploksnes par 10 centiem gabalā; ar speciālu pasta zīmogu un markām — 3 gab. par 1 dol.

● Kanadas latviešu gaidu un skautu jenda ar Toronto latviešu kreditsabiedrības palīdzību organizē koplidojumu uz latviešu gaidu un skautu lielo nometni Austrālijā, kad notiks arī Latviešu kultūras dienas Sidnejā no 1974. g. 15. decembra līdz 1975. g. 11. janvārim. Kreditsabiedrība atvērusi īpašu koplidojuma kontu, lai dalībnieki varētu iekrāt vajadzīgos 720 dol. Pieteikumu lapas saņemamas kreditsabiedrībā. Koplidojumu organizē skautu vadītājs G. Kārkliņš, bet finanču lietas kārto kreditsabiedrības pārvaldnieks A. Svenne.

● Mednieku un makšķernieku kluba kārtējā mēneššanāksmē 1. februārī DV namā bija pulcējušies 26 kluba biedri. Kluba sporta daļas vadītājs K. Šverns rādīja skaņu un krāsu kultūras filmas. Pirmajā filmā redzēja Kanadas ūdensputnus, viņu perēšanas vietas un mazuļus izaugšanas laikā. Otra filma bija par zinātnieku ekspedīciju Arktikā, veicot dabas novērojumus. Trešā filma rādīja maz pazīstamus apgabalus Venecuelā, ar turienes iedzīvotāju dzīves veidu, paražām un ziemeļos nepazīstamo floru un faunu. Vēlāk mednieku sekcijas vadītāja J. Miķelsona izkārtojumā notika aizvadītā gada veiksmīgāko mednieku — Viktora Jostiņa (2 aļņi) un Alfona Āboliņa (2 brieži) apbalvošana, kuŗu veica kluba priekšnieka vietnieks J. Atmata (katram 2 naglas). Pikreļu makšķerēšanas sacensībās janvārī (West Lake) 18 dalībnieku vidū bija arī divi jaunieši. Labākos rezultātus ieguvis J. Sīlis (1 pikrele — 3,8 mārc.) un A. Užulis (3 mārc.). Gleznotājs Ed. Dzenis ieguvis 2 pikreles (2,8 mārc.). Jauniešu klasē A. Sīlis bija ieguvis 1 pikreli (1,8 mārc.). Kluba nākošā mēneššanāksme 1. martā plkst. 8 vak. DV namā. Kluba gada sapulce 18. februārī plkst. 11 pr. pusd. Latviešu namā. Hamiltonas mednieku un makšķernieku kluba izkārtojumā, piedaloties arī Sv. Katrīnu un Toronto klubiem, makšķerēšanas sacensības 25. februārī, plkst. 7 rītā, Simko ezera Virdžinijas līcī.

● No Toronto latviešu saimes ar sirdstrieku negaidīti šķīries Aloīzs Mileiko. Nelaikim dzimtenē piederēja paliela laukšaimniecība Latgalē, kur audzēja rikšotājus zirgus, kas piedalījās Rīgas hipodroma sacīkstēs. Daudzus gadus bijis dzelzceļa darbinieks Latvijā. Pēc dzimtenes atstāšanas 5 gadus pavadījis Dānijā un 1950. gadā iecelojis Kanadā. Aizlūgumu „Miles Kingsway" bēŗu mājā, kā arī dievkalpojumu „Our Lady of Sorrow" vadīja trīs latviešu priesteŗi — prāv. B. Baginskis no Čikagas, prāv. St. Mozga no Londonas (Ont.) un tēvs Jānis no Montrealas. Izvadīšanas aizlūgumā soliste A. Sapale-Raikovska nodziedāja divas dziesmas. Baznīcā dziedāja bērnu koris un solists Franks Savona. Jorkas latv. kapos no aizgājēja atvadījās liels draugu pulks, atvadvārdus sakot prāv. B. Baginskim. Nelaika ģimenes draugu un paziņu vārdā atvadījās Biruta Senkēviča un kaisīja trīs saujas Latvijas smiltis. Aizgājējs atstāj dzīvesbiedri Annu, dēlu Dr. Vili Mileiko, meitu Valiju un znotu Augustu Zaku, kā arī divus mazbērnus.

● Pēc ilgākas slimošanas ar laundabīgu audzēju 30. janvārī Velleslejas slimnīcā 69 gadu vecumā miris Jānis Pipcāns. Aizlūgumu Rosāra bēŗu mājā un Sv. Annas baznīcā vadīja prāv. Dr. Kokins, izvadot aizgājēju pēdējā gaitā 3. februārī uz Jorkas latviešu kapiem, kur piedalījās radi un draugi, vairums nelaika dzimtā Balvu pagasta bijušie kaimiņi. Nelaikis atstāj dzīvesbiedri Elizabeti, divus dēlus, vedeklu, meitu, znotu un 6 mazbērnus.

● Sv. Andreja draudzes 11. februāŗa plkst. 11 rīta dievkalpojumā spredikos māc. Juris Cālītis no Holandes Arabū salām pie Venecuēlas krastiem. Māc. J. Cālītis kandidē uz Sv. Andreja draudzes mācītāja vietu. Draudzes dāmu komitejas gadskārtējais draudzes bazārs 25. februārī pēc dievkalpojuma plkst. 3 pēc pusd. baznīcas sarīkojumu zālē ar tējas galdu un cepumiem.

● Māc. A. Čops salaulājis Georgu Paulu Dziļumu ar Guntu Lindu Kajaku.

● Velleslejas slimnīcā ar sirdskaiti 29. janvārī 84 gadu vecumā miris Alberts Vītols. Viņu 31. janvārī pēdējā gaitā uz Jorkas latviešu kapiem izvadīja māc. A. Čops. Aizgājējam Toronto paliek dzīvesbiedre Līna, meita Rasma Alksne ar znotu un mazdēlu.

● Vīru ansambļa Kalvis dziedoņi 4. februāŗa priekšpusdienā pulcējās ansambļa dalībnieka Valža Boša mājā, lai suminātu no Kalamazū ieradušos diriģentu Robertu Zuiku viņa 60 gadu jubilejā. Bez Kalvja vīriem gavilnieku sumināt bija ieradušies arī vēl daži viņa tuvi draugi. Jubilāram par godu Kalvis skandināja dziesmas un viņu ar īpašu uzrunu cildināja mūzikālais vadītājs Juris Dzeguze. Skolotāju institūta laika biedrs Jānis Pālens nolasīja jubilāram veltītu paša sacerētu dzejoli. Godināšanas saieta dalībnieki noklausījās pēdējā Kalvja koncerta ieskaņojumu skaņu lentē.

● DV Toronto nodaļas gadskārtējā Masku balle notiks 10. februārī, pl. 8 vakarā, DV namā, 125 Broadview Ave. Spēlēs Runči trimdā. Godalgos 5 labākās maskas.

● Latviešu kaŗa invalidu biedru gada sapulce notiks 18. februārī Latviešu namā (augšējā zālē). Sapulces sākums pl. 2 pēcpusdienā, bet nesanākot kvorumam, tā būs tiesīga ar katru dalībnieku skaitu pl. 2.30. Darba kārtībā amatpersonu ziņojumi, turpmākās darbības jautājumu apspriešana un vēlēšanas.

● Apvienotā vīru koŗa (Viesturs un Junda) koncerts 3. februārī Kolumbus zālē pulcināja vairāk nekā 500 atsaucīgu dziesmu draugu, kas ar lielu atsaucību sekoja dziesmām. Koncerts izskanēja pacilātībā, un klausītāji prasīja no dziesmu pūŗa 16 dziesmām vairākas atkārtot. Apvienotais koris ar 57 dziedātājiem un diriģentiem Jāni Barušu un Daumantu Vītolu, solistiem Ēriku Beitāni (saslimušās montrealietes Zentas Tilgas vietā), Jāni Barušu, Leo Landovski un Albertu Vītolu pieskandināja Columbus zāli ar latviskām dziesmām. Tālo ceļu no Montrealas bija mērojuši 22 Jundas vīri ar diriģentu D. Vītolu. Pēc koncerta sekoja balle ļaužu pilnajā zālē. Spēlēja Dana deju kapella. Pie koristu vakariņu galda, par kuŗu bija rūpējušās viesturiešu dāmas Lolitas Šmitas vadībā, ar Daudz baltu dieniņu dziedājumu sumināja ASV viesi, diriģentu Robertu Zuiku viņa nesen aizvadītās 60 gadu jubilejas gadījumā. Viesu vidū redzēja arī LNAK valdes priekšsēdi T. Kronbergu, DV Kanadas valdes priekšsēdi E. Krūku, komp. prof. T. Ķeniņu, komp. A. Purvu, diriģentu V. Rundānu, režisoru Reini Birzgali no ASV u.c. Sarīkojumu vadīja Viestura priekšnieks Ž. Šmits, bet bufetes darbus pārzināja Vairis Liepiņš. O. K.

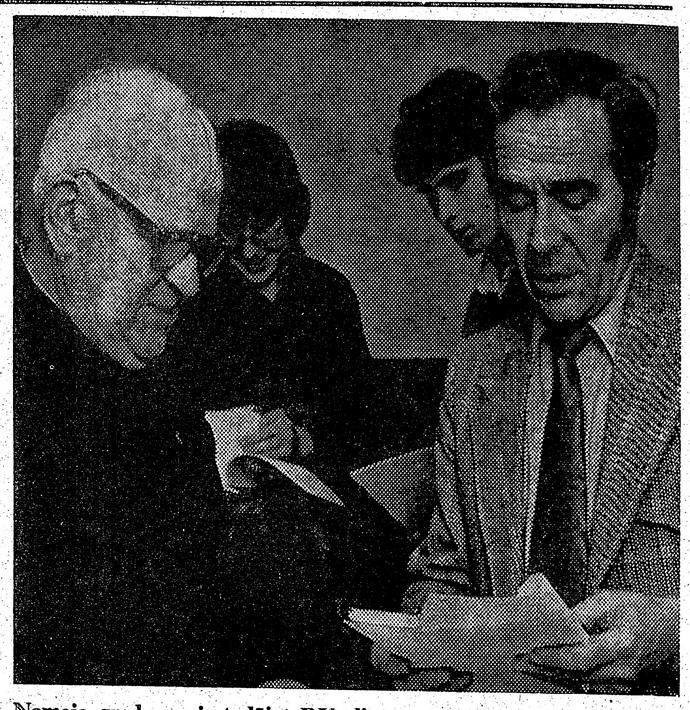

Nameja gredzenu iestudējot DV dienām Toronto, no kreisās — režisors Reinis Birzgalis sarunā ar palīgrežisoru Ernestu Jurševski. Foto: J. Ligers

Izskanējušas Kultūras dienas Toronto

Andreja Eglīša vakaru 31. janvārī Latviešu namā ievadīja E. Jurševska melodeklamācija Imanta Saksa mūzikas pavadījumā — No laikiem mūžīgiem. Atvasara Sabanska atklāja vakaru ar uzrunu, bet pēc tam klausītāju priekšā stājās Ingrida Vīksna un iepazīstināja ar dzejnieku, kas nule kļuvis 60 gadnieks — no laika biedres skatījuma, parādot, kā tas gadu gaitās audzis, veidojies un mainījies, un kādu to redzam tagad pēdējā grāmatā. Referentei dzejnieks no Rīgas laikiem palicis atmiņā kā sapņotājs, dzīrotājs, mīlētājs un cīnītājs. Līdzīgi Jānim Jaunsudrabiņam, Andrejs Eglītis jau agrā bērnībā zaudējis tēvu un uzaudzis mātes mīlestībā un gādībā. Gājienus mātei līdz uz kapsētu un dievkociņu smaržu Andrejs Eglītis bieži piemin savā dzejā, varētu pat teikt, šis posms pavada viņu visā dzīvē.

Tālāk referente pieminēja Andreja Eglīša dzejoļu grāmatas, pasvītrājot, ka 1942. g. iznākušā Nīcība izpelnījusies Kultūras fonda godalgu. Viņa dzeju raksturo skaista mīlestības lirika. Mūsu tautai šie gadi ir kaŗa gadi, tādēļ mīlestības laiks lēni ieslīd asiņu jūŗā. Arī Andrejs Eglītis tiecas kļūt par aktīvu cīnītāju, un tiek iedalīts 19. divīzijā, tā atsakoties no darba Daugavas Vanagu redakcijā un kļūstot par cīnītāju. Pēc Kurzemes kapitulācijas viņš dodas pāri jūŗai uz Zviedriju.

Sākas jauns darba posms, kuŗā A. Eglīti redzam kā politisku cīnītāju — viņš ir ģenerālsekretārs Latviešu nacionālā fondā.

Pirms dažiem gadiem draugi sagādāja viņam iespēju apceļot ar referātiem Austrāliju un ASV. Pats viņš kļuvis par rūgtu trimdinieku un asi kritizē mūsu dzīvi, reizēm pat bez pamata. Arī dzejas stils mainījies — vērojam bīblisku svinību, prozisku izteiksmes veidu. Pēdējā krājumā viņa dziesmas kļuvušas brāzmainas, daudzkrāsainas. Viņš izveidojies par stila meistaru, kas no dzejas lasītāja prasa lielāku iedziļināšanos.

Jaunieši Kalvis Kurzemnieks, Pēteris Ancāns, Egils Matīss, Brigita Joma un Ilze Morgenšterna skandēja Andreja Eglīša Dievs, Tava zeme deg Imanta Saksa klavieŗu pavadījumā gan atsevišķi, gan kopā.

Otrā daļā Inta Purva nolasīja Jāņa Andrupa atsūtīto apceri par Andreja Eglīša dzimto novadu — Malienu, kas devusi daudz redzamu literātu: 3 Eglīšus, Saulieti, Ģirtu Salno, Medeni u.c. Jaunībā Andrejam Eglītim tuvs Jānis Poruks un Jānis Ziemeļnieks, bet vēlāk viņš daudz mācījies no franču dzejas, kuŗas tulks bijis Edvarts Virza. Eglītim īpatnējs ir izteiksmes īsums, tāpat kā Rainim. Sava gara izteikšanai Andrejs Eglītis meklējis īstos vārdus — visugunīgākos un visklusinātākos, viņš ir kaŗotājs un koklētājs reizē.

J. Barušs klausītājus iepriecināja ar četrām solo dziesmām, no kuŗām viena bija paša komponēta (Pasniedz man zobenu, jaunava). Pavadījums — Imanta Saksa.

Inta Purva deklamēja vairākus Andreja Eglīša dzejoļus, arī no visjaunākā krājuma — Audiet mani karogā ...

Pēc E. Jurševska deklamācijām LPB Kanadas kopas priekšnieks M. Lorbergs sacīja nobeiguma vārdus, pasvītrājot, ka šai vakarā mēs esam godinājuši Andreju Eglīti kā tautas balsi un pravieti. Ka viņa sauciens nav palicis bez atbalss, liecina jaunatnes piedalīšanās šai vakarā, kā arī kuplais apmeklētāju skaits. Pēc Andreja Eglīša vēlēšanās programmas dalībniekiem netika pasniegti ziedi.

—E.E.

Volfganga Dārziņa atceres koncertā Toronto. Pa kreisi Rita Dzilna - Zaprauska (soprāns) un pianiste Ilze Štrāle - Didrichsone pēc koncerta. Foto: J. Ligers

Negals ar milžiem

Pēc gandrīz pieciem gadiem īstenojusies iecere, kas radās Baltijas valstīm 1968. gadā, atzīmējot neatkarības deklarācijas 50 gadu atceri. 17. februārī CBC AM Radio sniegs Lena Pītersona raidāmlugu Negals ar milžiem (Len Peterson, The Trouble with Giants).

Kāpēc mēs esam Kanadā? Ja arī mums pašiem atbilde ir skaidra, lielākai daļai kanadiešu nav saprotami mūsu bēgšanas un tālākās emigrācijas iemesli. Daudzreiz viņu jautājumi un spriedumi ir traģikomiski. Lai pēc iespējas plašākai kanadiešu sabiedrībai ietekmīgi parādītu Baltijas valstu likteni un trimdinieku pārdzīvojumus svešā zemē, baltiešiem Edmontonā, atzīmējot Baltijas valstu neatkarības proklamēšanas 50 gadus, radās doma par televīzijas izrādi Baltiešu stāsts. Nodibinot The Baltic Story Production Company, edmontonieši sāka vākt ziedojumu vākšanu šim uzvedumam. Kaut arī sabiedrības priekšsēdis A. Dudaravičus savu darbu veica ar lielu neatlaidību un entuziasmu, grūtību un neizdošanās bija daudz. Līdzekļu trūkuma dēļ bija jāatsakās no nodoma dot televīzijas izrādi. Arī ar pirmo sarunāto autoru izrādes teksta sagatavošanu neveicās. Pēc trim gadiem tomēr radās pagrieziens uz labo pusi. Kaut arī bija jāsamierinās ar radio raidāmlugu, tomēr izdevās sarunāt vienu no Kanadas labākiem radio un televīzijas lugu autoriem — Lenu Pītersonu. Tajā pašā laikā viņš panāca vienošanos ar CBC Radio mākslas programmas daļas vadītāju Robertu Vīveru (Robert Weaver) par šādas vienu stundu garas lugas sagatavošanu un noraidīšanu.

Pirmo lugu CBC Lens Pītersons uzrakstīja 1939. gadā pēc ierašanās Toronto no Saskačevanas. Kopš tā laika viņš sacerējis ap 1000 lugu radio raidījumiem, 30 televīzijas un 12 filmu scenārijus, kā arī trīs drāmas skatuvei. Lielākā daļa viņa darbu pieder psiholoģiskās drāmas laukam. Godīgi un atklāti ar lielu iejūtību viņš pievērsies kanadiešu sociālām problēmām. Lielais darbu skaits nav sakarā ar steigu un paviršību. Gluži otrādi, Lens Pītersons piegriež lielu vērību faktiem un sīkdaļām. Lai iepazītos ar Baltijas valstu vēsturi un iejustos bēgļu stāvoklī, pēc paša izteiciena viņš „sagādājis pilnu koferi ar grāmatām" un vairākkārtīgi satikās ar baltiešiem, lai pārrunātu savu uzdevumu.

Lai dzīvi parādītu baltiešu situāciju un problēmas masu audiencei, lugas Negals ar milžiem centrā ir lietuviešu Bieliņu ģimene, kas tagad dzīvo Kanadā. Luga sniedz dziļu ieskatu kāda trimdinieka psihē. Tā sniedz vecāka lietuvieša, Jonasa Bieliņa, dzīves stāstu, kas reprezentē visus baltiešus. Īstenībā lugā ir divi Jonasi: ārējais, kas mēģina tikt galā ar visām trimdas problēmām (spēlē John Scott), un iekšējais — īstais baltietis (Jack Mather). Lens Pītersons lieto šo literāro paņēmienu, lai parādītu Jonasu runājam pašam ar sevi, atsaucot atmiņā pagātni. Lugā īsteni vai iedomāti darbojas trīs paaudzes. Pārējās Baltijas tautas reprezentētas ar atsevišķām personām, kas ienākušas Bieliņu dzimtā. Jonasa sieva Marija ir latviete, bet vedekla Anna — igauniete.

Baltijas tautu traģiskā dzīve visos vēsturiskos laikos risinājusies divu milžu ēnā — Vācijas un Krievijas — Pad. savienības. Lugā darbība un valoda ļoti koncentrēta. Vienā stundā autors mēģinājis kondensēt apmēram 70 gadu vēstures posmu. Jāliecina, ka viņam tas meistariski izdevies. Lugā darbība atvirzās atpakaļ pirms Pirmā pasaules kara. Tad tā atkal risinās tagadnē, kad Marija pēc ilgiem izšķirtības gadiem ierodas pie Jonasa Kanadā. Kad Marija izšķiras atgriezties uz dzimteni („to the world of bureaucrats, clerks and police) pie saviem diviem jaunākiem bērniem, Jonass nonāk īpatnējā garīgā stāvoklī („sane insanity"). Lugas izskaņa tomēr ir gaiša un cerīga. Kaut arī atkal baltieši dzīvo milža ēnā, viņi atceras savus īsos brīvības gadus. Nekas nespēj nomākt viņu garu. Viņi izturēs pie Baltijas jūras tāpat kā viņu senči izturējuši jau gadu simteņiem.

Lugas ieskaņai tiek lietota kokļu mūzika. Visi vietvārdi un personu vārdi tiek izrunāti tā, kā tie ir oriģinālajā valodā, kā tos izrunātu attiecīgās tautības lomas tēlotājs. Jonasa dēla Jurģa lomu tēlo Džons Graniks, Jurģa sieva Anna ir Nonija Grifina, Marija — mums daudziem pazīstamā igauņu aktrise Valve Andrē; Jonasa tēva Kazis lomā ir E. M. Margolese, boļševiks un nacionālsociālists — Dons Masons, amerikānis — Cecs Linders un partizāns — Džordžs Sperdakos. Režisore ir Dzīna Bartele (Jean Bartels) un skaņu efektu meistars — Dereks Stabs (Derek Stubb).

Drāmu Negals ar milžiem, raidīs sestdienas vakarā, 17. februārī, plkst. 20.30. Toronto un tās apkārtnē tā būs dzirdama no CBC-AM raidītāja CBL, viļņa garums 740.

J. Mežaks

Tīka mēbeles tieši no importētāja noliktavas. Dzīvojamo, ēdam- un guļamistabu iekārtas. Atvērts no pl. 9—9, svētd. no pl. 1—5. EINAR CLAUSEN Ltd., Hwy. 7., nedaudz austrumos no Bramalea. Tel. 459-0760.

LATVIEŠU NAMS
491 College St., Toronto
IZIRĒ
TELPAS
sarīkojumiem ● viesībām
● klāj viesību galdus ●
Tel. 922-2931

Igauņu aktrise Valve Andrè (pa kreisi), kas raidāmlugā tēlos latvieti Mariju, un režisore Džīna Bartele pie mikrofona.

Referāts par sakrālo mākslu

Kultūras dienu pēdējā sarīkojumā 4. februārī pēc Dr. E. Upenieka ievada klausītājus ar sakrālo mākslu iepazīstināja Indra Gubiņa, stāstījumu papildinot ar diapozitīviem (skaitā ap 100).

Referente iesāka ar pirmkristīgo laikmetu, bet māksla attīstījās tikai 2. g.s. kad radās draudžu rosība; viņa pieminēja dažādās ietekmes mākslas attīstībā. Vispirms redzam sienu gleznojumus, 4. g.s. māksla atbrīvojas no klasiskās ietekmes un novēršas no tiešā vēstījuma. 5. g.s. vēlas dot konkrētu formu tam, kas nav konkrēts. Zuda reālais stāstījums. Dievs tiek rādīts ne uz zemes, bet debesu godībā. Šai laikā stipri attīstās architektūra, un lielu vērību pievērš greznojumiem. 8. g.s. reliģiskās dzīves vadītāji sacēlās pret lielo greznību baznīcā, motivējot ar to, ka tā ārējais novēršot domas no dievības idejas. — Konstantīns V glezniecību uzskatīja par dievības zaimošanu, līdz baznīca atzina, ka tēlus nedrīkst pielūgt, bet tie baznīcās tomēr paturami. Kārļa Lielā laikā 9. g.s. iezīmīgi rotājumi, īpaši architektūrā, stipri dominēja dekorātīvais elements. Baznīcās tika iebūvētas milzu bagātības, skulptūras mēģina izstāstīt veselus stāstus. Arī logu dekorācijām piešķir lielu vērību. Rezultātā atkal radās tieksme uz vienkāršību.

Viduslaiki raksturīgi ar cīņu starp pāvestu un laicīgo varu, un ap 13. g.s. valstš vara ir pakļauta baznīcai. Izveidojas jauna šķira — bruņinieki, kas atspoguļojas mākslā. 15. g.s. reliģiskie tēli ir ne tikai baznīcās, bet tie jātur arī mājās, jo neizglītotais cilvēks varēja lasīt tikai bildēs.

Renesanses laikmetā māksla sasniegusi zināmus kalngalus

(Turpinājums 12. lp.)

Ceļa zīmes visiem baltiešiem

Visiem baltiešiem ir īpaša ceļa zīme — ziņa par Lena Petersena radio drāmas „The trobule with giants" nobeigšanu. Pirmoreiz vērsta uzmanība uz baltiešu tautu traģēdijas stāstu, ko noklausīsies tūkstošiem kanadiešu īpašā un ļoti iezīmīgā radioraidījumā no krasta līdz krastam.

Tā ir apsveicama ziņa daudziem latviešiem Kanadā, it sevišķi Rietumkanadā, kuŗu pūles tagad sekmējušās panākumiem. Vēlos izteikt pateicību visiem Vankuverā, Kalgarijā, Edmontonā un Vinipegā, kas man palīdzēja, bet vislielākais paldies tā laika Baltijas federācijas Edmontonā priekšsēdim Augustam Osim. Viņš ar koordinācijas komitejas priekšsēdi kopēji apbraukāja šīs pilsētas, lai īstenotu projektu, kas bez Oša līdzdalības nekad nebūtu uzsākts. Baltijas federācijas Edmontonā agrākā priekšsēža A. Oša darbības gadi ir vienreizēji visos veidos. Sarīkotas atceres dienu sanāksmes ar kabineta ministru un augstāko garīdznieku piedalīšanos, lai viņus iepazīstinātu ar Baltijas tautu deportācijām. Baltieši Kanadā

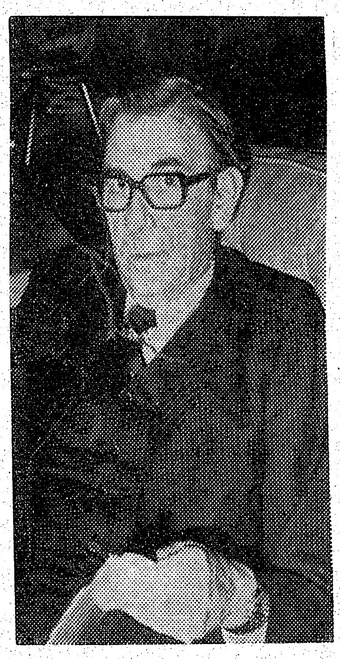

Augusts Osis

atzīmēja Kanadas simtgadi ar lūgtiem valdības pārstāvjiem un māksliniekiem no ASV un Kanadas.

Cerēsim, ka šis radio raidījuma projekts nebūs pēdējais. Esmu pārliecināts, ka T. Blosmanis no Vinipegas un A. Vēvere no Vankuveras man pievienosies.

A. Dudaravicius,
Koordinācijas komitejas priekšsēdis

Toronto CBC raidītāja aktieru grupa, kas darbosies raidāmlugā Negals ar milžiem (The Trouble with giants); ko noraidīs 17. februārī no plkst. 8.30 — 9.30 vak. Pirmā rindā no kreisās otrais lugas autors Lens Petersons un režisore Džīna Bartele.

Apvienotie vīru koŗi Viesturs un Junda dzied 3. februāŗa koncertā Kolumba zālē Toronto. Foto: J. Liģers

GATAVOJAS 18. NOVEMBRA SVINĪBĀM

Latvijas dibināšanas dienas atceres svētku rīcības komiteja savā 1. februāŗa sēdē Latviešu namā Toronto pārrunāja iepriekšējo atceres svētku norisi, kā arī apsprieda šāgada 18. novembŗa svinību ieceres, kad aprit 55 gadi kopš Latvijas valsts proklamēšanas. Rīcības komitejas priekšsēdis I. Alksnis ziņoja par iepriekšējo svētku norises atsauksmēm, kas visumā bijušas atzinīgas. Taču dzirdēti šas atzinīgas. Taču dzirdēti iebildumi, ka aktā runāta pārāk daudz angļu valoda.

Viceprieksšēdis R. Roze izteica iebildumus par dekorāciju karogiem, tāpat par sarīkojuma ieilgšanu, bet jutās iepriecināts par Austrālijas prof. Trevora Fenela labo latviešu valodu, kas izraisījis lielu sajūsmu akta dalībniekos. Par kases stāvokli ziņoja kasieris J. Skrastiņš. No apmeklētāju ziedojumiem ieņemti 1899 dol., bet pieskaitot divu iepriekšējo 18. novembŗa svētku rīcības komiteju iemaksas — 325 un 30 dol., kopējā summa ienākumos uzrāda 2254 dol. Vislielākie izdevumi bijuši par zāles īri — 629 dol. No 568 dol. atlikuma rīcības komiteja piešķīra atlīdzību programmas izpildītājiem un daļu autoru honorāru fondam, bet pārējo atlikumu 308 dol. ieskaitīja 18. novembŗa sarīkojumu fondā, galvenokārt Latvijas 55 gadu jubilejas svētku sekmēšanai šogad.

Saņemta īpaša pateicības vēstule no Pasaules brīvo latviešu apvienības valdes priekšsēža U. Gravas par 250 dol. ceļa naudas atmaksu apvienības pārstāvim P. Reinhardam, kas bija 18. novembŗa akta galvenais runātājs Toronto. Pārrunājot šāgada 18. novembŗa svinības, kas risināsies Latvijas 55 gadu jubilejas zīmē 17. novembrī Ītona auditorijā, atzina, ka atceres svētku labam izkārtojumam nepieciešama priekšdarbu steidzināšana. Apspriežot svētku galvenā runātāja izvēli, O. Kļavenieks (DV Toronto nodaļa) ierosināja, ka tam jānāk no latviešu jaunās paaudzes akadēmiķu saimes, jo iepriekšējo svētku runātājs pārstāvējis vecāko paaudzi. Līdzīgus ieskatus pauda arī I. Alksnis, bet A. Budrevics (latviešu saimniecisko darbinieku apvienība Kanadā un skautu jenda), domāja, ka galvenajam runātājam jābūt no mūsu centrālo organizāciju vadības.

Vairāki ierosinājumi bija par svētku programmu, ieteicot jaukto kopkori, kā arī instrumentālistus un vokālistus, bet A. Martinsone (TLB sestdienas skola) ieteica apsvērt īpašu svētku uzvedumu, laikus sazinoties ar attiecīgiem autoriem un evenuāliem uzveduma sagatavotājiem.

Programmas jautājuma tuvāku noskaidrošanu uzticēja rīcības komitejas priekšsēdim I. Alksnim, par ko ziņos nākošā rīcības komitejas sēdē.

Rīcības komitejas sēdē bez jau agrākiem runātājiem vēl piedalījās V. Miklašēvics un E. Tauriņš.

O. K.

Draudzīgā aicinājuma sarīkojums Bostonā

ALTS namā Bostonā ik gadus notiek Draudzīgā aicinājuma sarīkojums ar grāmatu popularizēšanu un jaunatnes stipendiju balvām. Arī šogad, 27. janvārī, sarīkojums deva daudz prieka, pārdomu un cerību, ka jaunatne rāda jau savu latvisko kultūras mantojumu. Tik daudz publikas ALTS namā reti bija redzēts kā šoreiz, kad pēc 19 gadiem atkal parādījās rakstnieks Oļģerts Liepiņš, sniedzot apceri par mūsu esejisti Zentu Mauriņu. Liepiņam ir visai laba atmiņa un spējas stāstīt brīvi, bez piezīmēm uz papīra. Interesants bija viņa sniegums ar pārbagāto faktu materiālu un blakus ekskursijām Vakareiropas kultūras novados, kur labāko meklējusi Zenta Mauriņa, lai to atstātu tālāk latviešu tautai.

Referenta personīgā pazīšanās sākusies, kad Mauriņa studējusi Latvijas universitātē, bet viņš izsekojis arī citiem esejistes dzīves posmiem. Oļģerts Liepiņš raksturoja Zentu Mauriņu kā Dieva mīluli, kam piešķirtas ciešanas un prieki. Līdz savas izglītības beigšanai un literārai darbībai Z. Mauriņa pazinusi tikai sāpes. Tagad viņa ir baltās latvju tautas dvēseles propagandētāja, pati lielākā runātāja Eiropā. Kas dzejā ir Andrejs Eglītis, drāmā Mārtiņš Zīverts, tā esejā ir Zenta Mauriņa.

Pēc interesantā referāta nolasīja sabiedrības devumu jaunatnei. Bija ziedojumi latviešu skolai, stipendiju fondam un austrumu piekrastes vasaras vidusskolai. Tautieši un organizācijas šoreiz bija ļoti atsaucīgi ziedojumos. Mazāk grāmatu bija dāvināts bibliotēkām, bet vairāk naudā jaunatnes izglītības darbam. A. Banga nolasīja ziedotāju vārdus stipendiju fondam. Piešķirtas 2 stipendijas, katra 400 dol. — Kristīnei Kiršai un Dacei Pūpolai, kas parādījuši rosmi dažādos jaunatnes pasākumos. A. Banga ziņoja, ka latviešu skolas stipendiju fonds kopsummā saņēmis 1100 dol., no kuŗiem puse nododama austrumu piekrastes vasaras vidusskolai. „Mēs esam saņēmuši lielu atbalstu no sasabiedrības, tagad gaidīsim jaunatnes atsaucību," teica ziņotājs.

Skolas pārzinis A. Liepkalns ziņoja, ka skolai ziedojumos ienākuši vairāk nekā 375 dol. Paši skolēni ziedojuši 18,45 dol. No kopējās summas vasaras vidusskolai paredzēts 135 dol., Gaŗezeram — 20, Minsteres ģimnazijai — 10, skautiem un gaidām — 35 un tautas deju kopai — 35 dol. Skolai dāvināta 41 grāmata, bet V. Antiņš dāvinājis 15 sējumus Latvju tautas teikas un pasakas, kas bija novietoti arī apskatei.

Runāja arī ALTS pārstāvis B. Drozda, uzsveŗot latviešu skolas nozīmi svešumā. Beigās bija skolnieku priekšnesumi ar deklamācijām un meiteņu koŗiti, kas dziedāja J. Ansberga vadībā. Visiem patika kokļu spēle, kuŗu veica Baiba Liepiņa, Līga Liepkalne un Egils Zālītis. Atzīmējami arī etnografiski pareizie tautas tērpi.

Osvalds Akmentiņš

Aleksandra Grīna lugas Nameja gredzens lieluzvedumu gatavojot DV dienām 26. un 27. maijā Toronto, piedaloties 50 tēlotājiem, režisors Reinis Birzgalis (stāv ceturtais no labās) un Ernests Jurševskis ar tēlotājiem. Augšējā attēlā redzami: Maija Gaiķe, Liene Martinsone, Valdis Martinsons, Edgars Ābele, Valdemārs Veitmanis, Arvīds Memenis, Rūdolfs Purvs, Alberts Vītols, Kārlis Blumbergs, Jānis Vandelis, Pēteris Ancāns, Arnolds Putniņš, Jēkabs Miškins, Stanislavs Butkēvics, Valdis Turķis, Jānis Puriņš, Māris Kārkliņš un Atis Freimanis. Foto: J. Liģers

dalēna bija paredzējusi, bet nogriezās pa sāmnelu. „Vai lieta steidzama?"
Viņš apstājās pie milzīgas celtnes, kas, sazarodamās „Ļoti!"
kā fabrika, aizņēma plašu lauku. Tālāk varēja re- „Ar ko gribat runāt?"

apliecībām kabatā, klauvēja pie gaismas pils
vīm. Ielaisti tika visi, bet uzņemti tie, kas iztu-
rimta dimdešana, kas tik raksturīga lielām pilsē- durvīm.
karā, bet no iekšpilsētas nāca tādā kā dunoņa, kā bas

Kanadas ārlietu ministrs atbild

MIČELS ŠARPS MINISTRU PREZIDENTA TRUDO VIETĀ PASKAIDRO, KA KANADA CENTĪSIES IZVAIRĪTIES NO EIROPAS PĒCKARA ROBEŽU LEGĀLAS ATZĪŠANAS

Pazīstamais Toronto sabiedriskais un arodbiedrību darbinieks mūsu tautietis Kārlis Zenaitis jau ilgāku laiku bijis sakaros ar sava vēlēšanu iecirkņa deputātiem Kanadas federālajā parlamentā un bieži griezies ar iesniegumiem pie ministru prezidenta un valdības locekļiem.

Pagājušā gada 11. decembrī ministru prezidentam adresētā vēstulē K. Zenaitis bija norādījis uz gaidāmo Eiropas drošības konferenci un Baltijas valstu likteni, ko apzīmogoja Molotova - Ribentropa pakta slepenā klauzula. Viņš mudināja Kanadas valdību prasīt konferencē šī pakta atsaukšanu no Pad. savienības puses, kā arī panākt atvieglotus noteikumu personīgiem apciemojumiem starp Kanadu un Baltijas valstīm.

„Kustības brīvība joprojām vēl liegta," raksta savā vēstulē ministru prezidentam K. Zenaitis, „kā arī nav atļauts šajās valstīs ievest Rietumos publicētu lasāmvielu, nerunājot nemaz par reliģiska satura rakstiem." Beigās K. Zenaitis savā vēstulē ministru prezidentam raksta, ka „mēs būtu iepriecināti, ja mūsu pārstāvjiem dotu iespēju tikties ar Jums un uzklausīt mūsu viedokli daudzos jautājumos."

Savā 16. janvāra atbildes vēstulē Kanadas ārlietu ministrs Šārps ministru prezidenta uzdevumā paskaidrojis, ka Kanadas valdība Eiropas drošības konferencē izvairīsies no ikvienas rīcības, kas varētu nozīmēt kādu Eiropas valstu robežu legālu atzīšanu, jo „zināmu Otra pasaules kara rezultātā radušos robežu likumīga atzīšana ir formālas miera konferences uzdevums."

Vēstules beigu daļā Kanadas ārlietu ministrs saka: „Tādēļ Kanadas valdība, piedaloties ierosinātajā Eiropas drošības un sadarbības konferencē, centīsies izvairīties no soļiem, kuru rezultāts būtu Eiropas robežu legāla atzīšana. Tomēr Kanadas valdība ir gatava apstiprināt kopā ar citām konferences dalībniecēm valstīm, ka saskaņā ar Apvienoto nāciju chartas 2. (4.) pantu tai ir pienākums atturēties no draudiem vai lietot varu starptautisko robežu pārkāpšanas gadījumā.

Saimniecisko darbinieku vakarā

Latviešu saimniecisko darbinieku apvienība Kanadā 3. februārī Latviešu namā Toronto bija rīkojusi savu biedru vakaru ar lūgtiem viesiem. Sarīkojums zīmīgi bija nodēvēts par Priecīgo uzņēmēju, kaut gan mūsu uzņēmējiem sākuma posmā dažkārt savs uzņēmums bija jāiesāk gandrīz no nekā, izturot vēl lielu konkurenci ar lielākiem un saimnieciski stiprākiem kanadiešu uzņēmumiem. Bet saimnieciskie latvieši prot arī priecāties, kam šis vakars bija domāts, piedaloties ap 60 savu uzņēmumu īpašniekiem. un arī lūgtajiem viesiem. Tālākais ciemiņš bija Bruno Deise, kas bija no Valsinghamas, Ont., un pārstāvēja tabakas rūpniecību. Viņš uzsvēra, ka arī šajā nozarē latviešiem pavēries panākumu ceļš.

Vakaru atklāja valdes loceklis A. Amoliņš un paziņoja, ka ieradies arī Benjamiņa filmu laboratorijas pārstāvis Lejiņš, kas izrādīja paša uzņemtu filmu krāsās un skaņās par Klusā okeana salām, kur tādu ir ap 800, no tām daudzas neapdzīvotas. Pēc izrādes, kas ilga apmēram stundu, dāmu komitejas priekšniece E. Svenne aicināja pie bagāta vakariņu galda ar pašu saimniecisko darbinieku ražojumiem. Vakara norisi atjautīgi vadīja A. Gribusts.

Latviešu saimniecisko darbinieku apvienības Kanadā valdes priekšsēdis A. Budrēvics norādīja uz nepieciešamību saimnieciskiem darbiniekiem laiku pa laikam sanākt kopā, lai pārrunātu savus profesionālos jautājumus. A. Svenne savukārt izteica pateicību un atzinību mūsu saimnieciskiem darbiniekem par rosmi un lielo atbalstu Latviešu kreditsabiedrības celšanā un tālākā izveidošanā, atzīmējot, ka interese par mūsu saimnieciskiem darbiniekiem kļūst arvien lielāka ne vien pašu latviešu vidū, bet arī cittautiešu aprindās.

Pie galda risinājās daudz asprātīgu stāstījumu, ar kuriem klausītājus uzjautrināja Anete Bencone, A. Budrēvics, A. Svenne u. c. A. Gribusts nolasīja arī pāris stāstiņu latgaliešu izloksnē.

Elga Rodze - Ķīsele,
Austrālijas Daugavas vanadžu priekšniece

Jāzeps Masulāns,
DV Austrālijas valdes jaunievēlētais priekšnieks.

DV Toronto tautas deju kopas Daugaviņa dalībnieki gatavojas deju, dziesmu un mūzikālu priekšnesumu vakaram 17. februārī Toronto. Foto: A. Rozītis

Daugaviņas lielsarīkojums 17. februārī

DV Toronto tautas deju kopas Daugaviņa lielsarīkojumā 17. februārī, plkst. 7.30 vak., kolledžiāta institūta telpās (100 Pine St., Lawrence Ave. — Jane St.) piedalīsies ap 100 dalībnieku no 8 deju un mūzikālām vienībām no Toronto, Hamiltonas un Čikagas. Programmu vadīs Arnolds Bāliņš, un tas būs pirmais šāda veida Daugaviņas lielsarīkojums. Daugaviņas dejotāja Anita Kalniņa par šo lielsarīkojumu rakstā „Mēs pastāvam" apliecina:

Nāciet man līdz, atgriezīsimies mūsu senču sapņu pilī! Vai dzirdat? — Skan mūzika! Jauni un veci priecājas. Arī šodien varam dzirdēt šos skaistos ritmus. Jaunieši dejo tikpat strauji un dedzīgi kā agrāk.

Pirms diviem gadiem kādā pavasaŗa vakarā Toronto nodibinājās jauna tautas deju kopa — Daugaviņa. Tās kodols bija septiņpadsmit latviešu jaunieši, kas sāka cīnīties par kopas pastāvēšanu. Bija gan labvēļi, gan nelabvēļi, bet cīnījāmies un izturējām.

Mūsu mērķis? Gribam atdzīvināt un uzturēt latviešu tautas dejas. Šo darbu nevarējām darīt vieni, un tā sadraudzējāmies ar citiem latviskā mantojuma cienītājiem. Tagad jau esam tik tālu, ka ar prieku varam aicināt visus uz mūsu lielsarīkojumu 17. februārī.

Nebūs jāskatās tikai Daugaviņā vien. Būs arī mūsu vietējie draugi: Toronto Dižđancis, Hamiltonas Vija un no tāliem ciemiem Čikagas Dzelme. Skanēs ne tikai akordeona ansambļa Spectrum dziesmas, bet arī TLB kokles. Dziedās Ceļinieki un dejos arī krievu tautas deju kopa Volga.

Pulcēsimies šajā deju un draudzības vakarā. Tautiskas dziesmas un dejas lai mūs tuvina un saista — mūsu tautas nākotnei.

Sarīkojumu Kalendārs

10. febr. pl. 8 vakarā DV namā Toronto nodaļas tradicionālā masku balle.

11. febr. pl. 2 pēcp. TLB Sestdienas skolas bazārs Latviešu namā.

17. febr. pl. 8 vak. Latviešu namā TLB kostīmu balle „Kā var aizmirst . . ." Ieeja $4.00 no personas.

18. febr. pl. 4.30 pēcp. Latviešu pensionāru apvienības Toronto atklāšanas akts Sv. Andreja baznīcas telpās. Aicināti visi biedri.

24. febr. pl. 7,30 vak. DV Toronto nod. šāvēju un makšķernieku kopas sarīkojums DV namā.

24. februārī pl. 7 vak. Latviešu nama tradicionālā Pankūku balle. Toronto latviešu nama dāmu komitejas sarīkojums. Ieeja brīva.

3. martā pl. 7 vak. Ventiņu vakars DV namā. Līdzņemami groziņi.

24. martā — plkst. 18.30 Riverdale Collegiate, 1094 Gerrard St. E. pēdējo reizi Toronto „Reiz tālu kaujas laukā", DV vīru koŗa Kanadā uzvedums.

7. apr. DV vanadžu koŗa Zīle koncerts Igauņu namā.

15. apr. pl. 5 pēcp. Brockton High School, Toronto Teātris. V. Pukata režijā luga: „Kad istabā līst".

28. apr. pl. 8 vak. ALT Bostonas ansambļa viesizrāde M. Zīverta „Minhauzena precības Centrālā Technikuma auditorijā.

HAMILTONA

17. un 18. martā latv. gaidu un skautu vadītāju un vad. vietnieku konference Latv. ev. lut. Kristus draudzes baznīcas telpās, 18 Victoria Ave. S. Sākums pl. 8.30 rītā. Vakarā Hillcrest Rest. filmas Rīga Dimd izrāde un saviesīgs vakars.

21. martā pl. 2 pēcp. Latviešu b-bas telpās, 16 Queen St. N. 333 loterijas lielā laimesta izloze.

TORONTO PILSĒTAS
1973. GADA NEKUSTAMA ĪPAŠUMA NODOKĻA DAĻĒJIE MAKSĀJUMI

Pēc pašvaldības likuma un saskaņā ar 1973. gada 18. janvārī pilsētas padomes pieņemto papildus likuma No. 15—73, pirmie trīs nekustama īpašuma maksājumu termiņi ir šādi:

Visiem vēlēšanu iecirkņiem	Pirmais maksājums	Otrs maksājums	Trešais maksājums
	14. febr.	**28. martā**	**24. maijā**

Minētie daļu maksājumi 1973. gadam ir aprēķināti pēc pagājušā gada pusgada maksājumiem. Atlikušā nodokļa daļu piesūtīs apmēram pēc pusgada, un tā būs sadalīta atkal trīs maksājumos.

Paziņojums par nekustama īpašuma pirmiem trim maksājumiem jau ir izsūtīts. Nodokļu maksātāji, kas to vēl nebūtu saņēmuši, lūgti to nekavējoties pieprasīt — Tax Information Counter, City Hall, vai arī pa telefonu, zvanot 367-7115.

Nodokļu maksājumi

Vajadzīgo informāciju par nodokļu maksāšanas vietām un veidiem jūs varat atrast brošūrā, ko jums aizsūtīja ar paziņojumiem par nodokļa maksājumu termiņiem. Turpmāk samaksāto nodokļu apliecības iegūstamas tikai Pilsētas valdē pašam vai arī pa pastu.

W. M. CAMPBELL,
City Treasurer.

Literāro darbu sacensība

LNAK Kultūras nozares vadītājs Dr. E. Upenieks Kultūras dienas beidzot 4. februārī Latviešu namā paziņoja, ka Toronto latviešu kreditsabiedrība piešķirusi 1000 dolaru ziedojumu Kultūras nozarei sacensību izsludināšanai literātūrā. Globālā kultūras fonda literatūras referente Kanadā Guna Blūma nolasīja paziņojumu, ka LNAK Kultūras nozare nolēmusi rīkot literāro darbu sacensību 1973. gadā trijās nozarēs — prozā, esejās un saistītā valodā (dzejā). Piedalīties varēs latvieši visā brīvajā pasaulē. Darbi iesniedzami līdz 1973. g. novembrim, bet godalgošana būs Kultūras dienās 1974. gada janvārī par mākslinieciski vērtīgiem un ētiski patriotiskiem darbiem. 1. godalga 1000 dol., 2. 500 dol. un 3. — 250 dol., dalu summas nodrošinot arī ar privātiem ziedojumiem. Žūrijā ietelp 5 locekļi: priekšsēdis Dr. E. Upenieks, Dr. H. Tichovskis no ASV un J. Andrups no Anglijas, bet pārējos divus locekļus izraudzīs vēlāk.

Jāņu un Vakarēšanas īsludziņu uzvedumi izrādāmi tikai ar autores atļauju.

Biruta Senkēviča

Referāts par sakrālo mākslu

(Turpinājums no 9. lp.)

un tā arī ir līdzeklis reliģijas izplatīšanai.

Referente ar diapozitīviem rādīja Botičelli, Leonardo da Vinči un Rafaēļa darbus; arī katedrāļu iekš un ārpusi, kā arī madonnu tēlus.

17. g.s. pāreja uz rokoko mākslu. 18. g.s. ir romantisma laikmets, kad mākslā pieauga drāmatisms.

Nonākot pie 20. g.s., referente konstatēja, ka nav lielas starpības starp protestantu un katoļu mākslu. Modernie mākslas līdzekļi no baznīcas nav vairs izslēdzami.

Turpmāk referente izskaidroja pārmaiņas sakrālā mākslā pa gadu simteņiem un piemināja, ko visiem gadu simteņiem sla ir garīgo pārdzīvojumu simbolika. Skatoties mākslas darbus, kristīgās tradicijas palīdz modināt reliģiskos pārdzīvojumus. Tālāk mācītājs minēja kādu Skalbes dzejoli, kas ilustrē, kā mākslinieks no aistētiskās katēgorijas pāriet reliģiskā katēgorijā.

Māksl. Ed. Dzenis runāja par pasūtinājuma darbiem. Renesanses laikmetā lieli mākslas mīļotāji deva lielus pasūtinājumus. Šolaiku mākslinieks arī grib dzīvot, ja viņam šādu pasūtinājumu ar reliģiskiem motīviem nav, viņš tiem nepievēršas. Mākslinieks dzīvo līdz savam laika garam, viņš nevar stāvēt viens pats par sevi. Modernā architektūra liecina, ka mākslinieks gājis sava laika garam līdz.

Par pasūtinājumu mākslas darbiem no klausītājiem vēl izteicās A. Sudmale – mākslinieka nozīmīgs tikai pārdzīvojums, viņš var gleznot tikai to, ko tas ar savām gara acīm redz.

Māc. Ā. Čops vēl pieminēja, ka mūsu laikmeta mākslā nav dokumentēta mūsu tautas traģēdija. Pret to iebilst, ka tā esot politika, bet arī Niklāvs Strunke pārmet, ka jaunās paaudzes mākslinieki nododoties niekiem, bet aizmirstot savas tautas postu. Mūsu laikmeta reālitāte tā, ka viss šis laikmets ir sajucis. Mākslinieki tēlo to laikmeta reālitāti, kas plūst cauri viņu dvēselēm. Ir tomēr tāds cilvēku tips, kas pret šo reālitāti protestē, tādā veidā it kā kļūstot citiem par ceļa rādītāju. Tikai lielas personības var nepadoties šai apkārtnes reālitātei.

Vakara beigās Dr. E. Upenieks paziņoja klausītājiem par Kreditsabiedrības piešķirtiem 1000 dol. Kultūras nozarei gara vērtību īstenošanai.

Guna Blūma izziņoja literāro sacensību noteikumus un vērtētājas komisijas locekļus: priekšsēdis Dr. E. Upenieks, locekļi — H. Tichovskis un Jānis Andrups.

E. E.

DĀVANAS KATRAM GADIJUMAM —

KERAMIKA, ROTASLIETAS, ĀDAS UN KOKA IZSTRĀDĀJUMI, AUDUMI, GRĀMATAS, APSVEIKUMU KARTĪTES

DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNICĀ —

Latviešu namā, 491 College ielā, Toronto 174
(atvērta katru dienu no pl. 12 dienā līdz 8 vak.,
sestdienās no pl. 9 — 1 dienā, svinamās dienās slēgta).
Pieņem maksājumus par laikrakstu un sludinājumus.
Pārsūtām naudu, certifikātus un saiņus uz Latviju
(pēc kataloga). Tuvākai informācijai zvaniet

921-7121

DAN'S Esso Service

Esso

66 Bayview Ave. Richmond Hill
Atvērts pirmd. — piektd. 7 — 10
sestd. 7 — 7 Tel. 884-5641
Īpašnieks D. Apenis

ED. TAURIŅS' Esso Service
7562 Yonge Street
(pie Arnold Ave.) Thornhill, Ont.
Tel. 889-1641
Atvērts pirmd. — sestd. 7 — 7
Īpašnieks Ed. Tauriņš

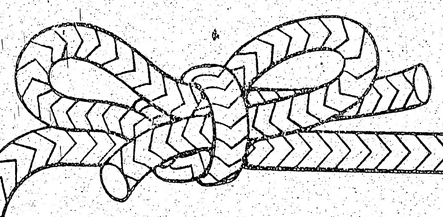

Uzglabājiet!

Paturiet prātā — TRAC — šādas veco laikrakstu savākšanas dienas!

Toronto pilsēta katru mēnesi savāc vecos laikrakstus pārstrādāšanai. Uzglabājiet laikrakstus un sasietus novietojiet ielas malā pl. 7 no rīta. Toronto pilsētas TRAC mašīnas tos savāks:

CETURTDIEN, 15. FEBRUĀRĪ

ja jūsu rēgulārās atkritumu savākšanas dienas ir pirmdienas un trešdienas.

PIEKTDIEN, 16. FEBRUĀRĪ

ja jūsu rēgulārās atkritumu savākšanas dienas ir otrdienas un ceturtdienas.

Šī pasākuma sekmes atkarīgas no jūsu sadarbības.
Tuvāku informāciju varat iegūt, zvanot

367-7742.

Atkritumu pārstrādāšana (recycling) ir paraža, pie kuŗas jūs varat pierast.

TRAC TORONTO RECYCLING ACTION COMMITTEE

CITY of TORONTO
H. F. Atyeo, P.Eng., Commissioner of Streets
DAVID E. CROMBIE Mayor

Pārmaiņas LNJAK valdē

LATVIEŠU NACIONĀLĀS JAUNATNES APVIENĪBU KANADĀ TURPMĀK VADĪS BAIBA RUBESE

Baiba Rubese

Latviešu nacionālās jaunatnes apvienības Kanadā valdes sēdē Toronto, kuŗā piedalījās visi valdes locekļi, kā arī dzejnieks Jānis Kļaviņš un Mārīte Kļaviņa, par valdes priekšsēdi izraudzīja Baibu Rubesu, kas nomaina līdzšinējo priekšsēdi Ilzi Šmiti, pēdējai no amata atteicoties un turpmāk darbojoties valdē kā loceklei. Valde izteica viņai pateicību per sekmīgo līdzšinējo darbību apvienības vadībā.

Ilze Šmite ziņoja par sarīkojumu „Latvija šodien", kas risinājās 27. janvārī poļu namā Sv. Katrīnās, piedaloties 35 interesentiem, kas noskatījās filmu par Siguldu, sekoja komponista Imanta Saksa stāstījumam par mūziku un Dr. Pāvila Vasariņa apskatam par literātūru Latvijā. Juŗa Dreifelda pārskatu par iedzīvotāju kustību Latvijā nolasīja Ilze Šmite, bet Baiba Rubesa dalījās iespaidos par savu Latvijas apmeklējumu, rādot arī Rīgas skatus un diapozitīvos. Vakarā bija balle.

LNJAK ar šo pašu programmu 3. martā visosies Montrealā, Hotel Martinique telpās. Sarīkojumu tur kārto Vincents Dindzāns. Programmu paredzēts atkārtot vēl citās vietās. Sakarā ar Hamiltonas jaunatnes pulciņa Rota darbības apsikšanu, pārrunāja pulciņa stāvokli, kas tuvāk noskaidrosies biedru sapulcē martā. Pulciņam iekrājies ap 1000 dol. brīvu līdzekļu, kuŗus ieguldītu Latviešu fondā vai nu kā ziedojumu vai aizdevumu.

Iecerētais Rīgas vakars 10. martā nenotiks, bet tas paredzēts oktobrī. LNJAK kopīgi ar Jauno Gaitu 28. aprīlī rīko rakstnieku cēlienu, kuŗā aicināti piedalīties Gunars Saliņš, Jānis Krēsliņš, Valdis Krāslavietis, Baiba Bičole, Velta Toma un Aina Zemdega, kas piedalās arī šī cēliena izkārtošanā.

Minsteres ģimnazijas audzēkņi ar uzvedumu „Mičošana" piedalīsies Kanadā no 7. — 12. aprīlim. 7. aprīlī uzvedums būs Hamiltonā, kur to kārto DV Hamitonas nodaļa, bet 8. aprīlī — Toronto, sniedzot divas izrādes. 12. aprīlī minsterieši viesosies Londonā (Ont.). Toronto latviešu tautas augstskolas Latvisko zināšanu semināra ietvaros 10. aprīlī risināsies paneļdiskusijas par Minsteras latviešu ģimnaziju.

LNJAK iestājusies par biedru Tautas mākslu padomē (Folks Art Council). No 2. — 4. martam Otavā risināsies konference par etniskajām problēmām Kanadā, kuŗā savus pārstāvjus sūtīs arī LNJAK. Sadarbībā ar „Oporţunity for Youth" LNJAK iecerējusi ar valdības atbalstu sagādāt materiālus latviešu skolām, krāt archīvus un dokumentus, sagatavot skaņu lentes u. c. Padomā izkārtot arī LNJAK statūtus, lai organizāciju varētu inkorporēt Kanadas iestādēs.

Maija balle, kas bija paredzēta 28. aprīlī ar labvēļu vakariņām, pārcelta uz 2. jūniju, kad izvēlēs „Miss Rīga" nākošai Karavānai no 23. jūnija līdz 1. jūlijam Toronto, kad arī šogad jauniešiem Latviešu namā būs Rīgas pāviljons, kuŗu vadīs Klāvs Zichmanis. Priekšnesumus kārtos Aija Bramane, izstādi — Ilze Šmite, virtuvi pārzinās Toronto latviešu biedrības dāmu komitejas darbinieces. Rīgas pagrabiņš un bārs atradīsies Aivara Pērkona ziņā, bet visu darbinieku koordinātore būs Valda Siksna. Par Latviešu nama augšējās zāles, kur Karavānas laikā notiks priekšnesumi, iekārtošanu rūpēsies Maija Velme un Zīle Zichmane, kas abas mācās Raiersona institūtā telpu iekšējo dekorējumu. Māra Ozoliņa pārzinās viesu uzņemšanu, bet kasieŗa pienākumus veiks Richards Ārgalis.

Karavānas laikā, 23. jūnijā, paredzēts Jāņu vakars ar attiecīgām izdarībām. Tad arī iecerēts sagatavot īpašu pamfletu angļu valodā. Iekārtojumu veiks Uldis Gustavs.

Valdes sēdē vēl pārrunāja LNJAK apkārtraksta izdošanu, kas iznāks 5. martā, kā arī jauniešu pulciņa izveidošanu Otavā. LNJAK kongress šogad risināsies no 5. — 7. oktobrim Londonā (Ont.) Organizātorisko darbu veiks Tālis Forstmanis Londonā un Viesturs Zariņš Toronto.

—rd—

Laikraksta
LATVIJA AMERIKĀ
atsevišķus numurus
var pirkt Toronto
latviešu veikalos un
DV grāmatnīcā,
491 College St.,
kā arī LA spiestuvē,
125 Broadview Ave.

Pieņemams latviskais, bet noraidāms svešais

KULTŪRAS DIENU ATZINUMI ŅUJORKĀ

Kultūras dienu Ņujorkā otras dienas sesija sākās ar latviešu dziesmu svētku simtgades plati. Literātūrvēsturnieks Jānis Bičolis bija sakārtojis daudzus jaunus materiālus par dziesmu svētkiem, notīm, autoriem, diriģentiem. Bija skatāmi pirmo svētku nošu krājumi no 1873. gada (fotokopijā), gan dažādu svētku ieejas kartes un žetoni. Bija rets komponista P. Jurjāna attēls un daudzi citi reti uzņēmumi, arī avīžu apraksti par dziesmu svētku norisi.

Par pirmo dziesmu svētku rašanos interesantu referātu nolasīja A. Šturms. Latviešiem daudzbalsīgā dziedāšana pazīstama jau kopš 16. g. s. Par pirmo latviešu kori rakstīts 1822. gadā, kad J. Cimze par to jau dzirdējis Raunas baznīcā (vēlāk tur pats dziedājis). Pirmā dziesmu diena bijusi Dikļos 1864. gadā, ar 6 vīru koriem un 120 dziedātājiem. Par to sagatavošanu rūpējies Juris Neikens. Pēc tam līdzīgi svētki bijuši Matīšos, Rūjienā un citur. Pirmās dziesmu dienas Kurzemē bija Dobelē 1870. gadā ar 15 koriem un 500 dziedātājiem, pulcinot 4000 klausītāju. Pirmajos vispārējos dziesmu svētkos 1873. gadā piedalījušies 45 koŗi ar 10003 dziedātājiem.

J. Bičolis stāstīja par tematu: Dziesmu svētki — tautas svētki. Pieci pirmie svētki ievērojami veicinājuši latviešu pašapziņas pieaugšanu un mūzikas populārizēšanu. Dziesmu svētki, kā tautas svētki nebūtu savā nozīmē jāpamazina arī tagad. Bēgļu gados dziesmu svētki vispirms notika Vācijā, pēc tam Anglijā. Tagad tie notiek arī Ziemeļamerikā un Austrālijā.

Ievadot savu referātu par mūziku Latvijā, A. Šturms nolasīja okupētās Latvijas komponistu savienības priekšsēža runu ko viņš ieguvis Rīgas apmeklējumā pērngad. Latvijā komponistiem esot divi strāvojumi: viens paklausīgs partijai, otrs mēģina atrast patstāvīgu bazi. Latvijā samazinājušies jaundarbi koriem, bet vairojušās operu kompozicijas, simfoniskā mūzika un citi lieli darbi. Komponistam Latvijā lielākas izredzes redzēt savu darbu uz skatuves un televīzijā, ja tajā ir politiska nokrāsa. Leons Reiters Latvijā neesot lielā cieņā. Tagad Latvijas komponisti drīkstot pievērsties rietumu komponēšanas tehnikai, bet trūkstot informācijas par šejienes skaņdarbiem.

A. Šturms ilustrēja savu referātu ar dažu darbu atskaņojumiem skaņu platēs. Atskaņojums tomēr bija slikts un brīžiem pat neizdevās, jo Latvijā ražotās plates nebija piemērotas šejienes modernajiem atskaņotājiem.

Par latviešu mūziku rietumu pasaules skatījumā referēja Toronto viesis prof. Tālivaldis Ķeniņš. Viņš referātu iesāka ar secinājumu, ka jauno komponistu mums tikpat kā nav. Viņš pats sevi apzīmēja par „vecmodīgu un konservātīvu". Latviešu mūzika starptautiskā forumā ienākusi ar Jurjānu Andreju. Latviešu oriģinālmūzika radīta ar tautas atmodas centieniem pārējās kultūras nozarēs. Latviešu mūzikas dzīvi pēc 1920. gada noteicis Jāzeps Vītols. Referents sevi pieskaitīja pie viņa pēdējiem skolniekiem. Konservātorija tomēr noteikusi Latvijas mūzikas virzienu. Vītols bijis labs paidagogs ar Eiropas slavu. Visi gājuši pie viņa pēc padoma, bet akadēmiski viņš nostājies pret moderno mūziku. Vītola skola bijusi laba, tikai katram studentam tā bijusi jāinterpretē citādi, ne šabloniski, kā tas parasti noticis. Tagad vispārējā mūzikā valda „neīstā (jeb antimūzika". Latvieši nav šo mūziku pārstāvējuši, atskaitot Poni. Latvieši gan ir uzņēmīgāki pret citām modernām mākslām, kā gleznieciību vai dzeju, jo abstraktās dzejas vārsmas lasāmas rītos un vakaros, taču neko nesaprotot. Daļa komponistu aizrāvušies ar koklēm vai ģitarām, kas neguva referenta atzinību. Čellists Jānis Lauva no Austrālijas, tagad studē Ženēvā ar Austrālijas valdības atbalstu. No ērģelniekiem labas sekmes guvuši Aldis Lagzdiņš Ņujorkā un Anita Rundāne, kas studē Parīzē. Viņa piedalīsies kā dziesmu svētkos Ķelnē, tā Klīvlandē. Referents atskaņoja izvilkumus no dažu šo komponistu darbiem.

Pēc referāta bija debates par abu Kultūras dienu tematiem. Otrā dienā bija pulcējušies ap 120 apmeklētāju.

Kultūras dienu atzinumi:

● Valodas gads bijis nozīmīgs, pievēršot uzmanību valodas jautājumiem; tas nebūtu atkārtojams vai turpināms, bet šīs idejas mērķiem jābūt kultūras dienu pamatos. ● Trimdas gleznotāju jaunākā paaudze tagad piekopj pazīstamus gleznošanas virzienus, pievienojot latviskus elementus. ● Dzimtenē gleznošanu kontrolē, bet pēdējos gados vērojama meklēšanās rietumu virzienā. ● Jūtas un pārdzīvojumus var apvienot bezpriekšmetu gleznieciībā. ● Trimdas gleznieciības līmenis var sacensties ar gleznotājiem Latvijā. ● Saskarē ar dzimtenē dzīvojošiem zinātniekiem un literātiem viņu darbi jāvērtē atsevišķi. Pieņemams latviskais, bet noraidāmi krievu un prapagandas ietekmē radītie darbi. Jāseko valodas attīstībai Latvijā, izvērtējot sniegumus. ● Klausītāji atzinīgi vērtē mēģinājumus iepazīstināt ar Latvijas mūziku, kā arī dažādības veicināšanu mūzikas dzīvē svešumā ar laikmetīgiem centieniem.

Vk

Komponists Tālivaldis Ķeniņš no Toronto trīs raksturīgākās pozēs Kultūras dienās Ņujorkā.
Bruno Rozīša uzņēmumi

Igauņi nostājas pret sakariem

BALTIEŠU INFORMĀCIJAS DARBINIEKU SANĀKSME ŅUJORKĀ

Ar lielo italiešu pasažieŗu kuģi Christofo Colombo 19. janvārī Ņujorkā ieradās no padomju zvejas kuģa nobēgušais lietuvietis, 34. gadu vecais Vitauts Gadliauskas, baltiešu informācijas sanāksmē Ņujorkā ziņoja lietuviešu pārstāvis A. Bučmis. Lietuviešu jūrnieks bijis maza padomju zvejas kuģa Višera apkalpes loceklis, kas strādājis par radiotelegrafistu. Visā apkalpē bijušas tikai 8 personas. Augusta sākumā zvejas kuģis atradies labošanā krievu Melnās jūŗas ostā Kerčā, bet pēc tam bijis jādodas uz Odesu. Šinī laikā kapteinis nolēmis bēgt, ko paziņojis kuģa apkalpei. No 8 apkalpes locekļiem septiņi kapteiņa plānam pievienojušies, bet viens atteicies. Kapteinis plānojis bēgt uz Turciju, bet tad apkalpe pārrunājusi Kudirkas gadījumu un izšķīrušies par Grieķiju. Kuģi atstājuši 10. augustā, bet aziltiesības Grieķijā saņēmuši četraš dienas vēlāk. Bēgļi ievietoti Lavriones nometnē Atēnās.

Lietuviešu jūrnieks 20. janvāŗa preses konferencē Ņujorkā samērā maz ko pastāstījis. Viņš bijis nobijies un mazrunīgs. Jūrnieki citu zemju ostāš nedrīkstējuši zvejas kuģi atstāt. Radiotelegrafista pienākums neesot ziņot visu patiesību. Piemēram, ja notiktu nelaime, kuŗā bojā ietu 20 cilvēku, varētu ziņot, ka galu dabūjuši tikai 5. Šo skaitli nedrīkstot pārsniegt. ASV lietuvieši piedāvājuši bēglim darbu, bet viņš izteicis vēlēšanos kalpot amerikāņu zvejas flotē.

Septembrī noticis arī kāds cits sekmīgs bēgšanas mēģinājums. Šinī laikā dejas grupa „Rūta" no Lietuvas apceļojusi Eiropu, uzstājoties dažādās valstīs. Kāds šīs grupas loceklis aizbēdzis. Viņš Atēnās ievietots tajā pašā nometnē, kur jau atradušies padomju zvejnieki. Dejotājam kārto vīzu iecelošanai ASV. Drīzumā sagaida viņa ierašanos Ņujorkā.

Kā lietuviešiem, tā igauņiem bijusi saskare ar abu tautu „kultūras sakaru komitejām" abās zemēs, bet nesekmīgi. Turpretim latviešiem ar sadarbību sekmējies, kā to rādījis Rīgas „tūristu" apciemojums decembŗa beigās Ziemeļamerikā un Mērnieku laiku izrādes dažādās vietās ASV.

Pirms nepilna gada pie lietuviešiem ASV viesojās solisti no Lietuvas. Daži lietuviešu trimdas laikraksti nepieņēmuši sludinājumus šo sarīkojumu izziņošanai. Toreiz arī lietuviešos bijusi manāma šķelšanās. Tā kā pēdējā laikā šādi apciemojumi nav vairs notikuši, tad lietuviešu sabiedrība nomierinājusies.

Daudz krasāka nostāja bijusi igauņiem. Filmu izrādes Zviedrijā no turienes plašās igauņu saimes apmeklējuši tikai ap 100 personas. Brīvā igauņu prese nostājusies pret šiem sarīkojumiem un Igaunijā ražotāš filmas vairs neizrāda. Padomju sūtniecībā Otavā, Kanadā, strādā igaunis Vēbers. Kāds cits Kanadas igaunis Lobs ielūdzis ciemoties igauņu māksliniekus „no otras puses". Par to lēmusi igauņu centrālkomiteja, kas Lobam paziņojusi, ka šādam ielūgumam nepiekrīt. Apciemojums nav noticis. Tāpat igauņu centrālās organizācijas nav piešķīrušas līdzekļus jaunatnei, ja tā nedarbojas nacionālā garā vai gatavojas sadarboties ar Igaunijas okupācijaš varas iestādēm. Neviens igauņu centrālāš organizācijas loceklis nedomā apmeklēt okupētās Igaunijas mākslinieku sarīkojumus brīvajā pasaulē, un nav to darījis, kā tas bijis ar latviešiem.

Igauņu preses pārstāvis H. Raudseps nosodīja latviešu centrālo organizāciju vadītāju nostāju, apmeklējot kā Mērnieku laiku izrādes, tā Rīgas „tūristu" sarīkojumu Ņujorkā. Tā kā H. Raudseps ir arī igauņu centrālās komitejas loceklis, viņš šos apstākļus solījās pārrunāt nākamajā igauņu CK sēdē, kas notiks 10. februārī. Viņš ierosināšot sadarbības jautājumu pārrunāt baltiešu pasaules apvienības nākamajā sēdē.

ASV prezidenta Niksona amatā ievešanas ceremonijas laikā nodevuši prezidenta asistentam savu dāvanu — 13 mārciņu smagu bībeli ar ilustrācijām igauņu valodā. Tā iespiesta Toronto pirms Ziemsvētkiem. To var iegādāties katrs. Cena 40 dolaru. Prezidenta amatā ievešanas sarīkojumā Kenedija centrā Vašingtonā dziedāja igauņu sieviešu koris no Baltimoras un uzstājās lietuviešu dējotāju grupa tautas tērpos no Klīvlandes.

Igauniete Anne Treumuta kļuvusi vadošā policijas postenī Džeksonas pilsētiņā Ņudžersijā, netālu no latviešu Priedaines. 30 gadu vecā igauniete pagājušās vēlēšanāš ievēlēta pilsētas domē kā republikāņu partijas pārstāve. Viņa vēlēšanās pārspējusi iepriekšējo pilsētiņas galvu.

Neatkarīgā Igaunijā bijis paradums 4. janvārī atcerēties visus kritušos. Šo paradumu turpina trimdā, bet to atceras pirmajā janvāŗa svētdienā. Šogad tas noticis 7. janvārī. Igauņi sagatavo Goda grāmatu, kur būs iespiesti visu to igauņu vārdi, kas krituši cīņās, miruši izsūtījumā vai cietumos kopš 1940. gada. Igauņu laikraksts Vācijā šos vārdus publicējis vairākos turpinājumos, ja kāds trūcis, lasītāji sarakstu papildinājuši. Tagad šo sarakstu iespiedīs grāmatā. Tā igauņi iecerējuši dokumentēt visu kritušo un mirušo vārdus, kaš savu dzīvību atdevuši par Igaunijas brīvību un cīnījušies pret komūnismu.

Lietuviešu ģenerāļa S. Raštiķa memuāru 3. sējums divu mēnešu laikā izpirkts 1500 eksemplāros. Lietuvieši rīko 50 dolaru pusdienas armēņu centrā Ņujorkā, lai iegūtu līdzekļus sava kultūras centra celšanai Bruklinā. Armeņu zālē ir 500 vietas, kas visas jau rezervētas.

Ar dzejnieka H. Visnapū godalgu igauņiem šogad godalgots dzejnieks Aleksis Rannits. Lietuvieši savu labāko literātu nolēmuši nolēmuši paziņot laikraksta Darbininkas sarīkojumā Bruklinā.

V. I.

Ļenins patiesības gaismā

(Nobeigums)

Sakarā ar krievu - japāņu karu, Japānas sūtnis Zviedrijā uzturēja sakarus ar krievu revolūcionāriem, arī ar V. Uljanovu. Viņa vārds bija pīkv. Motorīzo Akaši. Ar japāņu naudu sāka iznākt jauns laikraksts Vperjod (Uz priekšu). V. Uljanovam izdevās iesaistīt jaunus līdzstrādniekus: Anatoliju Lunačarski, Meijeru Vallachu (vēlāko Ļitvinovu), A. I. Rikovu un filozofu A. A. Bogdanovu. Kopš 1901. g. Krievijā organizēja „Policijas sociālismu". To organizēja krievu „Ochrana" (slepenā policija) un to vadīja S. V. Zubātovs. Viņš nodibināja valdības atbalstītas arodbiedrības, kur varēja izturzāt arī saimnieciskas prasības, bet lojālitātes noskaņojumā.

Kādu laiku šai organizācijai bija ziņāmi panākumi. Bet 1904. g. beigās šī kustība sabruka. Bija vajadzīgs kāds aktīvs vadonis, par kādu kļuva priesteris Georgijs Gapons. Viņš bija ukraiņu zemnieka dēls, kas jūsmoja par L. Tolstoja „nepretošanos ļaunumam". Viņš bija iestājies pareizticīgo baznīcā, bet bija vairāk sociālreformātors nekā priesteris. Policija atbalstīja viņu. Viņš vadīja 200.000 lielu Puķilova fabrikas strādnieku gājienu kopā ar sievām un bērniem uz Ziemas pili, lai iesniegtu caram petīciju. Bet gājiena dalībniekus sāka apšaudīt un tā 9./21. janvāris kļuva par revolūcijas sākumu, un to nosauca par „Asiņaino svētdienu". Tā krievu tauta pazaudēja ticību cara labvēlībai.

1905. g. revolūcijas vadonis bija Trockis (Ļevs Davidovičs Bronšteins). Viņš iekļuva Krievijā caur Ķijevu jau 1905. g. pavasarī, bet situācija vēl nebija nobriedusi. Tāpēc, policijas vajāts, viņš devās uz Somiju. Viņam tur pievienojās Parvus no Vācijas. Krievu flotes lielā neveiksme pie Cušimas 1905. g. 27. maijā radīja pirmo eksploziju: kaŗakuģis „Kņazs Potjemkins" sadumpojās, devās uz Rumāniju, kur to internēja. Jau bija izcēlušies nemieri Baltijas valstīs, Polijā un Kaukazā. Septembrī noslēdza apkaunojošo miera līgumu ar Japānu. Nopietni nemieri uzliesmoja pilsētās.

V. Uljānovs tanī laikā studēja ielu cīņu paņēmienus Ženēvas bibliotēkās un sūtīja savas instrukcijas revolūcionāriem, apmācot viņus ieroču gatavošanā. Viņš ieteica aplaupīt bankas, lai gūtu līdzekļus, bet tos sagādāja priesteris Gapons, Ļitvinovs un citi... no japāņiem. Ap šo laiku Pauls Miļukovs nodibināja liberālo krievu konstitūcionālo demokratu „kadetpartiju." Kad 1905. g. oktobrī Krievijā izcēlās streiks, Trockis atgriezās Krievijā, lai to vadītu. Viņš nodibināja pirmo meņševiku „padomi" („Soviet") Pēterburgā, ko agrāk proponēja Akselrods. To ievēlēja demokratiskā kārtībā fabriku strādnieki (1 delegāts no 500 strādniekiem). Vēlāk tādu pašu padomi nodibināja Maskavā, ko arī kontrolēja meņševiki — Zubrovskis un Chrustaļevs - Nosars. Boļševiki sākumā bija pret šādu organizāciju un to pat boikotēja, jo tā ievēlēta demokratiskās vēlēšanās.

17./30. oktobrī cars publicēja grafa Vites izstrādātu konstitūciju, kas paredzēja caram vēl lielu noteikšanu. Kadeti bija ar to apmierināti. Cara manifests panāca streika izbeigšanu. Cars vērsās pret Padomi Pēterburgā, arestēja tās priekšnieku Chrustaļevu - Nosaru un pēc tam Trockis pārņēma vadību. V. Uļjanovs un Krupskaja, kopā ar priesteri Gaponu nolēma doties uz Krieviju, bet bija jau par vēlu. Pēterburgā nemieri bija apnikuši, un tāpēc 16. decembrī izsludinātais streiks neizdevās. Trockis jau bija arestēts, drīz pēc tam arestēja Parvusu un citus vadoņus. Maskavā cīņa turpinājās mazliet ilgāk, bet decembŗa beigās cīņas izbeidzās. Cars nolēma pakāpeniski izbeigt izdarītās koncesijas. Revolūcijas ieguvums bija tas, ka Trockis bija panācis boļševiku un meņševiku sadarbību un kādu laiku padome izjuta savas ietekmes pieaugšanu.

1906. g. V. Uļjanovs apmeklēja Maskavu, bet pēc dažiem mēnešiem atrada par drošāku apmesties Somijā. Pļechanovs nemaz neieradās Krievijā, bet Akselrods un Martovs pēc streika izbeigšanās devās atpakaļ uz ārzemēm. Trocki un Parvusu no cietuma izsūtīja uz Sibiriju. No Pēterburgas Padomes 300 delegātiem, 284 atbrīvoja.

1905. g. revolūcija īstenībā sākumā bija spontāna kustība. Pieredze cīņā izveidoja jau vairākus profesionālus politiķus. Partijā attīstījās atbildības apziņa, sakarā ar darbību Valsts domē. Izrādījās, ka šo to var sasniegt ar miermīlīgiem paņēmieniem. 1906. g. pavasarī sanāca partijas kongress Stokholmā. Meņševikiem bija kontrole Pēterburgas Padomē, viņiem bija arī vairāk līdzekļu un darbinieku. Viņi nobalsoja pret „ekspropriācijām", banku, veikalu un valsts iestāžu aplaupīšanām. Tā bija ienesīga nodarbošanās: tā, piem., ielaužoties Savstarpējās tirdzniecības kreditbankā 1906. g. ieguva 800.000 rubļu. Tā kā lietoja bumbas, tad cieta vairāki nevainīgi cilvēki. V. Uļjānovs bija pret šādu lēmumu un panāca to, ka nodibināja Militāri techniskā biroja pašapsardzības grupu, kuŗai bija uzdevums cīnīties pret tā saukto „melno sotņu". V. Uljānovs vadīja šo grupu, turpināja „ekspropriācijas" un kļuva par vienīgo noteicēju par šo „netīro naudu", dzīvojot Somijā. Viņš guva līdzekļus arī, publicējot laikrakstu Proletārieši, kuŗam bija apm. 30.000 abonentu.

1907. g. pavasarī bija paredzēts partijas kongress Londonā. V. Uļjanovs vervēja sev domu biedrus, sedzot vairākiem no tiem ceļa izdevumus. Kongresā piedalījās 300 delegātu: 200 intellektuāļu un 100 strādnieku. Kongress sākumā sanāca Kopenhāgenā, bet pēc izraidīšanas sapulcējās Londonā. Tur par viņiem gādāja sociālistu vadonis Ramsejs Makdonalds, ar kuŗa starpniecību izdevās noīrēt Brālības baznīcu Vaitčapelas rajonā, Londonā. Kongress bija paredzēts 3 dienām, bet arī pēc 3 nedēļām viņi vēl tur sprieda. M. Gorkijs savāca naudu no angļu draugiem, lai palīdzētu trūcīgākiem delegātiem. No kāda ziepju ražotāja viņš ieguva pat 3000 angļu mārciņas. Tiklab Gorkijs, kā arī vēsturnieks Pokrovskis pasvītro V. Uļjanova lieliskās runas spējas. Meņševiki gribēja iziet no pagrīdes un atklāti cīnīties demokratiskā garā, bet boļševiki gribēja turpināt pagrīdes darbību. Konference beidzās bez panākumiem.

V. Uļjānovs turpināja dzīvot Somijā, bet Krupskaja katru dienu brauca uz Pēterburgu, lai nodotu viņa rakstus iespiešanai un lai vervētu jaunus biedrus. 1907. g. ziemā bija liels uztraukums Somijā. Izplatījās baumas, ka krievu policija nolēmusi arestēt tur paslēpušos revolūcionārus. V. Uļjānovs un Krupskaja devās uz Zviedriju un tad caur Vāciju uz Šveici. Viņa draugi bija pret ekspropriācijām un pamazām atkrita. 1909. g. Krupskaja pat rakstīja: „Mums vairs nav partijas." Meņševiki panāca laikraksta Proletārieši izbeigšanu un tā apvienošanu ar Pravdu, ko izdeva Trockis Vīnē.

V. Uļjānovs turpināja „ekspropriācijas" Krievijā. 1911. g. bija smags gads viņa dzīvē: partijas vairākums bija pret viņu, nauda izsikusi un bez tam vēl Krupskaja slima. 1912. g. stāvoklis uzlabojās. Viņš sasauca partijas kongresu Prāgā. Īstenībā tā nebija nekāda partijas konference: viņš uzaicināja uz to savus uzticamākos domu biedrus, bet saviem pretiniekiem aizsūtīja aicinājumus ar tādu aplēsi, lai viņi tos saņemtu ar novēlošanos. Tomēr lēmumus pieņēma visas partijas vārdā. Konference nolēma izstumt Markovu, kas bija publicējis pamfletu pret V. Uļjānovu, kas gatavojoties pārņemt Trocka laikrakstu Pravda. Policija šad tad to konfiscēja, tad tas iznāca kā Ziemeļu Pravda, vai Strādnieku Pravda, kamēr to pilnīgi slēdza 1914. g. Lai varētu aktīvāk vadīt revolūcionāro kustību, V. Uļjānovs un Krupskaja pārvietojās tuvāk Krievijai uz Galiciju, kas toreiz atradās Austrijas Polijas daļā.

Laika posms no 1906. līdz 1914. g. mazāk populārs Krievijas vēsturē, jo to aizēnoja I pasaules kaŗš un lielinieku revolūcija. Tomēr šis laika sprīdis iezīmē strauju saimniecisku progresu Krievijas straujais saimnieciskais uzplaukums panāca to, ka ārzemju sabiedrības nodibināja savas filiāles Krievijā. Bez tam šai laikā Krievijā sāka izmēģināt demokratisku iekārtu. Neraugoties uz visām nepilnībām, tā tomēr bija parlamentārisma skola. Pat V. Uļjānovs to atzina un teica: „Man nebūs lemts redzēt revolūciju." Cara kļūda bija tā, ka viņš atlaida no premjēra amata grafu Viti vēl pirms Valsts domes sanākšanas, lai gan viņš bija izstrādājis „Oktobŗa manifestu". Viņa pēctecis I. L. Goremīkins bija vecs, īsts birokrats, ļoti maznozīmīgs. Viņš deklarēja, ka nekāda agrārreforma nav pieļaujama. Valsts domē izteica neuzticību valdībai, kas tomēr neatkāpās, bet cars pēc 2 mēnešiem atlaida Valsts domi.

„Kadeti" un „trudoviki" (sociālrevolūcionāri) devās uz Somiju un publicēja „Vibergas manifestu", uzaicinot iedzīvotājus nemaksāt nodokļus un nedot rekrūšus. Arī II Valsts domi atlaida pēc īsas darbošanās. Beidzot cars atlaida Goremīkinu un viņa vietā iecēla Stolīpinu. Tas ir bijis labākais premjērs visā Krievijas vēsturē. Viņš sevišķi pazīstams ar savu labi pārdomāto agrārreformu. Viņa nolūks bijis radīt zemes īpašnieku grupu, kas nebūtu ieinteresēta revolūcijā. Bet viņam bija liela opozicija. Revolūcionāri saprata, ka šī reforma ruinētu viņu plānus. Bet vēl lielāka opozicija bija izveidojusies carienes aprindās, sevišķi slavenā Raspūkiņa ietekmē. Stoļipinu nogalināja 1911. g. 14. septembrī Ķijevā, oficiālā vizītē Rimskija Korsakova operas Cars Saltāns izrādē. Viņu nogalināja terrorists Dimitrijs Bogrovs.

Stoļīpina ievadītai agrārreformai bija labi panākumi. Līdz 1916. g. jau 6.200.000 zemnieku bija kļuvuši par zemes īpašniekiem. Stoļīpina vietā cars iecēla grafu Vladimiru Nikolajeviču Kokovcovu, diezgan spējīgu administrātoru. Viņa laikā jau sāka pieaugt revolūcionāras tendences. Ļ. Tolstoja nāve izraisīja plašas demonstrācijas. Ap 1912. g. pieauga streika kustība. 1912. g. aprīlī kalnrači Ļenas upes zelta raktuvēs pārtrauca darbu. Policija sāka viņus apšaudīt. Tā bija mazāka apmēra „asiņainā svētdiena". Valsts dome aizsūtīja izmeklēt Ļenas notikumus Aleksandru Kerenski, kas šo notikumu ietekmē savos uzskatos kļuva kreisāks.

Liela nozīme to laiku notikumos bija krievu slepenai policijai, ko sauca par „ochrānu", kuŗā darbojās dubultspiegi. Sevišķi raksturīgi ir divi —Ivaņs Azefs un Romans Maļinovskis. Azevs bija nabadzīga ebrēju drēbnieka dēls, dzimis Grodņas guberņā 1869. g. Viņš bija vienā un tai pašā laikā ochranas aģents, kā arī Sociālistu - revolūcionāru partijas dibinā-

(Turpinājums 19. lp.)

Programmas veicēji Hamiltonas latviešu gaidu un skautu vecāku padomes rīkotā jautrajā pēcpusdienā, priekšā no kreisās G. Upīte, Dz. Majoriņa un N. Pulcina; 2. r. — D. Lapiņš, E. Dāvidsons, A. Dābola, I. Pulciņš, M. Šuškova, V. Skrīna un I. Jēkabsona; aizmugurē — A. Bite, A. Grinbergs, U. Tora, P. Roze, R. Makarēvics. Foto: J. Gailītis

RELIĢISKĀ DZĪVE

Atomi un es

Es dzīvoju divstāvu mājā. Lai nokļūtu otrā stāvā, man jākāpj pa kāpnēm uz augšu, lai nokļūtu lejā, man jākāpj lejā. Reiz es biju otrā stāvā, un tālrunis, kas ir pirmā stāvā, zvanīja. Es steidzos, lai nokļūtu pie tā, kamēr vēl atkārtojās ritmiskie zvani, bet — es „nobraucu" uz muguras pa kāpnēm uz leju. Sasisti elkoņi, zilumi uz miesas... Es tagad vairs nesteidzos, lai laikā satvertu klausuli.

Cilvēki, kuŗus mēs saucam par zinātniekiem, saka, ka viss sastāv no atomiem: kāpnes, galdi, krēsli, grāmatas, mājas, auto, arī mans ķermenis. Un starpības starp šiem atomiem arī neesot nekādas: kāpnes nodilst, galdi un krēsli salūst, mājai grīdas sāk čīkstēt, auto novecojas, mana miesa sadilst un nomirst...

Vai tā ir patiesība un visa patiesība? Padomāsim. Zinātnieks var paņemt krēsla kāju un to sadalīt atomos. Viņš varētu paņemt arī manu kāju un to saberzt atomos. Un ja es atdotu sevi, lai mani pārvērš atomos, vai es būtu pilnīgi iznīcināts?

Starpība starp mani un auto ir, ka es varu domāt par auto, bet automašīna par mani ne. Šaubos, vai viss materiālais universs — saules, zvaigznes, mēness, planētas spēj par mani domāt? Kad es aizveru acis, es varu „redzēt" auto, grāmatas, cāļa cepeti galdā, zvaigznes, tālruni, pazīstamu cilvēku sejas. Šie tēli ir manī. Ja zinātnieks saskaldītu mani atomos, vai viņš atrastu šos tēlus? — Tās ir manas domas, mani sapņi, manas ilgas, manas vēlēšanās, un to visu nevar sadalīt atomos!

Piemēram, manī ir kaut kas, ko sauc par gribu. Ar savas gribas palīdzību es daru vienu lietu un nedaru citu, es eju vienā virzienā un atsakos no citiem virzieniem. Šo manu gribu atomzinātnieki nevar atrast. Tā ir manī.

Man patīk mūzika, skaistas gleznas (kuŗās var kaut ko saprast!), man patīk brīnišķīgi dabas skati, kā Granikanjons, man patīk gudras grāmatas. Atomi nav apbalvoti ar patiku vai nepatiku. Tātad manī ir „kaut kas", kam patīk un nepatīk. Vai atomi var un prot mīlēt viens otru, draudzēties savā starpā, ciest, smieties, raudāt...

Tātad manas smadzenes, manu sirdi, mani visu var saskaldīt atomos, bet manu prātu, manu gribu, manas jūtas, manas domas — visu to, kas sastāda manu personību, nevar sadalīt atomos. Nesadalāmais no manis ir mans „Es", kas domā, jūt, grib; kam patīk un nepatīk, kas uztraucas vai ir mierīgs, kas saprot vai negrib saprast pasauli, arī pašus atomus. Šis „Es" nepieder pie atomu pasaules.

Šis „Es" ir nedalāms. Tas ir nemirstīgs. Tas dzīvos mūžīgi, vai nu ar Dievu vai bez Dieva, atkarā no tā, vai šis „Es" mīl Dievu vai nemīl. Dzīve bez Dieva šajā pasaulē ir nožēlojama, kur vēl visā bezgalīgā mūžībā. Dzīve ar Dievu jau šinī saulē ir laime, kur vēl visā bezgalīgā mūžībā!

Svētie raksti mums pagalvo, ka mēs esam nemirstīgi un mūsu garīgais cilvēks sastāv no „nemirstīgiem" jeb „garīgiem" atomiem", ko nevar saskaldīt. Mēs nemirstam, mēs pārvēršamies.

Tie bija mani atomi, kuŗus es sasitu, krītot pa kāpnēm. Šie atomi atkritīs, bet „Es" paliksu. Šī „Es" daļa manī ir no Dieva, kas ir mūžīgs, tādēļ mans „Es" ir mūžīgs.

Februāris

Dienas manāmi kļuvušas garākas. Tas nozīmē, ka naktis kļuvušas īsākas. Saule dienā jau kausē sniegu un ledu. Pie mana darba istabas loga ir ceriņu krūms. Kad atveru logu, lai ielaistu istabā ozonu, es pētu, vai pumpuri nav sākuši jau piebriest. Saprotams, prātīgs cilvēks tā nedarītu, jo veselais prāts saka, ka atrodamies pašā ziemas vidū. Tādēļ vēl sagaidāmi visādi atmosfairiski pārsteigumi Tomēr savā neprātā gribu sacīt, lai nāk kas nākdams, viens ir skaidrs, mēs neslīdam atpakaļ ziemas sākumā vai rudenī, bet ejam pretī pavasarim!

Februāris virza mūsu domas uz priekšu, uz nākotni, un ne uz kaut kādu nezināmu nākotni, bet uz gaišu, jauku, priecīgu, siltu, patīkamu aromatu pilnu pavasari, jo saule kāps arvien augstāk ziemeļu puslodes debesīs un sildīs, puķes ziedēs un smaržos, putni čivinās un dziedās. Tā ir nākotne ar dzīvību, kas palīdz paciest šodienas sniega virpotnes un panest sala radītos drebuļus. Bet slimniekam paliek vieglāk, kad viņš zina, ka nāk pavasaris un ka tas varbūt kaut kādā veidā padarīs brīnumu, ka slimība izbeigsies, spēki atgriezīsies un dzīvesprieks atplauks.

Tāpat garīgā dzīvē mēs visis bez izņēmuma virzāmies pretī vienai zināmai noteiktai, brīnišķīgai nākotnei, kuŗā ir Dievs un pilnība, godība, „ko acs nav redzējusi un auss nav dzirdējusi, un kas nevienam cilvēkam prātā nav nācis." Lūk, tādu nākotni Dievs ir sagatavojis tiem, kas Viņu mīl! Vienalga, kādi visādi pārsteigumi vēl var nākt dzīvē, tas viss ir pārejošs. Februāris aicina neapstāties pusceļā!

Drosme

Ir divējādas drosmes. Karavīrs var izrādīt lielu drosmi kaŗa laukā. Ugunsdzēsējs var parādīt lielu drosmi, glābjot cilvēkus degošā mājā. Peldvietas uzraugs var izrādīt lielu drosmi, lēcot dziļos ūdeņos, lai glābtu slīcēju. Tā ir drosme, neapšaubāmi.

Bet ir vēl otra veida drosme, sauksim to par garīgu drosmi. Piem., Jēzum nekad netrūka drosmes darīt labu vai teikt īsto vārdu īstā vietā un laikā. Ja Jēzum bija izdevība dziedināt kādu slimnieku sabatā (svētdienā), Viņš to darīja, lai gan tajos apstākļos un laikos cilvēki domāja, ka labu darīt svētdienā ir grēks. Darot labus darbus katrā laikā, Jēzus iemantoja daudz ienaidnieku, bet Viņam nebija ne mazākās bailes pateikt patiesību, ka Dievs ir Viņa Tēvs, un tā kā Dievs strādā vienmēr, tā arī Viņš (Jēzus) bija gatavs palīdzēt katram cietējam katrā laikā.

Par tādu drosmi Jēzus dabūja ciest. Jēzu sagūstīja, tiesāja un piesprieda Viņam nāves sodu — par labiem darbiem, par labiem vārdiem! Jēzus varēja izbēgt savam „liktenim", ja Viņš būtu cietis klusu, bet viņš bija nācis apliecināt patiesību.

Tā ir garīga drosme: visur un vienmēr runāt patiesību, visur un vienmēr darīt labu, visur un vienmēr būt godīgam, un tādam palikt visur un vienmēr, lai notiek kas notikdams.

Tāds bija Jēzus. Viņš nevienam nebija nekā ļauna darījis, tomēr Viņu neieredzēja viena zināma cilvēku šķira. Viņš bija nācis cilvēkus glābt, arī savus ienaidniekus. Kad Jēzu piesita krustā, likās, ka visa pasaule būtu pret Viņu. Bet Dievs bija Viņa pusē. Un tas ir pats galvenais. Kas sevi nodevis Dievam, tas iemantojis garīgo drosmi. Mīlēt Dievu nozīmē būt garīgi drošam.

Karlina Blūmfelde

KAD SAPNIS IZBEIGSIES . . .

(Dzejolis uzrakstīts 80 gadu jubilejā)

Reiz bija vasara
Un ziedonis.
Tad jaunā sirsniņa
Bij saules pielieta.
Nu balta galviņa
Uz krūtīm noliekta
Un rokas saliktas ,
Uz klēpja atdusas,
No grūtiem darbiem tās.
Lai atpūšas,
Jau krēsla nolaižas,
Un saulriets tuvojas,
Kad gaita apstāsies,
Tad sapnis izbeigsies. —

CIK TU ESI JAUNS VAI VECS?

Cilvēks ir tik jauns, cik jauna ir viņa ticība, bet tik vecs, cik veca ir viņa neticība.

Cilvēks ir tik jauns, cik jauna ir viņa cerība, bet tik vecs, cik veca ir viņa bezcerība.

Cilvēks ir tik jauns, cik jauna ir viņa mīlestība, bet tik vecs, cik veca ir viņa nemīlība.

Ticība, cerība, mīlestība nekad nenovecojas. Kur tās piemājo, tur vienmēr rodas kaut kas jauns.

MANS DIEVS APMIERINĀS KATRU JŪSU VAJADZĪBU

Tie ir apustuļa Pāvila vārdi draudzei Filipu pilsētā (Fil. 4:19). Kas var sacīt par Dievu — „mans Dievs", tas jau ir pakāpies garīgās dzīves kalngalos.

Dievs piepilda vajadzības, ne vēlēšanos, ne mūsu iegribas. Mums daudz iegribu, kas neatbilst mūsu vajadzībām. Ja Dievs piepildītu visas mūsu iegribas, mēs būtu nelaimīgi cilvēki.

Evaņģelists Mūdijs savā laikā teica:

„Mans Dievs" — firmas nosaukums un firmas čeks.

„apmierinās" — apsolījums maksāt.

„katru vajadzību" — summa uz čeka.

„pēc savas bagātības" — konts bankā,

„godībā" — bankas atrašanās vieta,

„caur Jēzu Kristu" — paraksts uz čeka.

Lai šo čeku varētu iekasēt, vajadzīgs mūsu ticības paraksts.

Kristīgs latviešu
radio raidījums

PRIEKA VĒSTS

katru svētdienu pl. 2.45 p.p.
no Niagaras WHLD raidītāja

Vilnis 1270 AM

Vadītājs Dāvids Miķelsons
60 Stevenson Rd., Rexdale,
Ont., tālrunis: 749-0832

LŪDZU KLAUSIETIES
Toronto Latviešu misijas
raidījumu 17. gadagājumā
radio
BRĪDIS AR DIEVU
katru svētdienu, no
pl. 9 — 9.30
Niagaras WHLD raidītājs
(vilnis 1270)
Informācija — tālr.
Toronto 261-4218.
Adrese: 106 Dorset Rd.
Scarboro, Ont. A. Lakšmanis

Dievkalpojumi Kanadas baznīcās

Arhibīskaps A. Lūsis, 5 Valleymede Rd., Toronto 3, Ont., tālr. 767-2310. Sv. Jāņa draudze, tālr. 921-3327, 209 Balmoral Ave.

Svētdienās dievkalpojumi pl. 11.00; Svētdienas skola pl. 10,30; jauniešu grupa pl. 10 un iesvētes mācība pēc dievkalpojuma. Šāda dievkalpojuma kārtība notiks katru svētdienu visu janvāri.

Māc. Ā. Čops, 38 Balaby Cr., Don Mills, tālr. 449-4087; Sv. Andreja draudze, tālr. 924-1563, Carlton St. un Jarvis St. krustojumā, Toronto 9.

11. febr. pl. 11 dievkalpojums, māc. Juris Cālītis no Holandes Arabū salām pie Venecuēlas krastiem. Pl. 12,30 iesvētes mācība.

18. febr. pl. 3 pēcp. dievkalpojums. Pirms dievkalpojuma pl. 1.30 jauniešu grupa, pl. 4,30 iesvētes mācība.

Māc. A. Briedis, 44 Marilyn Cr., Toronto 16, tel. 757-2739. Toronto Austrumu ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojumi notiek Sv. Barnabas baznīcā, 361 Danforth Avenue.

11. februārī plkst. 2 pēcp. dievkalpojums un svētdienas skola. Tūlīt pēc dievkalpojuma nodarbību stunda pirmsiesvētes jauniešu grupai.

25. februārī plkst. 2 pēcp. dievkalpojums un svētdienas skola. Tūlīt pēc dievkalpojuma iesvētes mācību stunda.

BRAMPTONA

18. februārī plkst. 1,30 pēcp. dievkalpojums Grace United baznīcā.

MONTREALA

Māc. A. Voitkus, 3438 Rosedale Ave., Montreal 28, P.Q. Tel. HU 9-3224. Montrealas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudze Sv. Jāņa baznīcā, 4345 Marcil Ave.

OTAVA

Māc. E. Langē, 364 Pleasant Pk. Rd.; tel. 783-3906, Otavas latv. ev.-lut. Miera draudze Sv. Pēteŗa lut. baznīcā, 400 Sparks ielā.

18. febr. dievkalpojums pl. 2 pēcp. bērniem un jauniešiem. Stunda iesvētāmiem un jauniešiem pēc dievkalpojuma.

HAMILTONA

Hamiltonas latviešu ev.-lut. Kristus draudze, 18. Victoria Avenue South.

11. febr., pl. 5 pēcp. dievk. Pēc dievkalp. baznīcas lejas zālē draudzes vakars ar priekšnes.

18. februārī pl. 10.30 no rīta bērnu dievkalpojums ar sekojošu svētdienas skolu; plkst. 11 dievkalpojums; pl. 10.15 stunda abām Bībeles klasēm.

25. februārī pl. 10.30 no rīta bērnu dievkalpojums ar sekojošu svētdienas skolu; pl. 11 dievkalpojums; pl. 10.15 stunda abām Bībeles klasēm.

TORONTO BAPTISTU
draudzes dievkalpojumi svētdienās pl. 4 pēcp. Walmer ielas baptistu dievnamā (ieeja no 188 Lowther Ave.). Māc. R. Ekšteins.

11. februārī dievkalpojums un draudzes gada sapulce.

18. febr.: Dzīvo un ļauj dzīvot!

25. febr.: Neredzamā pasaule.

Mans mīļais vīrs, mūsu dārgais tēvs, vectētiņš un sievas tēvs

Aloizs Mileiko

pēkšņi aizsaukts mūžībā 1973. gada 31. janvārī Toronto.

Mierā Tavas čaklās rokas,
Klusē Tava mīļā sirds . . .

Mūžīgo mieru un svētlaimi dodi viņam, Kungs!

Dziļās sērās

sieva, meita, dēls, mazbērni un znots

Mincheni atceroties

(Nobeigums)

Drupās un pusbadā palika vecā Eiropa, „dievputniņu" bariem pirms gadsimta ceturkšņa traucot uz plašākiem apvāršņiem jaunos krastos. Salūkuši, ar sarmu matos un pilnākām vai tukšākām kabatām, nu tie atkal lidoja uz dzimto pusi, lai noraudzītos olimpiskās spēles un pasērstu vecajā kontinentā — varbūt pēdējo reizi. No lidmašīnas „jaunkanadietis" izkāpj ziņkārots un arī mazliet bažīgs — vai daudzie prombūtnes gadi atšķirīgajā vidē nebūs izveidojuši svešinieku? Nē, nē — jau ar pirmajiem soļiem Eiropā tas jūtas kā atgriezies mājās. Jāpasmaida pat par savām un citu Amerikas kontinentā patapinātām manierēm.

Slavenā tūristu zeme Šveice. Kalni un kalni — brūngani, pelēki un zaļi, klinšaini un sniegoti, augsti un vareni. Novietots tiem blakus, birzēm rotātais latvju „milzis" Gaiziņš liktos kā kurmja veidots paugurītis. Acis mielojas pie baltajām mājiņām zaļajās ieplakās, bet vai līdzenumu latvietis gribētu dzīvot kādā no tām? Jāšaubās. Italiskajā Kastaņolā aug brīvdabas palmas un zied puķes, kam pat nosaukuma nezinu. No Raiņa reiz staigātām kalnu takām paveras skaists saulrieta skats uz Lugāno ezera liedagu. „Nem dzīvi reāli — tādu, kāda tā ir . . ." — reiz šeit rakstījis lielais trimdinieks, un to atceroties 3 viņa tautieši steidzas atpakaļ uz viesnīciņu un tradicionālajām tūristu vakariņām — foreli ar vīnu. Viss jau ir jauki un skaisti, bet tā vien liekas, ka reālisti-šveicieši liek iebraucējiem samaksāt arī par šīs zemes seno slavu. Visu to pašu var redzēt un pirkt lētāk Austrijas vai Vācijas Alpu rajonā.

Par 125 dolariem Kanadā pirktā Eurailpass biļete garantē triju nedēļu neierobežotu braukšanu ērto Rietumeiropas vilcienu pirmajā klasē, arī vairākos autobusos, upju un ezeru kuģīšos. Šī biļete ir tiešām zelta vērta, un ieteicama ikvienam tūristam. Vilcieni iet ļoti bieži, un ir precīzi — izņemot italiešu, kas parasti kavējas. Robežas šķēršojot nav nekādu muitas kontroļu, un reti kad prasa uzrādīt pasi. Salkušie un slāpušie var sēdēt restorāna vagonos — bez bailēm no bankrota.

Lētākā Alpu valsts ir Austrija. Tās galvaspilsēta Vīne — slavenā kongresu un valšu metropole — paliek atmiņā ar greznajām Habsburgu pilīm un sarkanarmieša pieminekli pie strūklakām un gulbju dīķa. Šur tur vēl redzamas kara sekas, bet jaunajā un plašajā Rietumu stacijā plakāts 5 valodās brīdina tūristu, ka Donava vairs neesot zila, bet gan daudzkrāsaina. Štrausi un Lehārs joprojām dzirdami Vīnes parkos, bet gardāko šniceli gan ēdam Mocarta pilsētā Zalcburgā.

Jaukākais pārsteigums tomēr bija Vācija, sevišķi Bavārija un Reinzeme. Jauka daba, viss zeļ un zied lietpratīgi un rūpīgi veidots, labi kopts. Bonnas Vācija šodien ir bagāta lielvalsts ar mazāko bezdarbu un „cietāko" valūtu pasaulē, un tas redzams ik uz soļa. Vēsturiskās celtnes kādreiz nobumbotajās pilsētās pilnīgi restaurētas, pārējais uzcelts no jauna — moderni, savdabīgi un interesanti. Lielie Toronto preču nami liekas tikai „sīkbodītes", salīdzinājumā ar Minchenes preču namiem, un kur tad pārtikas nodaļu plašums un produktu dažādība — vienā pašā Hērtijā varētu ietilpināt lielos kanadiešu veikalus. Olimpisko spēļu laikā ļoti lēti tur bija dažādi italiešu un vācu augļi, ogas un sulas, visādi padzērieni, zivis un cūkgaļas produkti. Lēts arī piens un saknes, bet dārgāka nekā Kanadā bija lielļopu gaļa, kafija, tēja un bezalkoholiskie dzērieni. Citiem vārdiem — lēti Eiropas koptirgus ražojumi, kamēr importa precēm uzlikts pamatīgs nodoklis. Hitlera laikā diezgan badojušies, vācieši nu ēd, dzer un jūtas omulīgi. Triju nedēļu laikā tomēr neredzēju neviena resnīša vai piedzērušu. Vācijā var arī droši staigāt naktī pa ielām — nedzirdēju, ka visā spēļu laikā kāds būtu piekauts vai aplaupīts — šķiet, pat apzagts ne. „Ordnung muss sein" — vēl joprojām ir vāciešu dzīves pamatlikums. Piekrišanas nav arī narkostiskām vielām, smiņķiem un „kliedzošiem" apģērbiem, nauda un politika nav parasts sarunu temats. Iezemieši kāpj kalnos un sporto, buro ezeros vai vienkārši pastaigājas pa mežu taciņām — gan pulciņos, gan divvientulībā. Pazudusi agrākā vāciskā uzpūtība, taču bija interesanti vērot, ka 1952. gadā saspridzinātās Hitlera mājas drupas un saglabāto „Ērgļu ligzdu" Berchtesgādenes apkaimē apmeklēja ne vien ziņkāri ārzemnieki, bet arī paši vācieši. Ir tas tiešām brīnišķīgs dabas stūrītis, bet vai nu viņi to agrāk neredzējuši?!

Viss reiz nopostītais atjaunots arī pārējā Vācijas daļā, bet Braunšveiga, Hanovera un līdzenums līdz Zalcgiterai Harcu piekājē liekas pelēks kā agrāk. Kādreizējā Hallendorfas nometnē dzīvoja ap 4000 latviešu. Nu tur palikusi tikai viena turku apdzīvota baraka, un sporta laukumā, kur reiz sacentās 120 vieglatlētu 2000 skatītāju priekšā, saaugušas apses galona bundžas resnumā. Fabriku dūmeņi kūp kā agrāk, sabūvēts autoceļu tīkls un no Vatenštetes nometnes palikuši tikai apaļie cementa „bunkuriši" pie vārtiem. Lēbenštetē ir piecstāvu nami un 60.000 iemītnieku, bet Zalderas ciema krodzinieka nu pau iesirmā meita taujāja pēc sava latviešu Kārļa — pirms 25 gadiem tas pazudis bez ziņas un miņas. Kārļu daudz un pasaule plaša — nevarēju līdzēt.

Caurmēra vācietim nav gluži skaidrs, kas īsti ir kanadietis — tas pats amerikānis vien būšot, ko viegli pazīt pa gabalu pēc apģērba un izturēšanās. Olimpisko spēļu laikā Vācijā bija redzams daudz amerikāņu, to skaitā arī kādreizējie G.I. — seržanti un kaprāļi. Tie atcerējās pirmo pēckaŗa gadu idilli, kad par cigarešu paciņu, tāfelīti šokolādes vai nailona zeķēm tiem atvērušies visi vārti. Nu jau sen aiz kalniem tautisko šķīvju un dūraiņu laiks, vācu marka „cietāka" par dālderi, un freilenēm zeķu gana. Gadu ritumā Eiropa pagriezusi Amerikai muguru visā frontē, sak' „Amīt's dīķa viņā malā, var man iepūst dibengalā . . ."

Pūt vai nepūt, bet īgnums par pazaudēto paradīzi un pārmaiņām uz Maršala plāna rēķina „pārdīķnieku" sejās nebija noslēpjams. Viss mainās, paliek tikai atmiņas. Par kaŗu un pēckaŗu stāsta piemineklī Berlīnē un Vīnē, tās dienas atcerēties liek arī dažāda brīnuma jauni cilvēki Minchenē, Nirnbergā un citur, kas sarunājas perfektā vācu valodā. Dzīves ratiņš griežas — nodomā Kanadas latvietis, otrreiz pamādams ardievas vecajai Eiropai.

A. Z.

DV Toronto klubam

vajadzīga

saimniece

Labs atalgojums.

Pieteikties pie Ainas Selgas,

tel. 759-0460

Baltijas archīvs . . .

(Turpinājums no 6. lp.)

Kultūras biroja lietiskās mākPertels infirmēja par tehniskām, ekonomiskām un organizātoriskām problēmām sakarā ar baltiešu archīvu materiālu saglabāšanu.

Sekojošās diskusijās izskanēja izbrīns par zviedru vēstures institūtu un zinātnieku mazo interesi par Baltijas valstu neatkarības laiku. Rakstot par simpoziju, uz to norādīja arī abi lielākie zviedru Stokholmas laikraksti.

O. F.

Kā senās dienās — atkal skolas solā. Bet tas šoreiz bija īss brīdis: viena sestdiena Toronto latviešu biedrības sestdienas skolā, Draudzīgā aicinājuma dienā, kad vecāki un viesi bija lūgti apmeklēt klases un noklausīties mācības. Attēlā: skolotājas A. Cēbereš vadīto latviešu valodas stundu noklausās, no kreisās — Zigrīda O'Brienа, Velta Matušēvica, Māra Stabiņa, Aija Pāvelsone, Dr. Voldemārs Gulēns un Biruta Legzdiņa. Foto: J. Liģers

Kas jauns „Piebaltija"?

Prāgā cirkulē šāds anekdots: Vaclava laukumā stāv divi vīri un apbrīno kādu krievu moskviču un rietumvācu vāģi. Beidzot pirmais prasa otram: „Kā jums liekas, kuŗa no šīm mašīnām labāka?" — „Bez šaubām — moskvičs!" atbild otrs. Pirmais skumīgi paskatās uz sarunu biedru un noteic: „Mašīnas jūs laikam neko daudz nepazīstat." — „Mašīnas es tomēr pazīstu," atsaucas otrs, „bet ne jūs!"

Ka arī krievu pārvaldītajos apgabalos ne vienmēr var stāstīt patiesību, atklājas nelielā rakstiņā Cīņā nodaļā „Pēc kritikas Cīņā". Citēsim to pilnīgi!

„Cīņas 207. numurā publicēta vēstule ‚Nepatīkams brauciens', kuŗā bija stāstīts par nekārtību kupeju vagonos Rīga — Pitalova un Pitalova — Rīga. Tagad saņemta atbilde, kuŗā teikts, ka vēstule plaši apspriesta vilcienu brigādēs un mehāniķu brigadieŗu sanāksmē. Par nepietiekamo kārtības kontroli mehāniķe brigādiere I. Goršolatova stingri brīdināta, izmantotas arī materiālas dabas sankcijas."

„Tātad kritika ievērota, izdarīti vajadzīgie secinājumi. Taču tai pašā reizē lielu izbrīnu radīja pati veidlapa, uz kuŗas bija uzrakstīta atbilde. Veidlapā melns uz balta drukāti tādi brīnumi: ‚SPRS — SCM. Piebaltijas dzelzceļš. Vagonu depo Rīga — pasažieru.' Kas tie par burtu un vārdu savirknējumiem? Un ko ar tādiem saprast? Vai tā dēvēto ‚gimalajiešu lāču' variants?"

„Ja tos padzītu no veidlapas, tad varētu izlasīt ‚PSRS — SCM (pēdējie burti nozīmē Satiksmes ceļu ministrija) Baltijas dzelzceļš. Rīgas pasažieŗu stacijas vagonu depo'."

„Acīm redzot, kā burtlicim paticis, tā viņš burtus un vārdus salicis, bet vagonu depo pieņēmis vistīrāko brāķi, kas nu kļuvis par tā neapskaužamo vizītkarti."

„Nevainojamas atbildes jāraksta uz nevainojamām veidlapām."

BALTIJAS DZELZCEĻU PĀRVALDE

Pilnīgi var pievienoties pēdējam teikumam. Taču pārējā rakstā, allegoriski runājot, paslēpies ne viens vien „moskvičs". Veidlapā melns uz balta iedrukātajos „brīnumos" nenoliedzami ietilpst „gimalajiešu lāču" variants, t. i. ievazājums latviešu valodā ar krievu valodas starpniecību. Taču jāšaubās, ka par to varētu vainot burtlici. Vai patiesi Pad. savienībā burtliciem būtu tāda vara, ka tie kādu priekšā liktu tekstu drīkstētu salikt pēc savas patikšanas? Ja tomēr tā būtu, tad kļūtu saprotams, kur rodas partijas sekretāru runu feļetoni.

Dīvainajā vārdu savirknējumā, kā to nodēvē Cīņa, izlasāmas gan mazliet citādas patiesības. Latvijai nav vairs pašai savas dzelzceļu pārvaldes. Eksistē gluži krieviska iestāde — Baltijas dzelzceļu pārvalde. Šī iestāde pakļauta PSRS Satiksmes ceļu ministrijai un tanī bez Baltijas valstīm ietilpst arī Kaļiņingradas (t. i. Karaļauču) apgabals „Gimalajiešu lāči" tad nu savus nedarbus strādājuši, radot terminu „Piebaltijas". Ja jau „Pribaikaļskij" latviski tulkojams ar „Piebaikāla", tad kālab lai „Pribaltiskij" nebūtu „Piebaltijas" — tā gluži loģiski būtu varējis domāt kāds krievu ierēdnis, kas gatavojis veidlapu un šo to sapratis arī no latviešu valodas.

KAS IR PITALOVA?

SPRS radies ar nostalģisku atkāpi vēsturē, jo vēl trīsdesmito gadu beigās Pad. savienību mēdza saīsināt no šāda pilna nosaukuma: Sociālistisko Padomju Republiku Savienība. PSRS ir pēckaŗa ražojums.

Vēsture, vai jo sevišķi — atgādinājums, cik maz var uzticēties „lielajai, brālīgajai krievu tautai" paslēpies vēl kādā citā ziņojuma vārdā, proti, Pitalova. Toreiz, kad Padomju Krievija slēdza mieru uz „mūžīgiem laikiem" ar neatkarīgo Latvijas republiku un noteica robežas starp abām valstīm, dzelzceļu mezgls Pitalova, kā to dēvēja cara laikā, iekļāvās Latvijas republikas robežās un mums kļuva pazīstams ar Jaunlatgales, vēlāk Abrenes, vārdu. Pilsētiņa kļuva par ceturtā Latgales apriņķa centru.

Taču krievu rēķinos mūžība ir visai īss laika sprīdis. Vēl dzīvi ir daudzi, kas bez meklēšanās rakstos savā atmiņā vien var atsaukt laikus, kad Latvijas robeža stiepās krietni vien uz austrumiem no Abrenes. Tagad, protams, nav vairs ne šādas robežas, ne pašas Abrenes. Pat etnografiskajos rakstos Abrenes tautas tērpa vietā lasām par Ziemeļlatgales tērpu. Tērps, protams, palicis, tikai territorija pazudusi. Atgriezusies cara laika Pitalova ar cara laika guberņu robežām.

„MATERIĀLAS DABAS SANKCIJAS"

Visbeidzot lasītāja acs apstājas pie ārēji nevainīgā pusteikuma „Cīņas" rakstiņā — „izmantotas arī materiālas dabas sankcijas". Strādniekiem padomju paradīzē neapšaubāmi pieder viena privilēģija — maksāt par visu. Maksāt ne vien par savām kļūdām, bet arī par citu nolaidību un nodarījumiem. Apzog pircēji veikalus, mēneša beigās iztrūkumu izlīdzina, atvelkot pārdevējām no algas, rodas nekārtības vagonos, jāmaksā par to no savas kabatas brigadierei, t. i., pret visiem šiem darba cilvēkiem, kas godīgi mēģina nopelnīt savu dienišķo maizi, valsts „izmanto materiālas dabas sankcijas".

„Tautas nodevējs" Andrievs Niedra reiz dzejoja:

Es nebūtu ticēj's ja teiktu
Man citi sveši ļaud's,
Ka mazā, tik mazā kapā
Var aprakt tik daudzi,
tik daudz
Šoreiz būtu jāteic:
Ka mazā, tikmazārakstā
Var paslēpt tik daudzi,
tik daudz!

J.Pujāts

Hamiltonas latviešu skolas Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā par Krišjāņa Barona dzīvi un viņa mūža darbu referēja skolotāja E. Fogele (augšējā attēlā vidū). Foto: J. Gailītis

Ieteicami dāvanu saiņi uz LATVIJU

10 galvas lakati $54.90
5 vilnas lakati ar lielu vai mazu puķu, kā arī austrumnieciskiem musturiem un 5 zīda lakati.

Ar gaisa pastu $63.40
5 vilnas lakati un 6 jardi brokata drāna, piemērota 3 kleitām vai kostīm. $78.50

Imitētie ādas kažoki $108.-
Ļoti vērtīgi. Liela izvēle.

Ekonomisks sainis- $71.
3½ j. labākā kungu uzvalka drāna, 3 j. dāmu ziemas kleitu drāna.

Speciāls No. 1 $62.-
10 mārc. cūku tauki, 10 m. baltie kviešu milti, 10 m. rīsi, 10 m. cukurs.

Vēl daudz vairāk SPECIĀLU saiņu.
Pieprasiet mūsu katalogus.
PASŪTINIET TIKAI CAUR

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street, Fifth Floor
New York, N. Y. 10010
Tel. 982-1530

S v a r ī g i — pārsūtām lietotas drēbes.
Pieprastiet mūsu speciālos ziņojumus!

Mums ir 23 gadu pieredze šai uzņēmumā un daudzi tūkstoši apmierinātu klientu.

PĒDĒJĀ IZDEVĪBA LAIMĒT
21. martā

$33,333.33 $52,909.92

galvenais laimests **laimestos**

I $33,333.33
pārdevējam $3,333.33
II $ 3,333,33
pārdevējam $333.33
III $ 333.33
pārdevējam $33.33

☐ Pievienoju $13.50 par 1 grāmatiņu (10 lozes)
☐ $..... par ..... lozēm ($1.50 katra)
Čeki vai m/O rakstāmi uz 333 Lottery vārda un sūtāmi uz 16 Queen St. N., Hamilton 13, Ont.

Vārds .....
Adrese .....

Apceļojiet Eiropu

BARONA VON BLOMBERGA VADĪBĀ AR AUDIENCĒM PIE DAUDZĀM PASAULSLAVENĀM PERSONĀM, KAM BŪTU VĒRTS DZIRDĒT PAR LATVIJU UN TĀS LIKTENI TIEŠI NO PAŠIEM LATVIEŠIEM. Ceļojums no š. g. 12. — 29. martam uz Amsterdamu, Hamburgu, Stockholmu, Parīzi un Briseli no Ņujorkas.

Ceļojuma izmaksa tikai $1.500.-.

Tuvāka informācija:

BARON FRARY VON BLOMBERG
c/o Mr. Keith Bonn
K.L.M. Royal Dutch Airlines
The Little Building
80 Boylston Street
Boston, Mass. 02116

„Stipra, stipra ir mana tauta"

(Turpinājums no 3. lp.)

ča doto skapja atslēgu. Negaidīti droši tā tēlo „sajukušo", sevišķi izteiksmīgi sniegdama roku Dāvim.

No redzamākiem tēlotājiem jāmin arī Jaņuks (A. Freimanis). Tēlotāja skatuves drosme un apsviedīgums būtu labi iederējis Jura lomā, ko tēlojaE. Legzdiņš. Tas vēl prātā no nesen redzētā Brigaderes Sprīdītis pasaku valsts puišeļa. Grūti ticēt, ka „laimīgās zemes" braucējs no gulbīša spārnu vēdām tik ātri jau gatavs doties — pie altāra... Jaņuka partnere Annule (Daina Brumele) ir ar iezīmīgām raksturotājas spējām un komiski kontrastē ar Jaņuka izrīcību, rāmā pusaudzes nopietnībā prātodama par precībām. Emilija (S. Klepere) ar savu mīlīgo un izteikti latvisko ārieni dzēsa savu nedrošību tēlojumā. Pāris teikumos un pāris gājienos skatuvē raksturotāja varēšanu līdzīgos tēlos parādīja arī E. Eglīte Dāvja lomā. R. Jomas tēlotais paunu žīds Ābrams stājā un izskatā varētu būt katra gleznotāja otas vērts. Grūtāk tēlotājam bija lomā iezīmēt tirgotāja īpašības. Droša skaļā runā un platos soļos bija Rembeniete (A. Putniņa). Jaunā un glītā meitene likās nobijusies no padzīvojušas, precību kārās atraitnes tēla. Bet bailes pārvarēja tēlotājas centība — cīnīties ar sev tik nepiemērotu tēlu. Centība bija arī kalpam Mārcim (J. Miķelsons), kam valgs „trako" sasiešanai bija varenāks nekā tēlotāja drosme kādam kerties klāt...

Mazbērzu māte ir loma, ar ko tālos laikos ievērojamas skatuvnieces ierakstījušas savu vārdu teātŗa vēsturē nedzēšamiem burtiem. Būtu neprātīgi gaidīt no jaunās, rāmās meitenes valdonīgas saimnieces krāsaināku tēlojumu kā J. Pakalne to varēja veikt. Partners tai lugas sagatavotājs Hugo Miķelsons, kas tēloja Mazbērzu saimnieku. Tas lomu veica siltās un jaukās krāsās, bet ar to Mazbērzu mātei nepalīdzēja... J. Pakalne pelnījusi sev gandarījumu: kādu citu, sev piemērotāku tēlu — ar citu, arī piemērotu partneri.

Nebūs gan neviena šīs lugas iestudējuma, kur galvenās lomas Trīnes tēls nebūtu liekams zem lielas jautājuma zīmes gan pirms, gan pēc izrādes.

Mūsu ievērojamā teātŗa kritiķe Paula Jēgere - Freimane par komēdiju Trīnes grēki saka: „Drastiski joki un blēņošanās vien jau tur ir. Īsti papriecināt tajā var tikai visādām ēverģēlībām pa vidu izbārstītie atjautīgie dialogi." Blaumanis ar šo savu lugu tautā nācis tikko pāri trīsdesmit gadiem, pats joku, drastiska humora un sava spēka prieku pilns...

Kas meistara — jokotāja Blaumaņa jokiem Trīnes tēlu veidojot bijis prātā, to laikam neviena Trīnes tēlotāja īsti nav uzzinājusi ar lomu strādājot. Kur sarežģītajā tēlā saskatāmas autora ēverģēlības, kur komika, to nevarēja parādīt arī jaunā (1. vidusskolaş klases audzēkne!) A. Vaivare. Viņas patiesi mīlīgo smaidu nevarēja apsegt ne grims, ne mēlnesība lomas tekstā. Nākošajās dramatiskā pulciņa izrādēs tēlotājaş mīļajam smaidam būs kāda iederīgāka loma. Abi zēni — Vilis (E. Stiebriņš) un Joske (G. Brumelis) savām lomām bija atbilstoši bērni, ar bērnu izdarību. Ati, jauno medicīnas studentu, tēloja J. Liepiņš.

Klausoties skolas direktrises V. Slaviešas uzrunā svētku viesiem, paliek prātā kāds teikums: „Jo bargāka kritika mūsu skolas darbam, jo labāk mēs turpmāk varēsim darbu veikt." — Ar to un savu rāmo, bet vienmēr izlīdzināto stāju un runu tā, gadiem dzīvodama savam skolas darbam, pati nemanīdama, palikusi kā simbols...

No kāda R. Blaumaņa uzņēmuma uz mums skatās lielais tautas rakstnieks. Ar viņa rakstītajām rindām pirms trim paaudzēm tagad uz mums runā jaunie latvieši. Arī viņi ir simbols kaut kam, par ko sen mirušais rakstnieks izbrīnā un pārsteigumā tagad teic tu: „Stipra, stipra ir mana tauta."

Emma Kalniņa - Znotiņa

Katru gadu Toronto latviešu tautas augstskolas ģimnazijas drāmas pulciņš rež. Hugo Miķelsona vadībā pēc pirmizrādes Toronto viesojas lielākos latviešu centros. Pēc izrādes 3. februārī Hamiltonā, turpmākās izrādes vēl paredzētas: 10. febr. Montrealā, 31. martā Londonā un 7. aprīlī Otavā. Augšējā attēlā: Trīne (A. Vaivare), Annule (D. Brumele) un Jaņuks (A. Freimanis); apakšā no kreisās: Rembēniete (A. Putniņa), Dāvis (E. Eglīte) un Emīlija (S. Klepere).

Foto: Verners Cinis

Negaidot mūžībā aizsaukts mūsu mīļais

Ferdinands Lavkineitis

dzimis 1914. g. 16. februārī Latvijā,
miris 1972. g. 11. decembrī Ņujorkā.

Dziļās skumjās
māte un brālis ar sievu.

Valerija Lavkineitis

dzimusi 1885. g. 24. decembrī Latvijā,
mirusi 1973. g. 6. janvārī St. Catharines, Ont. Kanadā.

Mūsu baltā māmulīte
Mūža miegu aizmigusi.

Mīļā pieminā viņu paturēs
dēls ar sievu

Dieva mierā aizsaukta mūsu mīļā

Anna Tomāns **dzim. Silenieks**

bij. Slates pag. Svoku māju saimniece.
Dzimusi Slates pag. Dūcārēs,
mirusi 1972. g. 23. decembrī 90 g. vecumā Līvbērzē.
Apbedīta 1972. g. 29. decembrī Zanderu kapos, 4 km. no Jelgavas

Daudz sāpju viņa še cieta,
Sūrs darba mūžs bija viņai lemts,
Bet ejot mūža vietā,
Tai krusts no pleciem nemts.

Viņu mīļā pieminā paturēs
vedekla, mazbērni un mazmazbērni,
māsa Kanadā un radi visā pasaulē

Dziesma vieno

(Turpinājums no 1. lp.)

(vad. Laimdota Morusa), Montrealas Ačkups (vad. Juris Zilkalns), Otavas Ritenītis (vad. Censis Dambergs), Suzenmarijas Ziemeļnieki (vad. Ausma Krūmiņa), Sv. Katrīnu Jandāls (vad. Hermanis Šteinbergs), Toronto Daugaviņa (vad. Edvins Kalviņš), Toronto Sv. Jāņa draudzes deju kopa (vad. Kārlis Siliņš), Toronto Diždancis un Diždancītis (vad. Zigurds Miezītis). Pārējās tautas deju kopas piedalās no ASV austrumu un viedienes apgabala.

Dziesmu svētku komitejas sarīkojumu nozare jau izkārtojusi galvenos sarīkojumus pa zālēm. Dziesmu svētku simtgades lielais koncerts un simfoniskais koncerts būs Public Auditorium celtnē. Masonic Auditorium zālē notiks divas teātŗa izrādes un tautisks koncerts. Dziesmu svētku atklāšanas koncerts Simts gadu dziesmā liekas būs Hiltona Statlera viesnīcas zālē. Tautas deju lieluzvedumam izraudzīta Arēna un garīgam koncertam Sv. Jāņa katedrāle. Viesnīcu zālēs risināsies svētku balles. Holenden House viesnīcā sakārtos tēlotājas mākslas un daiļamatniecības izstādi.

Dziesmu svētku laikā paredzēti arī divi rakstnieku cēlieni un jaunatnes sarīkojums, kas risināsies Šeratona viesnīcā. Par abu rakstnieku cēlienu kārtošanu atbildību uzņēmusies Latviešu preses biedrība, kas noslēgusi ar dziesmu svētku komiteju rakstveida līgumu. Pērngada beigās Medisonā (Viskonsinā) nodibinājās Latviešu rakstnieku apvienība, organizācijas komitejā esot: priekšsēdim V. Nollendorfam, sekretāram O. Cakaram un loceklim . Zepam. Komitejas 21. janvāŗa sēdē Milvokos bijis arī jautājums par abiem rakstnieku cēlieniem Klīvlandē. V. Nollendorfs minējis dziesmu svētku sarīkojumu nozares vadītāja Z. Reinekes vēstuli, kuŗā norādīts uz līgumu, kas noslēgts ar Latviešu preses biedrību, atbildot uz V. Nollendorfa lūgumu uzticēt viena rakstnieku cēliena rīkošanu jaunajai rakstnieku apvienībai. Z. Reineke savā vēstulē piebildis, ka tas būtu iespējams, ja Latviešu preses biedrības vadība no viena literārā sarīkojuma atteiktos apvienībai par labu.

Ar 27. janvāri uzsākta dziesmu svētku sarīkojumu biļešu iepriekšpārdošana, pasūtinot tās pa pastu ar Latvija Amerikā 31. janvāŗa numurā iespiesto veidlapu visiem 15 sarīkojumiem. Šīs veidlapas būs saņemamas arī no koŗu, deju kopu, organizāciju un draudžu pārstāvjiem latviešu centros ASV un Kanadā. Pasūtinājumus pa pastu pieņems līdz 15. augustam, bet sākot ar martu biļetes varēs arī tieši no kasieriem.

Rīcības komitejas finanču nozares vadītājs U. Kronītis informē, ka pasūtinātās biļetes izsūtīs pa pastu veidlapu pasūtinājumu saņemšanas kārtībā. Reizē ar biļetēm izsūtīs arī veidlapas naksmāju rezervēšanai viesnīcās un informācijas brošūru.

J. E.

TRANS
UZŅĒ
BALTIC
TĀLR. 534-1
PIEMI
Igauņu uz
YONGE MEM
2019 Yonge St
Starp Eglinton
487-2147, vaka
Kvalitātes
eiropiešu

Ļeņins...

(Turpinājums 14. lp.)

tājs, kur vadīja terroristu akciju. 1904. g. viņš nogalināja savu šefu — iekšlietu ministru Vjačeslavu Plēvi. Raksturīgi, ka viņu ne tiesāja, ne notiesāja, tātad viņš saņēma naudu un apkrāpa abas puses. Īsi pirms viņa nāves 1918. g. viņu nopratināja Vācijas ārlietu resora ierēdņi un viņš atzinās, ka viņš bijis vairāk antirevolūcionārs.

Vēl raksturīgāks piemērs ir R. Maļinovskis. Viņš bija 8 gadus jaunāks par V. Uļjānovu, liels naudas izšķērdētājs un dzērājs. Viņš bija krievu un poļu izcelsmes. 1907. g. bija kļuvis par Pēterburgas metalstrādnieku arodbiedrības sekretāru. Ap šo laiku „ochrāna" iesaistīja Maļinovski savā darbā. Viņa uzdevums bija saskaldīt sociāldemokratu partiju. Ļeņins pirmo reizi satikās ar Maļinovski Prāgas konferencē 1912. g. un atbalstīja viņa ievēlēšanu valsts domē kā boļševiku pārstāvi. Tas „ochrānai" bija ļoti izdevīgi. Viņš kļuva par visaugstāk atalgotu aģentu ar 500 rubļu algu mēnesī. Vēlāk alga pieauga pat līdz 700 rubļiem mēnesī. 1914. g. abas puses sāka par viņu šaubīties. „Ochrana" pieprasīja, lai viņš atsakās no Domes deputāta posteņa un piešķīra 6000 rubļu dzīvošanai ārzemēs. Maļinovskis devās uz Galiciju. Boļševiki sāka interesēties par viņa darbību. Tomēr Ļeņina ietekme bija pietiekama, lai viņu glābtu. (Vēlāk gan boļševiki viņu likvidēja). Tātad pasaules kara priekšvakarā tiklab Ļeņins nezināja, kas īsti norisinās viņa partijā, kā arī cars Nikolajs II nezināja, kas notiek viņa plašajā valstī.

I. S.

Daugavas Vanagu nams
PIEDĀVĀ ZĀLI
DAŽĀDIEM SARĪKOJUMIEM
PIEPRASIET TELEFONISKI

125 BROADVIEW AVE.
Tel. 465-5225

Daugavas Vanagu klubs
atvērts biedriem un viesiem
no pirmd. līdz piektd. no pl. 12 dienā — 1 naktī,
svētdienās no pl. 12—9 vakarā

DAŽĀDI DZĒRIENI AR MALTĪTĒM KATRA IZVĒLĒ. SVĒTDIENĀS DZĒRIENI TIKAI PIE MALTĪTĒM

Kanadas lielākais un labākais speciāli
EIROPIEŠU DELIKATEŠU UN GAĻAS VEIKALS
Katru nedēļu kaut kas sevišķs
tip-top MEATS
DELICATESSEN
1727 BLOOR ST. WEST
(pretim Keele pazemja stacijai)
YORKDALE SHOPPING CENTRE
FAIRVIEW MALL
Sheppard Ave. / Don Valley Parkway
ZIGGY'S AT SHERWAY GARDENS
(Queen Elizabeth un Highway 27)
HURON - SQUARE - SHOPPING CENTRE
Cooksville, Highway 10 & 5

Fotografiski darbi
ar izcilu kvalitāti!
Pieprasiet informāciju
par veikaliem jūsu rajonā
pasūtinājumu nodošanai
tālr. 863-1166
Benjamiņa
filmu laboratorija

A. Eglītis — TV RENTAL
17" — $ 8 mēnesī
21" — $ 9 mēnesī
23" — $10 mēnesī
161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE 7-1401

WEST ARKA
PIEDĀVĀ LIELĀ IZVĒLĒ
- DĀVANAS
- ROKDARBUS
- SKAŅU PLATES
- GRĀMATAS

2282 Bloor Street West — Toronto 9, Ontario.
Tel. 762-8751

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD
467 Sherbourne St. Toronto 5, Ont. 924-1408
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA
APBEDĪŠANAS CEREMONIJU
IZKĀRTOŠANA

TRANSPORTA UZŅĒMUMS

BALTIC MOVERS
TĀLR. 534-1403, Toronto

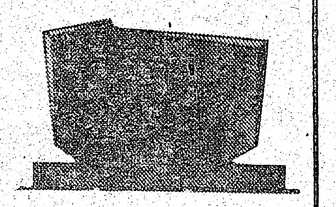
PIEMINEKĻI
Igaunu uzņēmums
YONGE MEMORIAL LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
Starp Eglinton un Davisville
487-2147, vakaros 445-8955
Kvalitātes darbs un
eiropiešu mets

Laikrakstam LATVIJA AMERIKĀ
125 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4M 2E9

Lūdzu sūtiet man LATVIJU AMERIKĀ uz
☐ vienu gadu $21.—
☐ 6 mēnešiem $11.50
☐ 3 mēnešiem $ 6.—
Mr., Mrs., Miss .....
Adrese: .....
.....
Čekus lūdzam rakstīt uz
LATVIJA AMERIKĀ PUBLISHING LTD. vārda.
Datums .....

kas? kur? ko?

Town & Country R. E. Ltd., Realtor
V. PALMA pārstāvis

377 Glengarry Ave., Toronto 12, Ontario
TĀLR. 782-7246
Pērkot vai pārdodot savu nekustamu īpašumu, zvaniet nesaistīgai informācijai — 782-7246. Mājas lielā izvēlē visā pilsētā. Palīdzam sagādāt obligācijas un iemaksas māju pirkšanai uz izdevīgiem noteikumiem.

PAVASARA **LE 1-7353**
delikatešu veikals un konditoreja
361 RONCESVALLES AVE. Īpašnieks St. ČUKULS

A. BĒRZIŅŠ Realty Ltd.
NEKUSTAMI ĪPAŠUMI, APDROŠINĀŠANA
OBLIGĀCIJAS UN NOTĀRS
316 Harbord Street, Toronto, Ont. Tel. 534-8447

DAŽĀDU ZIEDU MEDUS
dabīgs nepasterizēts
Ziedputekšņi (Pollen). Perupieniņš
(Royal Jelly) no
ĒRGĻU LIGZDAS DRAVĀM
30 Dewson Street, Toronto 17. Tālr. 534-0563

A. KRISTAPSONA
gaļas un gaļas izstrādājumu veikals
1095 Queen Street East, Toronto, tālr. 466-5182

VALUDE
DIMANTI — PULKSTEŅI
LATVISKAS ROTAS
Zeltkales
Aldonas ĶIVLENIEKS-KORMS
Veikalā un darbnīcā 964½ Bloor St. W., Toronto 4, Ont. tālr. 533-2837

MĀJU ĪPAŠNIEKI, KAM NEPATĪK KRĀSOT SAVU MĀJU!
Sazinieties ar uzņēmuma īpašnieku — bez starpniekiem
ALUMINUM SIDING
- JUMTA IZBŪVES APŠUVUMI (dormers)
- LIETUS NOVADA CAURULES
- LOGI
- DURVIS
- MARKĪZES (Awnings)
- JUMTU PĀRKARES (Soffit & fascia)

Īpašnieks Artūrs Mīme
CENTURY ALUMINUM INSTALLERS
248-9984
38 Noranda Drive
Toronto 15, Ont.

Kremļa draudi Skandinavijai

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI AMERIKĀ NO VAŠINGTONAS

„Mēs iesākam 1973. gadu saimnieciski stipri, militāri spēcīgi un, pats galvenais, ar panāktu mieru pēc pārbaudījumiem bagāta, ilga kara," tā 2. februāra vēstījumā kongresam pašreizējo stāvokli novērtēja Savienoto Valstu prezidents Niksons. Mums derētu iegaumēt prezidenta vēstījuma daļu, kurā tas iezīmē Savienoto Valstu turpmāko lomu starptautiskā arēnā: „Ārpolitikā mums jāievēro, ka stipra Amerika, kuras vārdam tic un kuras spēku respektē, ir pamats tālākām miera un saprašanās izredzēm pasaulē."

Ar šo konstatējumu Niksons noraida viņam piedēvēto eventuālu daļēju pievēršanos neoizoliācionisma politikai.

Labi informētās aprindās Vašingtonā uzsver, ka 1973. gads būs daudzu un dažādu sarunu gads. Starptautiskās konferencēs tiks daudz runāts, bet gala rezultātā nav domājams, ka kaut kas nozīmīgs tiks panākts.

Vietnamas pamiers ar katru aizvadītu dienu pieņem konkrētākas dimensijas. Starptautiskā kontroles komisija, kurā ieiet Kanadas, Polijas, Ungārijas un Indonēzijas pārstāvji, pēc vienas nedēļas maldīšanās vispārējā apjukumā, beidzot sākusi praktiski darboties. Te jāpiezīmē, ka šī komisija tikai novēros un ziņos tālāk, ko tā redzējusi, un tās uzdevumos neietelp eventuāla sadursmju novēršana. Atsevišķās šīs komisijas grupas jau devušās uz vairākām stratēģiskām vietām „novērot un ziņot", kā karš pamazām pārvēršas pamierā un varbūt pat ilgstošā mierā. Protams, ka tas, kā notikumi te risināsies tālāk, neatkarāsies no Saigonas un Vašingtonas vien. Uzmanīgi ir jāseko, kā savu vārdu turēs Hanojas līdzšinējie sponsori — Maskava un Pekinga.

Tikai tagad Vašingtonā publicētas dažas detaļas no prezidenta Niksona pagājušā gada Maskavas un Pekingas brauciena rezultātiem. Tā Maskavā Brežņevs solījies Niksonam, ka Pad. savienība „atturēsies no soļiem, kas pavairotu starptautisko attieksmju sasprindzinājumu". No otras puses, Pekingā Niksons saņēma Čuenlaja garantiju, ka sarkanā Ķīna apņemas turpmāk domstarpības nokārtot bez militāra spēka vai šī spēka draudiem.

Šie Maskavas un Pekingas solījumi attiecināmi ne tikai uz Indoķīnu, bet uz visu pasauli. Tik tālu viss būtu labi. Vienu mēnesi pēc Vietnamas pamiera līguma parakstīšanas Šveicē paredzēts sasaukt tā dēvēto Indoķīnas konferenci, kurā bez Savienotām Valstīm piedalīsies arī Pad. savienība, Ķīna, Francija, Lielbritānija, Kanada, Polija, Ungārija, Indonēzija, abu Vietnamu un vietkongu vadoņi. Kopā 12 dažādu politisku novirzienu pārstāvji runās, runās un runās. Varbūt ka šajā konferencē vienosies vēlāk pārrunāt arī Kambodijas un Laosas jautājumu. Šī konference patiesībā būs 1954. gada Ženēvas apspriežu turpinājums. Tā būs arī 1962. gada Laosas neitrālizācijas tālākā iztirzāšana. 1954. g. un 1962. gada konferenču protokoliem patiesībā bija tikai papīra vērtība. Lai kā būtu ar pašreizējo jauno pamiera līgumu, Vašingtona ir jau abām kājām izkāpusi no Vietnamas kara purva.

Zināmu pārsteigumu sagādāja Baltā nama paziņojums, ka turpmāko sešu mēnešu laikā prezidents Niksons neplāno nekādas politiskas ekskursijas ārpus Savienoto Valstu robežām. Līdz šim pastāvēja uzskats, ka Niksons jau tuvāko nedēļu vai mēnešu laikā dosies uz Eiropu. Tā kā prezidents paliek mājās, tad iesākusies jau gara prominentu pasaules politiķu rindas došanās uz Vašingtonu.

Lielbritanijas ministru prezidents Eduards Hīts bija tas, kas prezidentam Niksonam pateica, ka Savienotām Valstīm būtu jārēķinājas ar nopietnām konsekvencēm, ja tās palautos komūnistu solījumiem un atvilktu savus bruņotos spēkus no Eiropas. Britu premjērs Niksonam atgādināja, ka Pad. savienība vēl joprojām ir tiešs un nopietns drauds Eiropas drošībai. Viņš brīdināja Savienotās Valstis no „atsevišķu darījumu slēgšanas ar Kremli". Hīts te domāja krievu-amerikāņu sarunas par Eiropā stacionētas karaspēka vienību proporcionālu samazināšanu. Kā zināms, Eiropā vēl joprojām 300.000 amerikāņu karavīru.

„Ja amerikāņi aizies no Eiropas," uzsvēra britu premjērs, „tad daudzas mazas Eiropas valstis būs spiestas padoties Maskavas diplomātiskam, politiskam, saimnieciskam un militāram spiedienam. Eduards Hīts uzsvēra, ka Lielbritanija neļausies ietekmēties no Pad. savienības draudiem, bet dažas mazākas valstis Kremlis var iebaidīt. Hīts neminēja, kas šīs mazās valstis varētu būt, bet ir skaidrs, ka viņš norādīja uz Kremļa draudiem Zviedrijai, Norvēģijai un Dānijai. Ka Hīts nerunāja tukšus vārdus, to apstiprināja pēc dažām dienām ziņas no Vīnes. Kā zināms, Vīnē sākusies sava veida atbruņošanās konference resp. sarunas starp Varšavas un NATO pārstāvjiem par karaspēka atvilkšanu no Eiropas stratēģiskiem smaguma punktiem.

Izrādās, ka pēdējo mēnešu laikā „atbruņošanās ietvaros" Austrumvācijā un Čechoslovakijā pienākuši 1500—2000 jaunākā tipa krievu T-62 tanki. Ar to Kremļa tanku skaits Austrumeiropā jau pārsniedz 8000. Tanī pašā laikā Centrāleiropā atrodas tikai nedaudz vairāk par 5000 NATO tankiem. Kājnieku masu ziņā NATO spēki ne tuvu netiek klāt Varšavas pakta divīziju apmēriem. Tātad Vīnē var runāt un droši vien arī runās gadiem, bet faktisku bruņoto spēku līdzsvarošanu tik un tā nepanāks.

Tā dēvēto SALT sarunu kārtējā Helsinku sesija ir beigusies un sarunas atjaunosies marta vidū Ženēvā. Arī šīs sarunas var ilgt gadiem. Līdzšinējie panākumi ir tik neievērojami, ka runāt par kādu nozīmīgu abpusēju stratēģisko atomieroču ierobežošanas līguma parakstīšanu ir tīrā aušība.

Turpat Helsinkos jau no pagājušā gada novembra notiek priekšsarunas tā dēvētajai Eiropas drošības un sadarbības konferencei. Kad sarunas atjaunosies, tad sūtņu vietā pie konferences galda sēdīsies attiecīgo valstu ārlietu ministri. Sarunās iesaistītas 30 valstis, un tā vien liekas, ka tuvākos mēnešos tālāk par eventuālu konferences dienas kārtības sastādīšanu netiks.

Maskavai Eiropas drošības un sadarbības konference patiesībā vairs nav steidzināma. Tā vēlējās šīs konferences sasaukšanu tikai tādēļ, lai panāktu juridisku pašreizējās Eiropas sadalīšanas akceptēšanu no rietumu valstīm, t.i., akceptēt Austrumeiropas tagadējo robežlīniju. Šo moža darbu jau izdarīja Bonnas kanclers Vilijs Brants. Grūti iedomāties, kā pārējās Eiropas valstis tagadējā koeksistences garā varetu Branta parakstu atsaukt uz līgumiem, ko tas parakstījis ar Kremli, Varšavu un Potsdamu. Tā Eiropas drošības un sadarbības konference arī būs tikai liels runāšanas maratons, pie tam tas var izvērsties par Maskavai nepatīkamu pasākumu, jo daźas rietumvalstis jau tagad Helsinkos sākušas runāt par cilvēka tiesībām un brīvību, kas būtu attiecināma arī uz Austrumeiropu.

Visas šīs labās sadarbības un attieksmju uzlabošanas periodā Vīnē nupat sanākusi vēl viena atsevišķa, šķietami nozīmīga konference. Arī te domāts runāt par sava veida zobena pārkalšanu arklā, bet jau konferences sākumā Maskava pretojās rietumu propozicijai, kurā paredzēts, kādas valstis sarunās piedalīsies. Galu galā varbūt, ka pēc mēnešiem Vīnē runās visas tās pašas 34 valstis, kas jau runā Helsinkos. Dažādās atbruņošanās konferences vairākās vietās norāda uz to, ka Maskava vēlas šo jautājumu sašķelt atsevišķos blokos un tādā veidā radīt pretišķības rietumvalstu starpā.

Par ko Amerikai jāpadomā, ir konsekvences, kādas draud Eiropai, ja amerikāņi patiesi no Eiropas aizietu. Hīta pareģojums ir laikā un vietā, un tas jāpatur prātā. Pārsteidzīga un nelīdzsvarota bruņoto spēku samazināšana Eiropā būtu spēlēšanās ar uguni. Arī Maskava to apzinās, jo ir skaidrs, ka prezidents Niksons Vašingtonā ir vīrs, kas bieži vien maz runā, bet rīkojas ātri un izšķirīgi, nebaidoties likt svaru kausos visu Amerikas spēku. Šī jaunā Niksona doktrīna bija pieminēta prezidenta vēstījumā kongresam. Šis vēstījums varbūt liks padomāt arī Maskavai. Nav šaubu, ka Kremlim nākotnē ar neoficiāli pieteikto jauno Niksona doktrīnu būs jārēķinās un tā jārespektē. Ne runas, bet reāls spēks ir vienīgais, ko Maskava pagātnē, tagadnē un arī nākotnē respektēs.

Aleksandrs Ķegumnieks

Neapdomīgs sacerējums

(Turpinājums no 1. lp.)

stingrāku nacionālo stāju.

Bet ne tikai latviešiem ir jauniešu un „vecjauniešu" vēlēšanās sadarboties ar okupētās dzimtenes iestādēm. Līdzīgs stāvoklis bijis kā lietuviešiem, tā igauņiem. Cik var vērot dažādās sanāksmēs, tad lietuvieši ir pret sadarbību, un daži trimdas lietuviešu laikraksti atteikušies ievietot „tūristu" sarīkojumu sludinājumus.

Igauņi to nokārtojuši daudz reālāk. „Mums arī bija kāda grupa jauniešu, kas vēlējās sadarboties un populārizēja okupētās Igaunijas iestāžu uzskatus", saka igauņu laikraksta redaktors H. Raudseps, „bet mēs to nokārtojām ļoti vienkāršā ceļā. Mēs šai grupai nepiešķīrām līdzekļus, un tagad viņa vairs nedarbojas."

Latvieši ar līdzekļiem jaunatnes vajadzībām nav skopojušies, bet nekad arī nav prasījuši, lai jaunatnei būtu tuvs neatkarīgās Latvijas atjaunošanas darbs. Daudz runāts par dzīvā spēka un latviešu valodas saglabāšanu, bet maz dzirdēts, ka lektori jaunatnei stāstītu par neatkarīgo Latviju. Divreiz divi nometnē gan lasa par okupētās Latvijas literātiem, bet jaunatne nepazīst šejienes literātus, jo par tiem sanāksmēs nestāsta. Varbūt lektoriem derētu zināt, ka arī neatkarīgās Latvijas laikā bija dzejnieki un rakstnieki.

Bet arī latviešu vidējo mācību papildskolu audzinātāju vidū atrodas cilvēki, kas simpatizē sakariem ar Latvijas okupācijas iestādēm. Austrumu piekrastes jaunajā vasaras vidusskolā par mācības spēku pieņemta Valda Dreimane -Melngaile, kas Latviju apciemojusi vismaz divas reizes. Komponists A. Jansons Ņujorkā pēdējā „tūristu" ciemošanās laikā noorganizēja viņu koncertu. Skolas direktora vietnieks ir Eduards Avots Mičigenā. Viņš divas reizes braucis pēc filmas Mērnieku laiki uz Čikagu, lai to nogādātu Kalamazū, pie tam pirmo reizi nesekmīgi (filma bija pazudusi). Nejutīsimies pārsteigti, ja pēc dažiem gadiem mūsu jaunatne vairs nezinās, ka Latvija kādreiz bijusi brīva. Skolas vadību apstiprināja Amerikas latviešu apvienība. Arī citos latviešu skolu sarīkojumos uzstājās sadarbībnieki, kā tas bija 3. februārī Kalamazū, kur ciemojās V. Krāslavietis. Ar savu klātieni kā filmas izrādēs, tā „tūristu" koncertā Ņujorkā, mūsu centrālo iestāžu valdes locekļi netieši ietekmējuši trimdas latviešu stāju.

U. Gravas izdarītā aptauja pagājušā gada oktobrī gan rāda, ka atbilžu devēji nenoliedz sadarbības vajadzību ar dzimteni, bet šī aptauja jāuzņem rezervēti. Tā izsūtīta tikai 50 ņujorkiešiem un tikpat daudz Klīvlandes un Toronto latviešiem. Bet nekur nav teikts, kam aptauja izsūtīta. Privāti runā, ka liela daļa atbilžu devēju esot cilvēki, no kuriem šāda nostāja jau bijusi sagaidāma.

Ar latviešu centrālo organizāciju valdes nostāju nav apmierināti ne igauņu, ne lietuviešu preses pārstāvji. Igauņi solījās to pārrunāt savā centrālkomitejas valdes sēdē, lai pēc tam šo jautājumu cilātu kopējā Baltiešu pasaules apvienības valdes sēdē Ņujorkā martā. Šo apvienību vada lietuvietis Valiunas.

Gandrīz visa Kultūras dienu programma Ņujorkā 27. un 28. janvārī bija veltīta sadarbībai ar okupēto Latviju vai arī šejienes un turienes kultūras sasniegumu izvērtēšanai. Un ne vienu vien reizi dzirdējām balsis, lai atsevišķi cilvēki vai organizācijas nenostātos pret sadarbību. Neparastākais salīdzinājums bija Teksasas viešņai Ilzei Šķipsnai. Viņa atzina, ka bez kultūras apmaiņas komitejas piekrišanas nekāda kultūras apmaiņa nevar notikt. Tāpēc šejienes latviešiem jāsadarbojas ar šo komitēju. Latvieši nevēlēšoties atteikties saņemt kādu vēstuli tikai tāpēc, ka tur esot kāda nepatīkama pastmarka. Nesaprotams šinī salīdzinājumā tikai tas, ka pastmarka ir nevainīga, bet kultūras apmaiņas komiteja darbojas čekas uzraudzībā un vadībā. „Pastmarka" katram jānopērk, lai kultūras komiteja piešķirtu brīvu ceļu dzimtenes apmeklēšanai, vai par to jāmaksā pēc Rīgas apciemojuma.

Pēc sakaru aizstāvju domām katrs, kas neatbalsta kultūras sakarus, ir pret tautu Latvijā. Laikam gan neviens nebūs pret tautu Latvijā, bet pret režīmu, kas tur valda. Atbalstot kultūras sakarus, atbalstām arī turienes režīmu. Tauta Latvijā vēlas redzēt latviešus svešumā ar stingru stāju, kas spējīgi cīnīties par neatkarīgu Latviju, jo tautai Latvijā šo iespēju nav. Protams, latvieši Latvijā vēlas redzēt tautiešus no ārzemēm, bet tie arī vēlas redzēt tautiešus ar stāju, nevis tos, kas vēlas sadarboties ar viņu apspiedējiem. Ko ciemiņi no Amerikas var dot latviešiem Latvijā, ja tie uzstājas sarīkojumos, kur partijas varas vīri izraudzījuši apmeklētājus? Un ko tautieši Amerikā lai saka par tiem, kas pēc Rīgas apciemojuma šeit sāk sludināt turienes labumus?

Kad pirms vairākiem gadiem jaunā paaudze gribēja gāzt veco ALAs valdi, tad divas reizes bija sanāksmes Katskilos. Vai tagad nevajadzētu līdzīgus Katskilus, lai atkal nostiprinātu trimdas latviešu nacionālo stāju?

Varbūt Bostonas „petīcija" nav tikai nevainīgs nepiedzīvojuša jauniešu iesniegums, bet labi plānota akcija, kas sagatavota ar nodomu un aprēķinu. Tas varētu būt tikai sakaru rezultāts.

V. Irbe

atkal ņirgāšanos tālruņa otrā galā.

„Man nav nekādi norēķini jādod!"

Nu viņa skaidri dzirdēja direktora smieklus.

„Sakiet godīgi, uztrauktā dāma, vai jums rūp skolnieču morāle vai patīkamais students?"

Magdalēna nometa klausuli ar tādu skubu, ka tā atlēca no turētāja un palika karājoties vadā.

V

„Esmu domājis par Magdalēnas likteni," Jūlijs vēstīja, atkorķēdams pudeli ar izrotātu vēderu. „Iemīnējos pagājušo trešdienu, ka viņa, manuprāt, aizies postā, ja nespēs apprecēties. Ja sieviete nokavē īsto apvīrošanās laiku, tad viņas būte līdzīga skudru pūznim. Nemiers tirda miesu un dvēseli. Vai esat ievērojuši, ka precēties kāras sievietes meklē kašķi, lielās un nopeļ, baumo, un pašas tic savām baumām? Mātišķībā — vai vismaz mātišķības cerības — ir miers. Mātišķības alkas pamostas skuķē, kad tā, acis iepletusi, skatās kaimiņu puisī. Vairāk glūn nekā skatās — ņirdz un ķiķinās. Tās pašas alkas liek vecai jaunkundzei visu pasauli apskaust, jo tanī dzīvo un mīl visādi vīrieši, kas, diemžēl, bijuši par stulbiem, lai it visas sievietes apmīļotu kā nākas."

„Kā ir ar vecmāmuļām," kāds viesis ievaicājās.

„Par vecmāmuļām nav ko runāt. Tās mums šobrīd nenozīmīgas."

„Bet Magdalēna ir vecmāmuļas gados. —"

„Mums jārīkojas drosmīgi un plānveidīgi," Jūlijs turpināja, „lai šo pavasari Magdalēnu izprecinātu. Citādi Skvērtaunas latviešu sabiedrībai nedienas vien paredzamas. Izcelsies kaŗi! Cits citam metīsies matos, ir neprasot, kāpēc. Jūs zināt, kā mūsu sekretāre skrien no mājas uz māju, prāļus jaukdama, asinis karsēdama, ērmus laizdama gaisos un mākoņus lāpīdama. Žēl nabaga žagatiņas — pārskriesies!"

„Mūsu sabiedriskā dzīve tik tālu, ka viens simtprocentīgs patriots līdīs pa kaplodziņu manā istabā sarkano propagandu meklēt," Zilnis ierunājās.

„Ak, tik tālu gan?" cits atsaucās.

„Jā! Jūs visi pazīstat Palaunadzi. Par viņa fakultātēm nav ko runāt — labi zināms, kāds tanīs stāvoklis. Viegli viņam piedot. Grūtāk atvainot Magdalēnu par sakūdīšanu."

„Viņa ārstējama vienīgi ar mīlestību," Jūlijs pamācīja. „Ar īsta vīra karstumu! Klausaities, darīsim kaut ko tūliņ — krietnu tvaiku esam uzdzinuši. Brauksim, kamēr tas nav pārvērties par rasu!"

„Kurp ta' brauksim?"

„Tieši pie viņas! Šeit pieci vecpuiši; sarindošu visus ķeizara priekšā, lai viņa izvēlas!"

„Viņa gribēs visus, bet piecvīrību likums neatļauj!"

„Neviens no pieciem Magdalēnu negribēs..."

„Visi pieci bēgs!"

„Saprotams! Tik piedzēruši vēl neesam, lai ar Magdalēnu apkankarātos!"

„Ko tu par mums esi iedomājies, Jūlij?"

Beidzot viens ciemiņš zināja izeju: „Ja mēs uzņemtu Staņislavu savā pulkā, mezgls atirtu."

„Viņa Staņislavu negribot!"

„Vīram neesot ne skolas, nedz muskuļu..."

„... tikai salāpīta māga..."

„Vai tas izdēdenis spēs viņu vīrišķīgi mīlēt?"

„Paliks Magdalēna pusmīlēta, skries vēl žiglāk."

„Stāstīs vēl lielākas blēņas!"

„Ko tad darīsim?"

„Būs nepatikšanu pilna sēta."

„Mīlēšana nav mēslu vešana — var talkas rīkot, var kaimiņam palīdzēt..."

„Nez vai mīlēt nevarētu ar talku?"

„Varbūt varētu..."

„Tas nav tik vienkārši!"

„Es atsacītos!"

„Ārsts salāpīja māgu, Magdalēna salāpīs visu Staņislavu!"

„Jā, uzskrūvēs jaunu galvu!"

„Uztrenēs muskuļus..."

„Norūdīs ādu biezu jo biezu!"

„Iznāks tēviņš kā leopards!"

„Skaidrs, ka iznāks; mums tikai jāsaprecina!"

„Viņš uz viņu kārs kā uz zemeni."

„Gan viņa samierināsies."

„Katra kāra sieviete sapņo par princi..."

„... bet laimīga par plukatu..."

„... ja lāgāks negadās..."

„Norunāts," Jūlijs teica beigu vārdu. „Piezvanīšu Staņislavam, lai atnāk ciemos."

VI

Staņislavs brīnījās, cik ātri viņš iedzīvojās Jūlija Oļa draugu pulkā. Nevajadzīgi viņš bija zūdījies, ka Skvērtaunas tautieši viņam piedēvēja par daudz dziļu vienkāršību valodā un darbos. To viņš bija tikai iedomājies! Lūk, viņš bija gaidīts viesis veiksmīgā rūpnieka Oļa mājā, kur ar viņu sadzēra pat kāds students un trīs valdības ierēdņi. Tur bija arī Oļa kundzes draudzenes. Viņas aizvien uzturējās namamātes rokdarbu istabā — laikam tādēļ, ka kundze bija tādā stāvoklī, kad sabiedrības izvairās.

(Turpinājums nākamā numurā)

vajadzētu kopā turēties, vienam otrm pasargāt, mierināt jumu meklēt kopību. Nē! Dzērcenes zobojas. Dažreiz — ar dažiem. —"

„Ar dažiem tiešā

„Sen jums vajadzēja ir virtuvi rauzīt, ir dēļu grā-

da-!"

Viņa vairs neuzklausīja Oļa kundzes atvaino-

šanos. Valdonīgiem soļiem šķērsojusi telpu, Magda-

LB 3 1973 7. febr.

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS IZDEVUMS
Pielikums laikrakstam LATVIJA AMERIKĀ
Redaktori: H. Moors, K. Ķezbers, H. Puriņš. Māksliniecisk ais redaktors: O. Jēgens
Redakcijas adrese: 62 E. 190th St. Bronx, N. Y 10468, U.S.A.

Arnolds Rasa

(Fragments no topošās atmiņu grāmatas)

Man bija 18 gadu, kad pirmo reizi braucu pa jūru un turklāt uz Rīgu, lai turētu iestāju pārbaudījumus augstskolā. Braucu kopā ar savu klases biedru Augustu.

Mēs jau laikus bijām kuģu piestātnē Vitrupē, Vidzemes jūrmalā, stāvējām pie steķiem un gaidījām. Migla, kas no paša rīta kā viegla dūmaka klāja jūras virsmu, vēlāk izklīda, un diena, rādījās — būs jauka. Jūŗa gulēja rāma, kā mēdz teikt, līdzīga spogulim, un tas mums, jūŗas braucējiem, bija svarīgi.

Beidzot parādījās ilgi gaidītais tvaikonis „Neubad". Nosvilpa un slaidā lokā piestājās pie jūŗā tālu iebūvētiem steķiem. Kamēr ļaudis steigā kāpa uz kuģa, tika uzkrautas mantas, visvairāk kastes ar zivīm, žāvētām un svaigām, tad tvaikonis atkal nosvilpa un devās tālāk.

Nu visa lielā steiga bija zudusi. Tagad mums bija vesela diena laika, ko varējām lietderīgi izmantot, gatavojoties pārbaudījumiem. Mēs tomēr vairāk spriedām par gaidāmajiem pārbaudījumiem nekā skatījāmies grāmatās.

Pa ceļam „Neubad" šad tad iesvilpās un piestāja vienā otrā vietā pie krasta, lai uzņemtu pasažieŗus un preces.

Tas laikam bija Pēterupē, kur kuģis uz brīdi pieturēja, un mēs dzirdējām bēdīgu ziņu: Latvijas pirmais ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics bija miris no auto negadījumā dabūtiem ievainojumiem uz Tukuma un Birzules ceļa. Tas notika 1925. gada 22. augustā. Toreiz Meierovics likās neaizstājams savā vietā, jo viņam bija lieli nopelni Latvijas tapšanā un tās de jure atzīšanā. Toreiz vajadzēja veidot sakarus ar ārzemēm un sniegt pārliecinātājus datus un ziņas par topošo demokratisko republiku pie Baltijas jūŗas. Lielās valstis skatījās ar zināmu skepsi uz mazajām, bet kultūrāli spēcīgajām republikām Baltijā un bija jāpierāda politiska un saimnieciska gatavība, lai iegūtu de jure atzīšanu.

Pievakarē saule drusku apmācās, sāka celties vējš, un smagi pārlādētais kuģis krakšķēja, cīnoties ar viļņiem. Tādi bija sevišķi manāmi pie Daugavgrīvas, kad jau krēslā mūsu kuģis iestūrēja Daugavā. Mēs nemaz nezinājām, ar kādu vecu krāmu braucām, — tas atklājās tikai vēlāk, — un bijām priecīgi, kad melnā tumsā sasniedzām Rīgu un pretim pilij tikām krastā.

Daugavmalā bija samērā kluss, kā jau vēlā va-

karā, bet no iekšpilsētas nāca tāda kā dunoņa, kā rimta dimdēšana, kas tik raksturīga lielām pilsētām. Rīga dimdēja dienu un nakti, tā bija labvēlīga rosības pazīme; tā nebija frontes dimdoņa, kas bija skanējusi daudz gadus agrāk šeit pat, Daugavas krastos, kad izcīnīja Latvijas brīvību.

Kad otrā dienā ierados augstskolā, tur rūca kā milzīgā bišu stropā spieta laikā. Tūkstošiem jauniešu no visām Latvijas malām, ar labākajām gatavības apliecībām kabatā, klauvēja pie gaismas pils durvīm. Ielaisti tika visi, bet uzņemti tie, kas izturēja īpašos pārbaudījumus.

Inženierzinātņu fakultātē, kur arī es pieteicos, bija 75 vakantas vietas, bet pieteikušies bija ap 150. Tātad puse bija jāizsijā. Sijāšana sākās jau ar pirmo pārbaudījumu, kas bija latviešu valodā. Rakstveida pārbaudīumā bija divi temati: 1) Cilvēku tipi Kaudzīšu Mērnieku laikos un 2) Rakstura nozīme cilvēka dzīvē. Pirmais temats bija interesants, bet man likās par plašu, lai to apcerētu tik īsā laikā; tas jau bija vesels referāts. Tāpēc rakstīju par otru tematu.

Nākamais pārbaudījums bija latviešu valodā vārdos — gramatikā un literātūras vēsturē. Visi augstskolas gaiteņi bija pilni nākamo studentu, un visās malās tika spriests par priekšā stāvošiem pārbaudījumiem. Viens otrs bija labi informēts par to, kas jautāts dažus gadus agrāk.

Tā kāds zināja pastāstīt šādu atgadījumu:

„1919. gada rudenī, kad atklāja Latvijas augstskolu, rakstveida pārbaudījuma temats bija — Mežs. Dažus gadus vēlāk, kad latviešu valodas pārbaudījuma temats bija — Kā tapa Latvijas valsts, kāds nelatviešu jauneklis rakstījis sekojoši: „Kad Latvijas valsts tape, es biju mazine puikine, tāpēc es rakste Mezs." Tālāk sekojis pareizi uzrakstīts domraksts, kas, protams, bijis iepriekš sagatavots."

Izrādījās, ka mutvārdos katrs varēja brīvi izvēlēties programmā paredzētos tematus no latviešu literātūras vēstures. Nākamie inženieri viss vairums gribēja runāt par Juri Neikenu un viņa Bāri, jo tas bija pirmais punkts sarakstā, ko katrs bija lasījis. Es izvēlējos to, kas bija tuvāk manai sirdij, proti, runāju par Plūdoņa poēmām, jo mani saistīja dzeja, un vaļas brīžos pats kalu pantus. Tas, protams, bija noslēpums, bet tā jau ir arvien: no sirds pilnības mute runā.

Nākamos inženierzinātņu fakultātes studentus latviešu valodā eksāmināja prof. Blese. Atceros kā šodien: rudens saule lauzās pa universitātes lielajiem logiem auditorijā, kad stāvēju profesora priekšā. Līdzko sāku stāstīt par Plūdoņa poēmām, profesors, šķirstīdams manu raksta darbu, piepeši pārtrauca mani un prasīja:

„Vai 'katrs' jāraksta ar 'i' vai bez?"

„Domāju, ka bez, atbildēju.

„Vai tikai domājat jeb tā ir?'

„Noteikti bez 'i'," atbildēju tieši.

„Paldies!"

Herta Krauja

VASARAS NAKTIS

Pilsētas naktis
nav vasaras naktis —
mākslīgi dārzi,
nosprausti ceļi,
drīkst un nedrīkst
un bailes tumsā . . .
Vasaras naktis
ir rasainās pļavās,
āboliņu lauku
medainos ziedos,
rudzu druvās,
kur grieze griež tumsu,
dzīvos ziedos saplaucis dārzs,
īsas kā mirklis,
kā Dieva nopūta sapnī,
kad mīlnieku čukstos
ir negudri vārdi,
kad nojaukta robeža
starp drīkst un — nedrīkst,
kad nojaukta robeža
starp debesi un zemi.

Herta Krauja

SVEŠAS PUĶES

Ne prasīts, ne lūgts —
kāds iedēstījis
svešas puķes
manā dārzā
un puķu podos uz loga,
pa kuru liecos
rītos meklēt sauli —
un nu prasa — mīlestību!
Bet mīlestība nav alga,
mīlestība ir dāvana —
par neko.
Es atvēru logu saulei
un aizmirsu viņu.

dalēna bija paredzējusi, bet nogriezās pa sānielu. Viņš apstājās pie milzīgas celtnes, kas, sazarodamās kā fabrika, aizņēma plašu lauku. Tālāk varēja redzēt klajumus un apstādījumus.

Magdalēna kļuva acīga: „Vai iesit iekšā? Kas tā par celtni? Mājās nebrauksit?"

„Skola. Dr. Bargena centrālizētā ģimnazija. Man te kāds cilvēks jāpagaida. Nebūs ilgi."

„Kas par cilvēku?"

„Mežuļa jaunkundze. Viņai ap šo laiku beidzas basketbola spēle. Gribat iepazīties?"

„Pazīstu viņu — to mazo, apaļo. — Labāk iešu!"

„Autobusa piestātne, redziet, ir tepat pie nākamā ielu krustojuma." Zilnis paskatījās pulkstenī. „Jums trīs minūtes laika."

„Paldies par pārgudrību," Magdalēna teica skābu muti. „Un labu amizēšanos ar to medus meitiņu."

„Jā, viņa ir salda, Margas jaunkundz. Sveiki!"

Magdalēna aizbrida neatskatīdamās. Sniegs bija pārvērties putrā, zābaki grima dziļi; mazliet sala kājas. Magdalēnai nepatika atkusnis. Varbūt rītu atgriezīsies sals, pirms ūdeņi paspēs nosusēt. Ielas kļūs slidenas; ejot būs jākrīt un jāapdauzās. Ja namsaimnieki šovakar vismaz ietnes notīrītu! Tas nebūtu grūti: ar lāpstu desmit minūtēs samestu sniega putru uz ielas. Bet šejienes ļaudis bija slinki — strādāja tikai, ja maksāja vismaz dolaru stundā. Ikviens par savu labumu vien domāja; lai kaimiņš kaut vai açu priekšā kaklu lauž! Magdalēna senajās dienās, kad tirgoja sīkpreces kādā veikalā, tā nedomāja. Ja sniegs pa nakti bija piekodies ietves cementam, viņa pati sāli netaupīja, lai sacietējumu atkausētu.

Autobusa pieturas punktā viņa pagriezās pret skolu. Negribot redzēja, ka no celtnes iznāca Mežu, le, kuplā mētelī un šaurās, rūtainās biksēs.

„Mežuļa jaunkundze — sasaldinātā! Mežone tāda!" Magdalēna šņāca. „Kur tai latviskais tikums? Ģērbjas kā bizoņu jājēja! Medus meitene — izkususi vīriešu siltumā, pirms paspējusi pieaugt! Paliks maza un apaļa — sačokurojusies mīlestībā!

Pēc pieçpadsmit minūtēm Magdalēna lēkšus izlēca no autobusa. Viņai dega galva, un kājas kņudēja skriešanai.

Tuvākajā kafejnīcā viņa uzklupa telefona grāmatai. Tomēr velti viņa izmeklējās Dr. Bargena skolas numuru. Ķīnietis — kafejnīcas īpašnieks, bija laipns. Uzzinājis, ko dāma meklē, viņš paskaidroja, ka skolu numuri grāmatā nemaz neesot. Ja lieta steidzama, lai numuru prasot skolu valdes kancelejā. Esot pavēls, bet varbūt kāds tur vēl būšot, nepaspējis darbu laikā nobeigt.

Magdalēnai bija laime. Atbildēja laipna balss

„Vai lieta steidzama?"

„Loti!"

„Ar ko gribat runāt?"

„Ar direktoru!"

„Skolā viņš vairs nebūs . . ."

„Tad runāšu ar viņu mājās!"

Izpalīdzīgā balss pavēstīja direktora vārdu un mājas telefona numuru.

Direktors nelikās laipns. Skolas lietas viņš nekārtojot mājās. Tomēr lai kundze stāstot vien, kas par problēmu.

„Lieta tāda," Magdalēna cīnījās ar vārdiem, „ka dažas jūsu skolas audzēknes piedauzīgi uzvedas sabiedrībā."

„Kur tas redzēts vai dzirdēts?" direktors brīnījās.

„Visur var redzēt, ja paskatās — uz ielas, sarīkojumos!"

„Mūsu skolā apmēram pieci simti skolnieču. Visas gan piedauzīgi neuzvedas. Vai zināt kādu apsūdzamo skolnieču vārdus? Un kā jūs pašu sauc? Vai kāds no jūsu ģimenes arī mācās Dr. Bargena ģimnazijā?"

„Magdalēna Margas jaunkundze —" sūdzētāja noburtoja savu vārdu. „Man ģimenes nav."

„Jums interesē audzināšanas darbs? Esat bijusi skolotāja — domāju, mājās — dzimtenē? Jūsu rūpes par mūsu jaunatni ir apbrīnojamas."

„Nē — esmu friziere."

„Tas krietns amats."

„Vai jums mans ziņojums interesē?"

„Mazliet." Magdalēna sadzirdēja smiekliņu direktora balsī.

„Vārdu zinu vienai. Tā izrīkojumā mīlinās ar jauniem cilvēkiem. Smēķē. Laikam arī alkoholu lieto. Vakaros staigā apkārt ar kādu studentu."

„To studentu pazīstat?"

„Pazīstu gan."

„Interesants cilvēks, vai ne?"

„Jā — intelliģents."

„Vai esat ar viņu kādreiz kopā bijusi? Pļāpājusi? Esat kaut kur reizē gājuši? Uz kino vai izrīkojumu?"

„Jūs gan visu izprašņājat . . ."

„Jūs ierosinājāt ziņu sniegšanu."

„Ne par sevi!"

„Bet man vajadzīgas ziņas par jums, jo apsūdzat kādu manu skolnieci. Par apsūdzēto tuvākas ziņas ievāksim rītu." Magdalēnai likās, ka dzirdēja

gaisa pārmaiņa, kas apmāna asins riņķošanu; pat pusmūža cilvēkus dzen vakaros bradāt pa ūdeņaino sniegu un skatīties, vai rieta atblāzmā nav pamanāma vasarīga gaisma.

Magdalēna nolēma neaicināta pie Zilņa neiet. Puisim būtu iemesls iedomāties diezin ko. Viņa mēģināja šķērsot studenta gaitu, kad viņš nāks mājā no universitātes. Minējusi par ieganstu zobu labošanu, Magdalēna dabūja atļauju darbu pārtraukt jau četros. Tas nozīmēja zudējumu algā. Bet šoreiz pabāleja viņas taupības tikums, kas to aizvien bija vadījis pa taisnām takām. Lai kā, ja tagad pasteidzās izmest līkumu cauri pilsētas dienvidrietumu stūrim, viņa varēja nokļūt pie universitātes pirms pieciem. Tai laikā beidzās lekcijas inženierzinātņu fakultātē, tā bija paskaidrojusi sekretāre telefona sarunā.

Otrdien un trešdien Magdalēnai neveicās, bet ceturtdiena bija laimīgāka. Ejot gar inženierzinātņu fakultātes namu, viņa redzēja Zilni kā kumeļu nolēcam pa galvenās ieejas kāpnēm. Labajā rokā viņam bija pāris grāmatu un taisnsliede; ar kreiso pūlējās aizpogāt plecos uzrauto mēteli. Laikam viņš neprata pierast pie sava vecuma — uzvedās kā pusaudzis. Bet Magdalēna aizmirsa viņu par to nopelt. Acīm izmērījusi atstatumu, viņa palēninājа soļus, lai satiktos ar nācēju ielu krustojumā.

Tas izdevās.

Zilnis bija pārsteigts un pārtrauca svilpošanu. Uz brīdi īgnums izdzēsa viņa smaidu. Pa to laiku Magdalēnai likās, ka mākonis bija aprijis pievakares mirdzumu.

Pēc neveiklas sasveicināšanās Zilnis bija paspējis sakopt savu labsajūtu. Tomēr smiekli, kas skanēja viņa balsī, lika Magdalēnai uztraukties.

„Kur negadās paziņas sastapt! Esat sākusi būvniecību studēt? Tas būtu lieliski! Celsim augsteltnes Skvērtaunā!"

„Būvniecība ir puisiešu darbs. Es griežu matus."

„Apgriežat galviņas, vai ne?"

„Nevis galvas griežu, bet matus!"

Zilnis nosmējās un pēc brīža turpināja:

„Nesakiet vis, ka būvniecība tikai vīriešu darbs. Mūsu fakultātē piecas studentes; trīs solās speciālizēties augsteltņu konstrukcijā. Kommilitoņi gan grib iestāstīt, ka piemērotāka viņām būtu ģimenes lizdu nodaļa."

„Patiesību sakot, man māju celšana interesē," Magdalēna atzinās. „Līdzēju tēvam Aizputē uzcelt namu. Ticiet vai ne, varu naglu iedzīt viscietākajā ozolā."

Runātāja pavilka augšup mēteļa un blūzes pie-

Valentīns Pelēcis

MŪŽA ISSTĀSTIŅŠ

Tā jau reiz ir. Kļūsti vecs.
Negribas nekam vairs zvērēt, apsolīties.

Gribas to sprīdi līdz saulrietam
brīvi, savā vaļā aizvadīt.

Nebija mūžā daudz miera gadu. —
Pirmo dzirdēju tēva stāstu par asiņaino p i e k t o.

Tikko ļaunu no laba apjaudu šķirt,
sākās Pirmais, „lieliskais" pasaules slaktiņš.

Mācījos izjust cilvēkus, kas paši pakārās
aiz bēdām par pazaudētām Mājām.

Mācījos saprast arī tādus, kas pakāra citus
par to, ka šie bija „nepareizās" Mājās piedzimuši.

Redzēju, ka visaugstākās godazīmes
un Dieva svētību dod par cilvēka noslepkavošanu.

Tālab, ka vecākais brālis un tēvs bija „pareizi"
kaŗojuši,
man savā jaunībā nevajadzēja cilvēkus nokaut.

Līdz trīsdesmitajai šīs Saules vasarai
varēju mierīgi art, sēt, pļaut, plēgurot un mīlēt.
Tad pēkšņi pār Latviju debesis satumsa austrā
un rietā.

Izvēmās ugunsstabi, lāsti un naids.
Atkal vajadzēja slepkavot. Nīst līdz Nāvei
Atkal bija jāatstāj Mājas, Tīrumi un Mīlestība . . .
Es vairs nezvērēšu. Nekam vairs neapsolīšos.

☆

Esmu māņu piekusis. Esmu vecs.

Gribu tikai mierīgi paraudzīties,
ka visam par spīti
Saulīte vienmēr vēl noriet un lec . . .

---

durknes, atklādama spēcīgu, bet pabalējušu dilbu. Tad viņa pacēla roku tā, kā to dara uzvarētāji boksā, un savilka muskuļus, lai tie piebriestu. Zilnis noskatījās ar interesi un ierosināja:

„Jūs labi nopelnītu riņģā. Sieviešu laušanos ļaudis sāk iecienīt."

„Nezobojies!"

„Piedodiet — padoms man nāca no sirds. Atzīstu: piemērotāka jums būtu augsteltņu būvniecība."

Magdalēna lāgā nesaprata, vai puisis viņu ķircināja vai runāja nopietni.

„Varbūt," viņa teica uz labu laimi.

Zilnis negāja vis uz autobusu piestātni, kā Mag-

Ar to mans pārbaudījums latviešu valodā bija beidzies.

Es sapratu, ka tā bija kļūda, ko biju ielaidis rakstveida pārbaudījumā, jo toreiz rakstot man bieži teikumi pārgāja ritmā, un, kad prasījās pēc divzilbīga vārda, gluži nemanot uzrakstīju 'katrs' vietā 'katris'. Protams, arī prozai ir savs ritms.

Nākamais pārbaudījums bija matemātikā, kādi 15 vai 16 uzdevumi, kas bija jāatrisina apm. pusotrā stundā. Te vairs neskatījās, vai rakstīja ar 'i' vai bez tā, te bija jāzina formulas un metodes, kā atrisināt problēmas.

Kad viss bija cauri, un, iznācis uz ielas, lēni soļoju gar Vērmanes dārzu uz krustmātes dzīvokli, kas atradās netālu Merķeļa ielā, man likās, ka galva vēl kūpēja pēc sasprindzinātās piepūles.

Pēc pāris dienām uz melnā dēļa bija izkārti paziņojumi ar to studentu vārdiem, kuŗi bija uzņemti attiecīgajās fakultātēs. Mans vārds bija sarakstā, bet nekur neredzēju sava klases biedra, līdzbraucēja Augusta vārdu. Viņš bija pieteicies uz mechanikas fakultāti, bet nebija izturējis pārbaudījumu matemātikā.

Kad vēlāk viņu sastapu augstskolas vestibilā, viņš pavisam mierīgi uzņēma nesekmīgo dabiju un apprasījās:

„Kā tu domā braukt atpakaļ: ar kuģi vai pa dzelzceļu?"

Brīdi padomājis, teicu: „Pārmaiņas dēļ būs jābrauc ar vilcienu. Man vēl šis tas jānopērk pilsētā . . ."

Šai brīdī atcerējos, ka tēvs bija piekodinājis, lai pēc pārbaudījumu izturēšanas, pirms braucot mājup, nopērkot studentu cepuri.

Tā nu otrā dienā kā jaunizcepts students braucu mājās; to katrs varēja tūlīt redzēt pēc jaunās galvassegas, kas, kā no plaukta ņemta, mirdzēja vien. Tā bija darināta pēc mākslinieka Reiņa Kasparsona meta un izskatījās glīta.

Priecīgo vēsti par uzņemšanu augstskolā pēkšņi aizēnoja drausmīgs notikums, par ko bija gari raksti laikrakstu slejās: tvaikonis „Neubad", ar ko mēs aizbraucām uz Rīgu, atpakaļceļā bija cietis avariju un pie Vecāķiem nogrimis. Tas bija vesels skandāls: rāmā, saulainā dienā pāris kilometru no krasta kuģis bija nogājis dibenā. — Tas bijis pārlādēts.

Bojā bija aizgājuši arī daži jaunie studenti un studentes, kas bija izturējuši iestāju pārbaudījumus augstskolā un atgriezušies uz tēva mājām. Izglābušies bija nedaudzi, tikai daži jūrnieki, kas bija bijuši labi peldētāji.

(2. turpinājums)

Sanāca ducis ciemiņu — visi vīru kārtas. Runāja par medībām, māju būvēm, valsts saimniecisko panīkšanu un baumu ietekmi sabiedriskajā dzīvē. Ikviens uzmanījās, lai valodās neiemaisītos kāda sievišķīga tema; sievietes vispār netika pieminētas. Alus dvinga sajaucās ar tabakas dūmiem; gaiss kļuva zilgani pelēks un smags kā līdumā. Valodām pieaugot, skaļākas kļuva Ādolfa Kaktiņa un Mario Lancas dziesmas, kas viļņoja no gramofona kastes kaktā. Vēlāk tām piebiedrojās ciemiņu basi un tenori interesantā disharmonijā. Tā kā ikviens vai nu runāja, vai dziedāja, nebija neviena, kas klausītos un kritizētu.

Tad notika kaut kas pavisam negaidīts: ienāca Magdalēna Marga. Visi vīri uztraucās, sašuta. Namatēvs gandrīz saskaitās, jo nelūgtās dāmas ierašanas nozīmēja rūpīgi izstrādātā rituāla samaitāšanu. Vienīgi Oļa kundze smaidīja un vedināja Magdalēnu uz valodām. To redzot un dzirdot, puisieši piemirsa nepatiku un sāka apmētāt runīgo jaunkundzi ar dažādām piezīmēm.

Jūlijs: „Saki, vai tu arī puišeli gaidi, ka nāc uz puišeļa gaidībām?"

Magdalēna nenosarka, bet sadusmojās:

„Tev nav ne kauna, ne goda, Jūlij!" viņa rājās.

„No puišeļa nav ko kaunēties," pamācīja zemnieciska balss. Pēc tam vīru padomi jaucās jūkļu jūkļos:

„Sen jums vajadzēja ir vīru raudzīt, ir dēlu gādā-!"

„Daudz dārga laika izniekots!"

„Bez vīra varbūt varētu iztikt..."

„Nevarētu vis!"

„Tik dūšīga sieviete bez vīra!"

„Tautas vitālitātes izskaušana!"

„Labs vīrs nomierina..."

„Neprasās apkārt staigāt..."

„...blēņu valodas ļaudīs laist..."

„Nāktu mums reiz miera laiki!"

„Kādas blēņu valodas esmu palaidusi? Nekādas!" Magdalēna protestēja, bet viņu neuzklausīja.

„Mani reiz iztaisīja par komūnistu tāpēc, ka tēloju politruka lomu teātrī!"

„Paša vaina! Ko maisies Gaujas Gaiļu ansamblī!"

„Būtu saspēlējis ar Magdalēnu Nameišos, viņa tevi baltu, jo baltu nomazgātu!"

„Jā gan — pareizie gājieni jāzina!"

„Es tos nekad neiemācīšos — tos, kas Margas jaunkundzei patīk. Tā laikam aizvien būsim karastāvoklī."

„Tad vismaz vari viņu bildināt!"

„Tad viņa tevi uzreiz iemīļos!"

„Neprasīs, vai esi velns, vai komūnists!"

„Kas tādu iemīļotu!" Magdalēna visus pārkliegt.. „Viņā vairāk nekaunības nekā melnā meža āzī!"

„Jā, tikai vīrs varētu līdzēt pie miesas un dvēseles."

„Kaut vai tāds kā meža āzis!"

„Tautisks pienākums: jāmeklē jaunkundzei brūtgāns!"

„Pareizi gan!"

„Kas ticēs, ka tādu sievieti nevarētu izprecināt?!"

„Talku taisīsim..."

„...kā senču laikos sienu pļaujot!"

„Jā! Skaties: tautietes tikums, valoda, sabiedriskā stāja!"

„Darbs jādara, kā nākas..."

„...ar nopietnību..."

„...pacietību..."

„...organizāciju un draudžu atbalstu!"

„Pēc plāna un grafikas!"

„To gan nesaki, kaimiņ!"

„Tas skan komūnistiski!"

„Iekārs sirpi un āmuru tavā bītņika bārdā!"

Magdalēna izslējās kā virsseržants: „Šī ir traka māja ar velnu pūli! Pēdējo reizi te kāju iesperu!"

Viņa vairs neuzklausīja Oļa kundzes atvainošanos. Valdonīgiem soļiem šķērsojusi telpu, Magdalēna uzrāva mēteli un paķēra zābaciņus. Izdrasējot viņa spēcīgi grūda durvis. Aizciršanas troksnis izpalika, jo paklāja mala bija ieslīdējusi durvju spraugā. Vīru valodas vēl bira kā krusa, līdz priekšiņas durvis aizvērdamās Magdalēnu paglāba.

Sākumā viņa steidzās teciņus. Tad attapās, ka nekā ķeņama nebija, un sāka mērīt lēnākus soļus. Tā viņa šo nodarījumu neatstās! Visa Jūlija vaina! Piedzirdījis suņu baru! Nu visi rēja bez jēgas! Nabaga kundze, kam tāds nešpetns, izvirtis vīrs. Ko viņa drīkstēja sacīt vai darīt, pagāniskā barbarisma nomākta? Bet Magdalēna šo vakaru lēti vis nepiemirsīs! Vispirms aizies pie mācītāja — lai tas glābj, kas glābjams. Pēc tam uz Pestīšanas Armiju, lai brigadieris norīko kori ik vakarus dziedāt pie Oļu vārtiem. Varbūt ar policiju derētu parunāt? Morāles nodaļai pienāktos ievadīt slepenu, bet pamatīgu izmeklēšanu.

III

Bibliotēkas telpās bija par daudz gaismas un cilvēku, lai valodas veiktos. Magdalēna un Zilnis jutās nedroši vietējos ļaudīs, tāpēc kautrējās runāt latviski. Bet angļu teikumi — sevišķi Magdalēnai — pagaidām neritēja gludi. Tomēr viņi sapratās labi ar īsām piezīmēm, kā dažkārt cilvēki, ko tuvina kopēja liksta. Magdalēna reizēm pieķērās Zilņa plecam, it kā atbalstu lūgdama, un puisim neklājās izvairīties. Bet viņš bažījās, ka ļaudis viņus neievēro un nesāk smīnēt vecumu starpības dēļ. Nē, Kanadas cilvēki nav vīzdegunīgi; tie ļāva svešajiem mierīgi sameklēt piemērotās grāmatas.

Iznākuši no bibliotēkas, abi juta, ka ielas krēsla patīkami apsedza viņu svešniecību. Magdalēna smaidīt nebija iemācījusies; viņa savilka vaigus, it kā citronā iekodusi. Viņas tvērienā bija uztrauktas sievietes asums, kad tā pārņēma savā rīcībā Zilņa roku. Ar nodomu viņa runāja klusu, ziņādama, ka čukstot viņas balss nečērkstēja.

„Mīļš paldies, Vajaka kungs, ka atnācāt. Baidījos, ka piemirsīsies vai arī nebūs laika. Jums daudz jāmācās, vai ne?"

„Visu laiku grāmatās nesēžu. Bez tam — apsolījos."

„Tev tas nebija apgrūtinājums?" Magdalēna kļuva jo sirsnīga.

„Nē — ko nu par to runāt."

„Kopš trešdienas nevaru norīt to žulti, ko savārīja Oļu dzēroņas. Tu visu to dzirdēji. Redzēju: jūs bijāt vienīgais, kas kaunējās par viņu valodām; vienīgais, kas neizrunājās. Šeit, tālajā pasaulē, mums vajadzētu kopā turēties, vienam otru pasargāt, mierinājumu meklēt kopībā. Nē! Dzēroņas zobojas, ņirdz — bez kauna, bez tautiešu goda."

Magdalēna iešņukstējās, bet ar delnu viegli pārvilka Zilņa rokai no pleca līdz pirkstiem.

„Nu viņi visu aizmirsuši. Izgulēja nekaunību reizē ar dzērumu. Par to nav vērts gremsties."

„Kā to var aizmirst! Tā runāt var tikai komūnisti — sarkano kalpi, kas cita nekā nezina kā dragāt trimdas kopību."

„Ne šie komūnisti, nekā. — Viens otrs pat sarkanos sitis pie Opočkas vai Ostrovas."

„Patīkami parunāties ar intelīgentu cilvēku — pašu valodā. Vai tev — jums nav vēsi vasaras mētelī?

„Jā, dažreiz arī pļāpāšanā ir prieks," puisis pievienojās. Magdalēnas vārdi kļuva tukšas, beznozīmīgas skaņas; viņš dzirdēja it kā tālas vālodzes dziesmu.

„Vakaros, kad palieku viena, man gribas raudāt. Bet tas nekā nelīdzētu — asaras neviens neredzētu. Tāpēc noriju raudas, sakožu zobus un dusmojos. Manis neviens nedzird, tāpēc visu pierakstu. Šo to nosūtu dažiem biedrību priekšniekiem, kas labāk prot šķelt nekā vienot. Kad iemācīšos šīs zemes valodu, raksturojumus, pārtulkošu, pavairošu un izsūtīšu senātoriem, pilsētu galvām un deputātiem. Lai viņi lasa un padomā, ja vēl sajēgs, kāpēc Dievs cilvēkiem smadzenes devis. Biedrību priekšnieki neatbild. Skaidrs: nepatīkamu taisnību viņi met papīru kurvī. Ja man būtu kāds, ar ko parunāt vakaros un svētdienās, tad pārkrāsotu savu istabu, nopirktu puķainus aizkarus un zeltītu galda lampu. Tad nemeklētu, kur ciemoties. Neietu pie Oļiem lūgta un nelūgta. Jā, kā gan varēju iedomāties, ka tur rīkotas puisiešu gaidības? Zināju tikai, ka jūs tur būsit — pats teici man pagājušo sestdienu. Vai ne?" Viņa paspieda līdzgājēja roku, un tas satrūkās.

„Tas tiesa. Jūs pareizi to pasacījāt..." Tad Zilnis nobijās. Varbūt paslavējums nemaz nederēja Magdalēnas monologam. Bet viņa atkal paspieda Zilņa roku, un puisis saprata, ka sacītais derējis gan.

„Vai jūs vientulība nemoka? Magdalēna dziedāt dziedāja.

„Vientulība ne, laika trūkums gan."

„Ai, tu esi laimīgs —"

„Droši vien. Bet nav vaļas sēdēt un par to priecāties."

„Jums taču patīk būt kopā ar tautiešiem — sevišķi vakaros? Mierā pārrunāt par pagājušiem laikiem?"

Dažreiz — ar dažiem. —"

„Ar dažiem tikai?"

„Jā! Daudzi uzmācas ar kāršu spēli vai piedzeršanos. Ja katrai glāzei neseko kāda atjautība vai gudrība vai vismaz nekaunība, tad dzeršana kļūst vienmuļa nodarbība. Citi tik daudz raud par zaudētajām cūku kūtīm, izgrāvotajām pļavām un apkūlību priekiem, ka bail asarās noslīkt. Nejaudāju sekla vidē iedzīvoties — esmu par jaunu."

„Vai jums dzimtenes nav žēl?

„To grūti atbildēt."

„Grūti?"

„Jautājums pārāk novalkāts. Neizdodas tādu atbildi atrast, ko pašam gribētos klausīties."

„Jūs esat šķelmis," Magdalēna nosprieda. „Bet nedomāju, ka par dzimteni vajadzētu jokot."

„Jokot gan ne..."

Autobusa piestātne bija sasniegta. Uzrakstiem izrotātā satiksmes lāde gaidīja viesus. Zilnim un Magdalēnai ceļi dalījās. Viņai vajadzēja tūliņ iekāpt; viņam — šķērsot ielu un ķert citas līnijas braucamo.

„Kad tiksimies?" Magdalēna steidzās. „Vai iesim atkal uz bibliotēku?"

„Trešo svētdienu pēc Pēterdienas!"

„Kad?" viņa brīnījās.

„Trešo svētdienu pēc Pēterdienas!"

„Kāpēc tieši tagad? Pēterdiena vēl tālu —"

„Tad žagatām astes ziedot! Esot interesantas pastaigas ar acīgu vērošanu. — Lēciet nu busā, citādi vēl aizripos bez jums!"

IV

Magdalēna gudroja visādi, bet palika neziņā, ko īsti Zilnis bija domājis, minēdams žagatas un astes ziedēšanu. Viņa apvaicājās citām matu griezējām, bet tās pašas bija līdzīgas žagatām: pavēra mutes, grozīja pakaušus, skatījās vaicātājā kā zaļā ērmā. Nē, to viņas dzirdot pirmo reizi. Ja runātājs bijis puisietis, tad viņš bijis vai nu piedzēries, vai dulls, vai arī pārgudrs muldoņa, no kura sevišķi jāsargās.

Viņu spriešana bija aplama — to Magdalēna saprata pati. Kanadietes Zilni nepazina; viņām nebija ne jausmas par krietnā latvieša zināšanu krājumiem.

Pēc trim dienām Magdalēna juta, ka nemiers dzen viņu sameklēt Zilni tūlīt — jo ātrāk, jo labāk — un izrunāties par žagatām un citām lietām. Patiesībā citas lietas bija svarīgākas par žagatām.

Gadījās, ka Skvērtaunā bija ielaidies atkušņa vilnis, kaut pavasaris vēl bija gabalā. Tā bija viltīga